Seyyid A. HUSAMEDDİN Külliyatından: 3

İSLÂM FELSEFESİNE IŞIK VEREN SEYYİDLER

M. KÂZIM ÖZTÜRK

SEYYİD AHMED HUSAMEDDİN KÜLLİYATINDAN: 3

İSLÂM FELSEFESİNE IŞIK VEREN SEYYİDLER

M. KÂZIM ÖZTÜRK

BİRİNCİ BASKI
YENİGÜN MATBAASI
ANKARA 1969

TÛBÂ AĞACININ MEYVELERİ

«HZ. MUHAMMED SOYUNDAN GELENLERİN MENKABELERİ»

BU ESER, HAZRETİ MUHAMMED'İN SOYUNDAN OLUP SAADET ASRINDAN BERİ GELEN KIRK YÜCE SEYYİDİN MENKABELERİNİ VE GERÇEK İLİMLERLE İSLÂM FELSEFESİNE DAİR SÖZLERİNİ İHTİVA ETMEKTEDİR.

Oğlum

A. HUSAMEDDİN ÖZTÜRK'e

19 Haziran 1969

ÖNSÖZ

Seyyid Ahmed Husameddin Hazretleri'nin eserlerinden sadeleştirerek bundan evvel yayınına muvaffak olduğum (Edvar-ı Âlemden Parçalar) ve (Külliyattan Seçmeler) adındaki kitaplardan sonra bu defa yine Ahmed Husameddin Hazretleri'nin (Mevâlid-i Ehlibeyt) adındaki Türkçe eserini bugünkü yazı ve konuşma dilimizle yayınlayarak meraklı okurlarımıza sunmayı düşündüm.

(Tubâ Ağacının Meyveleri) adını da verdiğim bu eser, Peygamberimiz Efendimiz Hazretleri'nin soyundan asrımıza kadar gelip geçen seyyidlerin menkabelerini ve hal tercemelerini bildirmekte, tabiî ve ilâhî ilimlerin hakikatleri hakkında bildirdikleri ilim ve marifete dair âyetleri, evlâtlarına yaptıkları nasihat ve vasiyetleri, babadan evlâda geçmek suretile rivayet

buyurdukları (Mevrus Hadisler) i ve zamanının tarihî hallerine temas eden bâzı vak'aları ifade ve izah etmektedir.

Ömürlerini mubarek cedleri Peygamberimizin ümmetine bildirdiği Kur'ânda gizli mâna ve hakikatleri, fen ve sanayii halka etrafiyle bildirmeye ve anlatmaya ayıran bu büyük Seyyid, tefsir ve müşahhasat ile, ilim ve fenne ait, benzeri meydana getirilemeyecek derecede yüksek ilmî kıymeti bulunan yüzlerce cilt eser yazmışlardır. İnsanların bilgi ve ahlâk bakımından iyi olmalarına ve saadetlerine sebep olacak dinî ve içtimaî hususları ve hayat boyunca olgunlaşma ve ilerleme yollarını göstererek medeniyet ve insaniyeti şerh ve tefsir buyurmuşlardır.

Eserlerinde astronomi, jeoloji, biyoloji, tabâbet ve başka ilim ve fenlere dair mevzularda henüz keşfedilmemiş ve bugün bile bilinmeyen bir çok noktalara rastlanır.

Bütün bu değerli eserlerin tek kaynağı Kur'ândır. Bu eserleri tetkik edenler ve okuyanlar (Râtıp ve Yâbis) her şeyi kavramış olan Allah'ın kitabının, insanlara dünya ve ahirette saadet ve selâmetlerini tekeffül eden ne büyük ilâhî bir lutuf olduğuna kanaat getirirler.

İstibdat devrinde bu eserler neşir ve tâmim edilememiş, ancak (Meryem, Kehf, Tâhâ, Hac, Enbiyâ ve Abese) sureleriyle (Hakayiküttecrit fi Menazilüttevhit) adındaki eserler Arapça olarak tabedilmiştir.

Memleketimizde Arapçayı bilen kimselerin çok azaldığını dikkate alarak, halkın maddî ve mânevî ihtiyaçlarını vasıtasız temin edebilmeleri için, Kur'ânın nihayetsiz olan mânasını Türkçe olarak, büyük Fatih yangınından sonra, tekrar takrire başlamışlardır.

Bunlardan birincisi (Amme) cüzü (Mezahirilvücud alâ Menabirişşuhud) adındaki tefsirleri takrir suretile yazılmış ve tabolunmuştur.

Türkçe olarak yazılan bu tefsirden her cüzün havi olduğu harflerle, Kur'ânın görünüşteki mânası kastedilmeyerek misâl gibi zikredilen kelimelere, nükte ve rumuzlarına ait olan (Vecizetül huruf alâ Manatıkıssuver) adındaki eserden (Amme) cüzüne ait olan (Esrar-ı Ceberutülalâ) adındaki eser de Türkçe olarak tabolunmuştur.

Türkçe olarak tabedilen başka eserleri (Tebareke) cüzü ile (Kehf) ve (Isrâ) surelerinin tefsirleri ve (Makasidissalikin) ile (Zübdetülmeratib) adındaki eserleridir. Bunlardan başka bir çok eserleri de maalesef şunun bunun eline geçerek kaybolmuştur.

Seyyid Hazretleri'nin hayatlarına ait hal tercemesi, kitabımızın son kısmında ve kendi bölümlerinde yazılmış olduğundan burada tekrarına lüzum görülmemiş olup bu eser için müellifi tarafından yazılan önsöz de kitabımıza bir başlangıç olmak üzere, teberrüken ve kısmen sadeleştirilerek alınmıştır.

Kâzım Öztürk
Ankara - 19. Haziran. 1969

İÇİNDEKİLER

BAŞLANGIÇ

Rahman ve Rahim olan Tanrı adıyla.

Yaratılmış her şeyin isbatı olan hususî hamd ve sena ile Cenab-ı Hak'kı sena eder, dünyaya gelmiş ve gelmekte olan bütün insan oğullarının şükrü öğrenmiş teşekkürleri ile sonsuz şekilde teşekkürlerimi arzeder ve kendisine ibadet edenlere imdat için hem de eşsiz rahmet olarak gönderilmiş olan varlıkların hayrı ve mevcutların Seyyidi olan (S.A.S) Efendimize ve evlâtlarına selât ve selâm ile hayır dualar ve itikat hususlarında kendilerine bağlı olan eshap ve ümmetine ve İlâhî dinin bu yıldızlarına hususî saygılarımızı hediye ederek evlâtlarının şerefini her yeri kaplayan Muhammediyet bereketiyle yükselten ve evlâtlarına kin ve düşmanlık yapmak rezalet ve sapıtma, onlara sevgi ve saygı göstermek ise yükselme

ve bereket sebebi olan muhterem Ehlibeyt Hazretlerine sevgi göstermeyi farz kılan âlemin yaratıcısını tesbih ve takdis ederim.

Şehadet ederim ki, bütün akılların ve hayallerin kötülük yüklü düşüncelerinden uzak ve arınmış ve Peygamber Efendimiz Hazretleri tarafından bilinmiş ve bize bildirilmiş olan Allah Zülcelâl Hazretleri vardır ve ondan başka ibadet edilmeye yaraşan Allah yoktur.

Alış veriş ve geçimlerinin sebeplerini sağlamak gibi işlerle uğraşarak kendilerini Allah'ı zikretmekten alakoymayan ulu kişilerin de şehadet ettikleri gibi bütün (Esma-i Husna) kendi İlâhî Zatına mahsustur.

Yine şehadet ederim ki, rahmetle dolu bir kalbe sahip ve bu ümmete bir Seyyid ve çok büyük bir senet olan peygamberlerin imamı Efendimiz Hazretleri Allah Zülcelâl Hazretleri tarafından Peygamberliği tamamen tasdik edilen bir Peygamber olarak gönderilmiş ve bize, dille söylemeyen kitap olan Kur'ânı ile dille söyleyen kitap olan Ehlibeytini, dine aykırı kötü ve fena yollardan korunmamız için bırakmıştır.

Bu ulu Ehlibeyt, imam Zeynelâbidin Hazretleri'nin çocuklarından, Ebi Talip oğlu imam Ali oğlu imam Hüseyin (R.A.) soyundan ve Fatıma Zehra Hazretleri'nin tertemiz neslinden Muhammed (S.A.S.) Efendimiz Hazretlerine doğru ve açık senetlerle ve Seyyid unvanı ile bağlanırlar ve istinad ederler. (Peygamberimize ve hepsine kıyamet gününe kadar salât ve selâm olsun).

Ey! hak ve hakikatı öğrenmek isteyen, bilmelisin ki, vücut ağacı, Peygamberliğe ait gizli çiçeklerden ilim ve maarif meyvelerini ve bunlardan Hazreti Muhammed'in ebedî soyuna ait rayihaları meydana getirmiştir. Mezahir ve mevasıfta, hakikatı araştırmada ve Allah yolunu bulmada bu tertemiz soya verilmiş olan ilmin güzel kokusunu arifler alıp bu koku ile kendilerinden geçerek kararsız kaldıkları zaman, âlemlerin yara-

tıcısı, Hazreti Ahmed Muhtar'a (İNNA A'TEYNA KELKEVSER)[1] diye hitap etmişti.

«Tefsir sahibi bir çok kimselerin (KEVSER) den maksadın muhterem Peygamberimizin evlâtlarından âlim olanlarını zan etmeleri gibi Seyyid Ahmet Husameddin Hazretleri de şöyle tahkik ediyor ve diyor»

İnsanların en fazla Allah'tan korkanı ve ibadet edeni şüphesiz ki, soy, ilim ve kalb temizliği itibariyle en mükemmelleri olan Seyyidler Hazretleri'dir. Çünki, hakikat noktalarından veliliğin, sıfat ve amel ile vasıflanmak suretile var oluşu, Allah'ın kitabı ile şahsiyet edinmiş olan bütün ümmet içinde (Fazl-ı Melekûtî)[2] nin var olmada devamını lüzumlu kılan vücut imkâniyle kendisini (Teshik-ı Hazerât)[3] a yükseltmeye vesile olan İlâhî isimlerin gölgesidir.

İşte, bu gölgeler gölgeliği ve bu ulu kanat altı her hal ve zamanda Hazreti Muhammed'in vücudunun aynıdır. Peygamberlerin iftiharı Efendimiz ancak peygamberliği ile belirmiş ve meydana gelmiş olup kendisinden sonra da artık peygamber yoktur. İşte bu sebeple, namaz kılan, kendisine (Esselâmü aleyke eyyühen nebiyyü ve rahmetullâhi ve berekâtühu) diye hitap etmektedir. Fakat ümmetiyle birlikte kalan peygamberliği, kitap ile sünnetinden ibarettir. Sünnete gelince, bu da

1 — Kevser suresi Âyet 1

2 — (Bir insanın malik olduğu el, ayak, göz, kulak gibi âzaları, kendilerine has istidatları dolayısiyle sebat ve devamlı çalışmaları neticesi bir meleke kazanır ki buna tasavvuf lisanında (Fazl-ı Melekûtî) denilmektedir. Meselâ: Bir şahsın eliyle kalem tutmaktaki kabiliyyetine (Fazl-ı Tekvinî), onu usulü veçhile kullanması ve gayret sarfederek güzel yazı yazmak hususunda kazanacağı melekeye de (Fazl-ı Melekûtî) denilmektedir)

3 — Teshik-ı Hazerât : (İnsanların fikir ve zihninin ulaşamayacağı derecede yüksek bir hakikattır ki bunu beşer vücuda getirmekle mükellef değildir.)

peygamber evlâtlarının âlimleri veya Muhammed ümmetinden olan salih âlimlerdir ki bunlarda bir (Nübüvvet-i Mutlaka) yâni hükümleri tebliğ etmek vazifesi vardır. Bu da kitap ile mümkün olup kitap ise ancak belirli bir (Nübüvvet-i Mutlaka) kendisinde toplanmış olan bütün Muhammed ümmeti evlâtlarından olan âlimlerin ilmi ile belirebilir ve meydana çıkabilir. (VEL BÂKİYÂTÜSSÂLİHATÜ HAYRÜN İNDE RABBİKE SEVÂBEN VE HAYRÜN EMELÂ)[1]

Herkesce bilinir ki, ümmet peygamberi ile ve soy da, ancak kitap ve sünnet ile şahsiyetini isbat eder. Şu halde insan bu saadet ve şerefe ancak aşağıdaki şartlarla ulaşabilir :

1 — Cenab-ı Hak'kın, tabiat ve nefis kirlerinden tamamen temizlediği ulu Ehlibeyt Hazretleri'ne sahih senetle bağlı olmalıdır. Yoksa büyük bir tehlikede bulunmuş olur. Seyyid olmadığı halde Seyyidlik iddia edenler Allah'a ve resulüne yalan konduranlardır ki, bunlardan daha zalim kimse yoktur. Peygamberimizin, eşlerinden Ümmü Selme (R.A.) Hazretlerine söyledikleri (Ente leste minhüm ve ente zevcetî alâ mekâneti) yüce hadisi de peygambere soylarıyla bağlı olanların, başka kişilere benzemediğini bildirmektedir.

2 — Salih ameldir. Salih soydan iken Peygamberimizin izine ve Allah'ın kitabına yakışmayan, salih olmayan bir işde bulunduğu için Nuh'un oğlu gibi, Ehlibeytin dışında kalır. Eğer salih soydan ise yaptığı işler kendisini Ehlibeyte yükseltir ve ulaştırır. Şayet soya bağlı değil de iyi işler yaptı ise bu da onu Cennette Cenab-ı Hak'kın kendisine bağışlayacağı yüksek makamlara ulaştırır.

3 — Seyyid, mutlaka Hazreti Muhammed'in hareketlerine ve gidişine uygun yolda olmalıdır. Çünki (El veledü alâ sîreti ebîhi) dir.

---

1 — Kehf suresi Âyet : 46

4 — Kendisini herkesle ölçecek olsa herkesten aşağı sayacak kadar alçak gönüllü olmalıdır.

5 — Ehlibeyt hakkındaki (VE YUT'İMUNETTAÂME ALÂ HUBBİHİ MİSKÎNEN VE YETÎMEN VE ESİRÂ)[2] yüce âyetinin mânasına göre fakir ve miskinlere sevgi ve bunları yedirip giydirme hususlarında insanların en cömerdi olmalıdır.

6 — Lüzumunda tam bir kahramanlık sahibi olduğunu göstermelidir.

7 — Doğruluktan hiç ayrılmamalıdır.

İşte bu gibi seçkin vasıflarla öteki insanlardan ayrılmış olan ulu Ehlibeyt Efendilerimizin değerini bilenler sohbetlerine can atmışlar ve hizmetlerinde pervane olmuşlardır. Fakat, yarasa tabiatlı olanlar hakikat nurunu görmeyerek Ehlibeytin ışığından müteessir olduklarından üzerlerine üşüşüp, Hazreti Hüseyin gibi kimini şehit etmişler, kimini de (Rükkân) Seyyidleri gibi gizlenmeye mecbur etmişlerdir.

Seyyid Cürcanî diyor ki :

«Bir çok zındıkların kendilerini Hazreti Ali soyuna bağladıklarını gördüm. Siz o gibilerini gördüğünüzde : Ey ebu turab oğulları! yere geçiniz ve toprak gibi zillete mahkûm olunuz, diyerek yüzlerine toprak atınız.»

İnsanlar arasında seyyid olduklarını bilmeyenlere yakışan şey seyyidlik iddiasında bulunmamaktır. Çünki, seyyidlik mânevî bir emirdir. Zahirde bunun faydası yoktur. Bu sebepten her seyyid, büyükten büyüğe gelen ve Hazreti Peygambere soydan bağlılıklarını bildiren özel deftere kendilerini yazdırmalıdır.

Bunun da şartı, Allah'ın kitabına ve Peygamberin sünnetine dayanmak ve âlim olmak ve dine sonradan karıştırılan şeyler-

---

2 — Dehr suresi Âyet :8

deri ve dalâletten sakınmaktır. Yoksa Hazreti Muhammed'in yürüdüğü yolda olmayanların bu ulu defterde işleri yoktur. Edebe aykırı ve ayıp şeylere maruz kalanlar ise mahrum olup kendilerini muhterem Ehlibeyte soydan bağlamaları hiç bir yönden doğru olamaz. Zira, Ehlibeyt bu gibi şeylerden uzak ve temizdirler.

Ehlibeyt defterine kayıtlı olan bir seyyid, büyük günahları işlerse bâzan kaydının silinmesine mahkûm olur. Çünki, büyük günahlar seyyidliği giderir. İnsanlık sebebiyle büyük günahı işledikten sonra tevbe edip geri dönmezse o, zındıklardandır.

Nice evlât kavga ve çekişme ile birbirinden ayrılmışlar ve bağlı oldukları soydan uzaklaşmışlardır. Fakat, hakikaten bu temizlenmiş soya mensup olanlar, çoğunlukla Peygamberin doğru yolunda yürüdüklerinden, içlerinden mutlaka bir zatın, tamamen Peygamberin mesleğinde bulunmasının ve Allah'ın emri dışında hareket etmemesinin hiç bir zaman bu hanedandan kesilmemiş ve eksik olmamış bulunduğu görülmüştür. Muhakkaktır ki, bu da pâk soylarının temizlikleri ve halktan uzaklıkları ve dünya işlerinden çekilmeleri ve Hak'dan başkasından hiç bir şey beklememeleri ve halkdan dileklerinin kesilmesi icabıdır.

Taberanî rivayet ediyor ki :

«Seyyid imam Câfer Sadık Efendimiz (Peygamberlik nurundan uzak bir zamanda bile bulunsanız her halde ana ve babalarınızı kaydetmenizi size bilhassa tavsiye ederim.) buyurmuşlardır.»

Zamanın, Peygamberimizin devrinden uzaklaşması, amel ve irfan gibi iki önemli fırsatın yok olması ile meydanın daralması ve halkın üzerini cehalet karanlığı gibi bir belânın istilâ etmesi üzerine seyyidler hazretlerinin eserlerini zabıt ve kaydı arzu ettim ve hepsini yetmiş ciltten fazla gördüm. Bunlar-

dan bâzılarını senetleri ile, baba ve anneleri ve evlâtları ile, doğum tarihleri ve ömürleri sürelerini, yaşayış tarzlarını ve nasıl vakit geçirdiklerini, doğum ve ölüm yerlerini ve kendilerinde görünen olağanüstü hal ve kerametlerini Allah'ımdan bağışlama umarak kudretim derecesinde yazdım. Efendimizin (Allimu evlâdeküm kitabullâhi ve mahabbeten ehl-i beytî) Evlâtlarınıza Kur'ânı ve Ehlibeytime mahabbeti öğretiniz mealindeki şerefli emirlerine uyarak uğur sayıp Hazreti Ali'nin oğlu imam Hüseyin (R. A.) senediyle Hazreti Muhammed (S.A.S.) in şerefli tabiatlarından başlayarak bir çok fasıllara taksim ettim.

Seyyid Ahmed Husameddin

PEYGAMBERİMİZ HAZRETİ MUHAMMED (S. A. S.) in YÜKSEK VASIFLARI

Varlıkların seyyidi Hazreti Muhammed (S.A.S.) büyük değer ve kıymet sahibi olup . nurlu yüzleri ayın on dördü gibi parlamakta, boyları ortadan biraz uzun ve uzundan biraz kısa ve tam mutedil idi.

Meleklerin etrafında döndükleri, göklerin süsü mubarek başları büyücek olup, görenleri kendine meftun eden saçları ise ne kıvırcık ve ne de ince uzun değildi. Onları, isterse büküp, yer ve gök ehli ile Risalet âşıklarının hasret dolu gönüllerini karmakarışık eder, isterse hali ile bırakır ve sevdaya tutulmuş gönülleri perişan ederdi. Saçları hiç bir zaman kulak memelerini geçmezdi.

Yüzünün rengi, penbe gülü kıskandıracak kadar güzel olup, alnı geniş, kaşları yeni hilâl gibi ince ve kavisli idi. Öfkelen-

diği zaman kaşlarının arasında bir damar kabarırdı. Daima İlâhî kokuyu koklayan burunlarının ortası hafifce yüksek olup mubarek sakalları siyah ve yuvarlaktı.

Huda'yı gören kudretten sürmeli gözlerinin daima Hak'ka dönük olduğu görünürdü. Yanakları çıkık değil adeta bir kırmızı gül yaprağının güzel sathı gibi düz ve pürüzsüz; saadet bağışlayan ağızları biraz genişçe, inciye benzeyen dişleri seyrekce dizilmiş ve göya birer elmas parçası oturtulmuş idi. Tertemiz gerdanı altınla karıştırılmış gümüş rengini andırırdı. Kutlu yaratılışları her bakımdan mutedil, iri kemikli, sıkı etli, biraz etine dolgun ve gayet mütenasip idi.

İlâhî ilham hazinesi olan ferahlık ve yiğitlik dolu göğsü geniş ve karnı ile bir hizada idi. Ümmetinin kurtuluş ve saadetini yüklenen ve tahammül eden mubarek omuzlarının arası açık idi. Yalnız, temiz gerdanının alt tarafından başlayıp göbeklerinde nihayetlenen ince bir hattan başka mubarek vücutlarında kıl yoktu. Fakat, kuvvetli bazularında ve omuzlarında vardı. İlâhî kudretten başka hiç bir kuvvetle bükülmeyen o kahraman bilekler uzunca, asillik ve cömertliklerine delâlet eden adalet terazisinin iki kefesi avuçları genişçe, elleri ve ayakları büyücek, Allah'ın kudret kalemi olan parmakları kalınca idi.

Yürüdükleri zaman İlâhî aşkın cazibesine kapılmış gibi geniş adımlarla rahat ve fakat hızlı yürürler, göya hafif bir inişten iniyormuş hissini verirlerdi. Arkalarına bakacakları zaman yalnız başlarını çevirmezler, bütün vücutları ile dönerlerdi. Gayet vakur ve kararlı idiler. Önlerine doğru bakmaları semaya bakmalarından fazla idi. Çünki, daima Allah'ın huzurunda idiler. En büyük nazarları düşünme ve tefekkür olup eshabını da buna sevk ederler ve kendilerinin yanına gelenlere selâm ile iltifat ve ihsan buyururlardı.

II

Kâinatın sığınağı olan Peygamberimiz Efendimiz daima mütefekkir, gülümsemelerine hüznü galip, rahatı aramaz ve ihtiyaç duymadıkca söz söylemezlerdi. Her zaman tam bir mânevî huzur içinde tane tane söylerler fazla ve mânasız konuşmazlar, lüzumsuz tafsilât ile ve fazla sözlerle bahsi uzatmaktan ziyade kısa fakat özlü ve gayet tabiî konuşurlardı. Konuşmaları sırasında söz, ses, tavır ve hareketleri ne sert ve ne de yavaş değildi. Allah'ın nimetleri az ve ufak dahi olsa saygı gösterirler, hiç bir şeyi ve hiç bir kimseyi zem etmez ve kimseyi imtihana çekmez ve lüzumsuz yere kimseyi medhetmezlerdi. Hak'ka karşı bir taarruz vukuunda gazabını gizlemez ve kendi nefsi için hiç kızmaz ve kimseden yardım istemezlerdi.

İşaretlerinde bütün eliyle işaret buyurur, hayretlerinde elini kalbi üzerine koyar, söz söylerken sağ baş parmağını sol avucuna bitiştirir, hiddet ettiklerinde yüz çevirir ve iğrenirler, memnun olduklarında dudaklarını ısırır gibi olurlardı. En büyük gülmeleri dişleri görülmeyecek derecede gülmek, yani gülümsemek idi.

III

Peygamberimizin mubarek vücutları tam bir nezafet ve taharetle tertemizdi. Koku sürmedikleri halde dünyanın en güzel kokuları pâk vücutlarından yayılırdı. Terleri en kıymetli kokulardan güzeldi. Mubarek vücutlarının örtülü olan yerlerinden hiç biri görülmezdi. Bu gibi yüksek vasıflar yüce şahıslarına munhasır olup başkalarında bulunmazdı.

Enes'den bir rivayette :

«Hazreti Muhammed'in ferahlık veren kokusundan daha güzel hiç bir koku koklamadım.» dediği gibi;

Câbir bin Semre'den bir rivayette deniliyor ki :

«Seyyid-ül vücut Efendimiz yanaklarımı okşamıştı, beyaz ellerinden fevkalâde bir güzellik ve attarların misk kokularından çıkıyor gibi hayat veren bir koku aldım.»

IV

Berra' bin Âzib'den bir rivayette :

«Kırmızı elbise içinde Peygamberimizin saçlarından daha göz alıcı ve daha güzel bediî manzaraya ömrümde tesadüf etmedim.» denilmiştir.

Ümmü Mabet diyor ki :

«Enbiyaların başbuğu Efendimiz, uzaktan görüldükleri zaman insanların en güzeli ve letafetli görüneni, yakından da herkesin güzel bulup beğendiği idi.»

Cenab-ı Fatıma :

«Pederime dikkatle baktığım zaman alnı ortasında bir nurun parladığını ve ümmetinin kalplerine yayıldığını gördüm. Bunun ne olduğunu sormuştum. Bana (Bu, benim iman nurumdur ki ümmete vasıl olur.) buyurdular» demiştir.

Hazreti Ali, Peygamberimiz Efendimizin tabiat ve ahlâklarına dair olan sözlerinin sonlarında diyorlar ki :

«Her kim Peygamber Efendimizi ansızın görse kendini bir heybet kaplar, kendisiyle tanışıklık peyda edenler O'nu sever, hulâsa Peygamberimizin, Peygamberlik vasıflarını söyleyenler, ne bundan evvel ne de bundan sonra kendisine benzeyen hiç kimseyi görmediklerini beyan ederlerdi.»

V

Risalet sahibi Efendimiz buyuruyorlar ki :

Âlemlerin yaratıcısı, insanlığı halkedip beni onların en hayırlı soyundan yarattı, kabileleri şubelendirerek beni o şubelerin en hayırlı kabilesinden kıldı. Sonra evler ve menzilleri ayırıp

beni o evlerin en hayırlısından kıldı. Ben onların zat, ev, vücut ve cisim bakımlarından en hayırlısı, en temizi, en saf ve faziletlisiyim. Rabbim siz Ehlibeytimden kir ve pasları yok etmiş ve sizi tam temizlikle tertemiz etmiştir.

VI

Hazreti Hüseyin bin Ali buyuruyorlar ki :

«Muhterem babamdan, Peygamberimiz Efendimizin evlerine giriş ve çıkışları ile bir toplantıda bulundukları zaman muaşeret şekillerini sormuştum. Bunlara dair ne varsa bana tarif buyurdular ve hiç bir şey noksan bırakmadılar ve dediler ki :

Beşerin seyyidi Efendimiz evlerine izin isteyerek girerlerdi. Kutlu evlerine geri döndükleri zaman vakitlerini üç kısma bölerlerdi ki biri Allah için, biri aile efradı için, biri de kendileri içindi. Peygamberliklerine ait olan bir kısmını kendileri ile eshabı arasında paylaşırlardı. Ve onlardan hiç bir şey esirgemezlerdi.

Yüksek sohbetlerinde ümmetine tahsis buyurdukları zamanı ise eshabı arasında rütbe ve mertebelerine göre taksim ederlerdi. İçlerinden bâzılarının bir, bir kısmının iki, daha bâzılarının üç, dört haceti olur. Bunların giderilmesi ile ve hallerine elverecek cihetleriyle meşgul olup din ve dünya ve sair ihtiyaçlarına dair olan hususları emir ve ferman buyurur ve (Burada bulunanlar emir ve ihtarlarımı bulunmayanlara bildirsinler, sizden kim bana ihtiyacını söylemeye iktidarı olmayanların ihtiyaçlarını ve söyleyeceklerini bildirirse Allah onun bu teşebbüs ve çalışmasını kıyamet gününde tesbit eder ve Hak'kın yanında bu hizmetinden başkası zikredilmez ve kudreti olmayan bir kardeşine yaptığı ianeden başkası daha makbul olamaz.) buyururlardı.

Peygamberlerin Seyyidi Efendimiz, hür olsun köle olsun, isterse cariye, fukara ve miskinlerden olsun, herkesin davetine

istisnasız gider ve buyururlardı ki : (Bir çoban tarafından da çağırılsam her halde giderim.)

Peygamberimiz, ayakkabılarını tamir eder, koyununu sağar, merkebe biner ve diğer bir merkepliyi takip ederlerdi. Elbisesini diker ve tamir eder, hizmetinde bulunanlarla yemek pişirir ve onlarla birlikte yer, çarşıdan mal ve eşyayı alır ve taşır, fakir ve zengin ayırmaksızın herkesin hatırını sorar, eshabı ile görüşür ve konuşur, çocukları ile konuşur ve devlethanelerinde bu masumlarla oturur; Ehlibeyt ve eshabından her kim kendilerini çağırırsa (Buyurunuz) diye cevap verir, (Beni, Yunus ibni Meta'ya üstün tutmayınız ve kadir ve derecemin üstüne çıkarmayınız. Sonra, benim için de Hıristiyanların Hazreti İsa hakkında söylediklerini söylerler. Bilmelisiniz ki Rabbim beni Peygamber kılmadan evvel has bir kul olarak seçmiş ve kabul buyurmuştur.) derlerdi.»

VII

Peygamberimiz Efendimiz, pâk lisanını daima mahfuz bulundurur, ancak ümmetince kasdedilen şeylerde konuşur ve kendilerini uzlaştırır ve hiç bir zaman ayırt etmezlerdi.

Her kavmin şerefli ve ulu kimselerine ikram ve hürmet eder, onu kavmi üzerine emir ve hâkim tayin eder, insanları Hak'kın emirlerine ve âmirlerinin şeriata muvafık olan emirlerine muhalefetten meneder ve onları fena ahlâklı bir insanın kötülüğüne maruz kalmaktan korur, eshab ve arkadaşlarının hallerini araştırır ve tahkik buyururlardı. İnsanlar arasındaki vak'alardan sual ve mâlumat alır ve makbul olan şeyi beğenir, çirkin bir şeyi ise hoş görmezlerdi.

Hazreti Peygamber emirlerinde mutedil olup anlaşmazlığa meydan vermezlerdi. Yanlarında inat ve israr addedilen hallere eshabının meyil ve yanıltmasından hiç gafil olmazlardı. Hakta kusur etmez ve insanların itiyat ettiği şeylere aykırı emir vermezlerdi.

Nazarlarında, insanların en hayırlısı; din derecesi ve payesi bakımından en şerefli olanı, eşitlik şan ve şeref yönünden de en yüksek olanı idi.

VIII

Hazreti Peygamber hiç bir zaman mubarek midelerini doldurmamışlardır, ki bu fakirlik ve ihtiyaçtan olmayıp belki akıllı olanın bu yolda hareket etmesini göstermek maksadından ileri gelmiştir. Kendileri, muhterem aileleri yanında bulunurlarsa, onlardan yemek istemez, ancak getirirlerse yerlerdi. Yüksek huzurlarına hazır ne varsa takdim edilince kabul buyururlar ve meşrubata dair ne verirlerse içerlerdi. Yemek için oturuşları nimete hürmet etmek ve kutlamak suretiyle oturmaktan ibaretti. (Ben ancak bir kulum, bir kulun yediği gibi yer ve oturduğu gibi otururum.) buyururlardı.

IX

Peygamberlerin yücesi Peygamberimiz Efendimizin oturup kalkmaları daima Hak'kı zikirle uğraşmaktan ibaret olup mânasız ve faydasız söz ve işle meşgul olmazlardı. Hiç bir mevkii vatan ittihaz etmezler ve bundan ulu eshabını da menederlerdi. Yâni, yalnız oturdukları mesken ve yeri vatan addedip de sair yerleri gözden uzak tutmazlardı. Toplantılarında bulunanların her birine istidat ve kaabiliyetlerine göre esirgemeden hürmet ve iltifat ederlerdi. Öyle ki, toplantıda hazır bulunanlar içlerinden hangisinin daha ulu ve muhterem addedildiğini bilemezlerdi.

Her kim Peygamberimizle konuşsa veya bir ihtiyaç için müracaat etse o kimse tamamiyle maksadını arz ve beyan edinceye kadar ondan ayrılmazlar, kendilerinden bir istek vuku bulsa hiç red etmezler ve şayet yapılması mümkün olmayan bir şey ise onu pek yumuşak bir konuşma ile ifade ederlerdi.

Peygamberimiz, yüksek ahlâkı, yumuşak huyları ve cömertlikleri ile bütün kalpleri ihata ederek teshir edici çevrelerine almış olup adeta halkın müşfik babası ve belki ondan daha merhametli idi. Nazarlarında bütün insanlar yaradılış ve hukuk bakımından eşit olup ancak aralarındaki fark ve imtiyaz, Allah'a olan korkusu ve bağlılığı cihetiyle idi.

Saadet dolu toplantıları, ilim, hayâ, sabır ve emniyet toplantısı olup burada hiç kimse gürültü etmez ve Peygamberimizin kutsal sözlerini can kulağı ve üstün dikkatle dinler, orada din bakımından haram ve memnu olan şeylerden bahsedilmez, büyüklere hürmet, küçüklere şefkat ve merhamet edilir, ihtiyaç sahiplerinin muhtaç olduğu şeyler tedarik edilir, gariplere esirgenmeksizin merhamet ve inayet edilir, kalplerine riayet olunurdu. Peygamberimizin yanlarında kimsenin iç yüzüne toz konmaz ve şayet kalplerine rahatsız edici bir hatıra gelse af dilerler ve kâinatın seyyidi oradan ayrılmadan evvel kendilerine gelmiş olanı arz ve beyan ederler, hüzün ve kederle şikâyet ettikleri şey de mubarek sohbetleri ile derhal yok olurdu. Toplantılarında bulunanlar Hazreti Peygamberi daima kendi nefislerine tercih eder ve önde tutarlar, sırası ile fazilet ve takva sahiplerini, sonra da islâmiyet bakımından kıdemlilerini tercih ederlerdi.

X

Hazreti Hüseyin Efendimiz (R.A.) buyuruyorlar ki :

«Peygamberlerin yücesi Efendimiz daima güler yüzlü ve mülâyim olup yüksek ahlâklarında şiddet ve sertlik yoktu. Kimsenin ayıbını yüzüne vurmaz, hiç bir ferdin gizli hallerini keşfetmez, çok medhetmez ve hiç bir kimse ile alay etmez, arzu buyurmadıkları şeyi bilmemezlikten gelir ve ondan üzüntü duymazlardı. Güzel şahsiyetlerinde üç şey bulunmazdı, bunlar da : İki yüzlülük, çok konuşmak, sevap ve faydası olmayan şeyi söylemek.

Söz söylemeye başladıkları zaman dinleyici ve muhatapları sanki başları üstünde kuş varmış da uçmasından korkuyorlarmış gibi daima başlarını önlerine eğerler ve bütün mevcudiyetleriyle dinlerlerdi. Sustukları vakit de onlar söylerler ve kat'iyyen tartışmazlardı. İçlerinden biri huzurda söze başlarsa tamamlayıncaya kadar diğerleri sessiz dururlardı. Kâinatın seyyidi Efendimizin güldüğü şeye gülerler, şaştıkları şeye şaşarlardı. Peygamberimiz, kendilerine söz söyleyenlerin sözlerinde görülecek ve işitilecek şiddet ve kırıcı söz ve mânalara sabır ve tahammül buyururlar, (Bir ihtiyaç sahibi gördüğünüzde onun maişetini genişleterek zaruretten kurtarmaya himmet ediniz. Zira, teşekküre, ancak mükâfat veren hak kazanır.) buyururlardı.

Hiç bir kimsenin, bitirmedikçe, sözünü kesmez, huzurunda konuşan sözünü tamamlayınca diğer ihtiyaç sahibi olan zat, bildirmek istediği söze (Ya Resulullah!) nidasiyle başlardı.»

XI

Peygamberlerin seyyidi Efendimiz : (Muhammed, Ahmet, Mâhi, Hâşir, Âkıb) benim beş ismimdir. Âlemin yaratıcısı benimle küfür ve şirki mahvettiği için bir ismim (Mâhî); insanlar, yolunu açtığım doğruluk mesleği olan islâmiyette toplanmış ve bir araya getirilmiş olduğundan, bir ismim de (Hâşir) dir. buyurmuşlardır.

Yüce lâkapları pek çok olup bunlardan bazıları: (Nur, Sirac, Münir, Munzir, Nezir, Beşir, Şahit, Şehid, El-Hak'kul Mübin, Hâtem-ün Nebiyyin, Er-Rauf, Er-Rahim, El-Emin, Kadem-ü Sıdkın, Rahmet-en lil-Âlemin, Nimetullah, El-Urvet-ül Vuska, Es Sırat-el Mustakim, En Necm-üs Sâkıp, El Kerim, En Nebiy-ül Ümmî, Dâillâh) gibi yüksek lâkaplar ve bunlara benzer fakat sayılması açıklamayı icap ettiren şerefli isimlerdir.

XII

Peygamberlerin sonuncusu Efendimiz Hazretleri'nin ulu evlâtları üçü erkek, dördü kız olmak üzere yedi tane olup Kasım, Abdullah, İbrahim, (R.A.) Efendilerimiz, kızları da Zeynep, Rukiye, Ümmü Gülsüm, Fatımatüzzehra (R.A.) seyyidelerimizdir. Hazreti Kasım ile Hazreti Abdullah müminler anası (Hatice) dendir. Yalnız Hazreti İbrahim (Mariye-i Kıptî) dendir. Bu mücevher parçaları henüz süt emerlerken ölmüşlerdir. Rukiye ile Ümmü Gülsüm Seyyidelerimiz Ebu Leheb'in iki oğlu ile evlenmişlerse de sonradan her ikisi de ayrılmışlar ve Hazreti Rukiye Hz. Osman ile evlenerek birlikte Mısır'a hicret etmişler ve orada ölmüşlerdir. Bunun üzerine Hz. Osman Ümmü Gülsüm ile evlenmiştir. Zeyneb'e gelince, bu da teyzesinin oğlu Ebül As ile evlenmiştir. Fakat Hazreti Fatıma Peygamberimizin amcası oğlu Ali bin ebi Talip Efendimizle izdivaç buyurmuşlardır. Rabbim cümlesinden razı olsun. Âmin.

Bâzıları tarafından, Peygamberlerin imamı Efendimizin Hazreti Hasan ve Hüseyin Efendilerimiz için (Ene ebuhumâ ve ene asabetühumâ) demesi (MA KÂNE MUHAMMEDÜN EBA AHADİN MİN RİCÂLİKÜM)[1] âyetine nasıl muvafık olur? denilmiş ise de bunlara şu yolda cevap verilir ki : Cenab-ı Hak (Zeyd ibni Hâris) ve (Abdullah ibni Zübeyr) için Peygamberimiz Efendimize isnad edilen babalığı kendisinden kaldırmıştır. Şanlı Peygamberimiz ara sıra Hz. Ayşe'ye (Abdullah'ın anası) diye hitap ederlerdi. Bu nefi, bu gibi hususlara aittir. Halbuki Hazreti Hasan ve Hazreti Hüseyin ümmet ve eshabın erkeklerinin oğullarından, değildir ki bu inkâra dahil olsunlar. Belki ümmetin bu iki baş tacı, Peygamberimizin pâk nesebindendir ki o da Hazreti Muhammed'in bir parçası olan Hazreti Fatıma'dır. Nasıl ki (KUL TEALEV NED-Ü EBNÂENÂ VE EBNÂEKÜM VE NİSÂENÂ VE NİSÂEKÜM...)[2] mubahele âyetinde Peygamberimiz Hazretleri;

1 — Ahzab suresi Âyet : 40

2 — İmran suresi Âyet : 61

Ali, Fatıma, Hasan ve Hüseyin Efendilerimizden başkasını çağırmamıştır. Yine bunu te'yid ederek Peygamberimiz Efendimiz buyurmuşlardı ki : (Hasan ve Hüseyin mevcut torunlardan ancak birer ulu torundur.) Buradaki torundan yüksek maksatları da Muhammed'in pâk torunlarından başkası değildir.

Bu bahse dair pek çok hadisler varsa da bir çok kimseler bu yüksek zatların vasıflarını medhetmede bir az ileri gitseler insanı rafazîlik ile ittiham ettikleri için şimdiye kadar mubarek Ehlibeyt Efendilerimizi üstün tutmaktan, kendilerine en yakın olanlar bile çekinmişler ve her bakımdan mustahak oldukları yüksek vasıflar kendilerine söylenip ifade edilmek için Ehlibeyt âşıkları da cesaret edememişlerdir.

İmam Şafiî'nin menkabelerine dair yazdığı bir kitabında imam Ebubekir Beyhaki meramını şu şekilde ifade ediyor :

«İdris-i Şafiî'ye insanların, Ehlibeyt menkabelerini dinlemek istememelerinin veya Ehlibeyte ait bir fazileti yad etmemelerinin ve bir kimse bunlara dair bir şey söylecek olursa, bu adam hududu aşıyor, bunun için rafızidir demelerinin sebepleri sorulmuş, o muhterem ictihat sahibi de parlak bir kıt'a ile halini beyan etmiştir, ki kıt'anın mânası: Bir mecliste Hazreti Ali bin ebi Talip ile kadınların Seyyidesi Fatımatüzzehra ve Haseneyn Ahseneyn — Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin — zikredilse o kimseye, yahu! bakınız bu adam rafızî lakırdıları söylediği için kendisi de rafızî'dir diye hükmederler. İşte, ben bu gibi akıl ve iz'anı olmayan kimselerden hakiki saklayıcı Allah'a arz-ı beraat ederim, ki reislik sevdasının gözlerini kör, kulaklarını sağır ettiği bu adamlar, Ehlibeyt sevgisini rıfız itikat ediyorlar.»

Seyyid Muştak Hazretleri buyuruyorlar ki :

«Umumî ahlâk; reislik sevdası ile berbat ve perişan olmuş ve bunun için hak ile batıl birbirinden ayırt edilemez olmuştur.»

Ebül Hasan bin Cübeyr şu kıt'ası ile Peygamber soyuna sevgisini beyan ve bağlılığını te'yit ediyor :

«Hazreti Ahmed Muhtar ve şerefli insanların Seyyidi Efendimizle amcasının oğlu Hazreti Murtaza'yı ve cennet bağının yeni yetişmiş iki gülü Hasaneyni[1] ve tertemiz anneleri Fatıma'yı, sonsuz ve devamlı saygı ve muhabbetle severim. İşte bunlar Cenab-ı Hak'kın ezelde kendilerinden her türlü kir ve kötülükleri, her nevi noksan ve ayıpları yok ederek birer elmas parçası olmak üzere yarattığı yüksek zevat olup bunlar hidayet ufuklarında parlayan birer güneştirler. İşte bu sebepten kendilerini sevmek, her mü'mine bir kulluk borcu, ahiret için de emniyet azığıdır.»

İbni Saad'ın siyer kitabında rivayet ederek söylediği bir hadiste Peygamberimiz Efendimiz buyurmuşlardır ki :

(Ehlibeytimi daima biribirinize hayırla tavsiye ediniz. Çünki ben yarın Allah'ın huzurunda onlar tarafından dâvacı ve hasmınızım. Ben her kimden dâvacı olursam Cenab-ı Hak da ondan dâvacı olur, Allah'ın düşman olduğu bir kimse de Allah tarafından Cehenneme atılır.)

Merduye; Ebu Said-i Hudrî'den :

«Peygamberlerin Seyyidi Efendimizin kırk gün sabah namazı vaktinde Fatıma Hazretleri'nin kapısına gelerek (Ey! Ehlibeytim, Cenab-ı Hak'kın merhamet eserleri ve inayet bereketleri, emniyet ve selâmet encamı sizlere olsun, Cenab-ı Hak size merhamet buyursun, kalkınız namaza, Allah Zülcelâl ancak sizden her türlü kusur ve ayıpları tamamen temizlemek istiyor.) buyurduklarını gördüm.» dediğini rivayet etmiştir.

İbni Cerir ve ibni Munzir ile Taberanî'den de, sekiz ay bir müddetle Resulullah Efendimizin sabahları bu yol üzere hareket buyurdukları söylenmiştir.

---

1 — Peygamberimizin iki torunu İmam Hasan ve İmam Hüseyin'e verilen müşterek ad.

Said-i Hudrî diyor ki :

«Ben Hazreti Peygamberden böyle her sabah Fatıma'nın kapısına teşriflerini sordum da cevap olarak (Allah Zülcelâl Hazretleri kızım Fatıma ile damadım Ali'den kıyamete kadar pek çok yüksek şecere yâni temiz evlâtlar getirecektir. İşte her günkü gelişim onlardan birisi içindir.) buyurdular.»

Zeynelâbidin Hazretleri buyurmuşlardır ki :

«Şanlı Peygamberimiz Efendimizin Fatıma evlâdı sayısı kadar gelişleri, Fatıma'nın temiz neslinden gelecek her Seyyid'in bir mebusluk devresine işaret olup bu birer asır sürecektir. Binaenaleyh her asrın bir mebusu vardır ki bu mebus Peygamber Efendimizin temiz makamlarının yerini tutar.»

HAZRETİ FATIMA'NIN SEÇKİN MENKABELERİ

Hazreti Fatıma, Peygamberimizin miracı senesinde dünyaya gelmişler ve bu mes'ut günde (KEVSER) suresi nazil olmuştur. Muhterem anneleri, Hazreti (Hatice) dir.

Ebi Ömer'den bir rivayette :

«Hazreti Fatıma'nın doğumları Peygamberimizin ömürlerinin kırk birinci senesinde (M. 608) yâni Peygamberlik nurunun yayılmasından bir sene sonradır. Hazreti Zehra'nın Fatıma olarak isimlendirilmesi, Cenab-ı Hak'kın kendileri ile beraber sevdiklerini ve dostlarını da Cehennem ateşinin temasından kat'i surette muhafaza etmiş ve korumuş olmasındandır.» denilmektedir.

Dünyaya şeref vermeleri anında (KEVSER) suresinin nuzulü ile (İNNÂ ÂTAYNÂ KEL KEVSER) âyetindeki lâtif telmih ve işaret de bunu te'yit eder. Bir de Hayrünnisa Fatımatüzzehra Hazretlerinin beşerî alâkalardan ve tabiî kir ve pastan azade ve tertemiz olması kendilerinin bu isimle adlandırılmasına vesile olmuştur. Bu sebeple, iki yüce nesep Hasan ve Hüseyin Efendilerimizin doğumlarında müşfik valideleri Hazreti Fatıma'da hamileliğe ait olan ârızaların hiç birisi görülmemiştir.

Taberanî, râvileri güvenilir ve itimada değer kimselerden rivayet edilen bir senedi ilk defa ortaya çıkararak diyor ki :

«Peygamberimiz Efendimiz Fatıma'ya (Kızım! Rabbim ne seni, ne de evlâtlarından bir kimseyi kat'iyyen azaba düşürmeyecektir.) buyurmuşlardır.»

Taberanî ve Bezzaz ile Ebu Nuaym, Hazreti Peygamberimizden ilk olarak nakledip diyorlar ki :

«Peygamberimiz Efendimiz, (Kızım Fatıma ezelî ismet gevherini tamamen muhafaza ettiği için âlemlerin yaratıcısı kendilerinin tertemiz evlâtlarına da Cehennemi haram kılmıştır.) buyurmuşlardır.»

Mücahit'ten bir rivayette deniliyor ki :

«Peygamberimiz Efendimiz Fatıma'nın elini tutarak saadet hanelerinden çıkıp (Her kim Fatıma'yı tanırsa tanısın. Şayet, bunu bilmeyen varsa bilsin ki Fatıma benim kızım ve benden bir parçadır. Bu benim kalbim ve ruhumdur. Kim Fatıma'ya eziyet ve cefa ederse bana eziyet etmiş, bana eziyet eden de Cenab-ı Hak'ka eziyet etmiş olur.) buyurmuşlardır.» Hazreti Ali hicretin ikinci senesi ramazan ayı içerisinde Hazreti Fatıma ile evlenmiştir.

Enes'ten gelen bir hadisde şöyle naklediliyor :

«Ben, Peygamberimizin yanlarında idim. Kendilerine vahiy geldi. Bir müddet sonra buyurdular : (Ya Enes! Biliyormu-

sun, bana Cebrail (A.S.) ne getirmiştir?) Anam babam size feda olsun, Cebrail size ne getirmiştir? dedim. Şereflilerin Seyyidi Efendimiz buyurdular ki : (Kâinatın yaratıcısı, Hazreti Fatıma'yı Ali'ye eş olarak vermekliğimi emrettiğini bildirmiştir. Bunun için bana Ebubekir, Ömer, Osman, Talha, Zübeyir ve ensardan daha bâzı kişileri çağır.)

Gidip emir olunan kişileri çağırdım. Peygamberin huzurunda toplanılınca insanların Seyyidi Efendimiz aşağıdaki hutbeyi irad buyurdular :

(Bütün övüş ve şükran, âlemi yaratana aittir ve ona yaraşır. Ulu kişiliği, İlâhî nimetiyle Mahmud, İlâhî yüce kudretleriyle Mâbud, ezelî saltanatı ile kendisine itaat edilen hâkimdir. Azabından kendine sığınılır. İlâhî emirleri yerlerde ve göklerde nafizdir. O, âlemleri halk edendir ki, ulu kudreti ile bütün mahlûkatı halk edip yaratmış ve âdil hükümleriyle bunları ayırd edip ilk dinde onları ağırlamış ve Peygamberi ile kendilerini ikram etmiştir.

Mâbudumuz Zülcelâl, evlenmeden dolayı ortaya çıkan yakınlığı, bir mensubiyet birleşmesi ve yapılması elzem bir emir, âdil bir hüküm, birleştirici bir hayır buyurmuştur. Bununla İlâhî hükümlerini temsil, insanları ve cinleri ilzam etmiştir de demiştir ki, O, iktidarlı bir yaratıcıdır ki, kâinatın aslî maddesi olan sudan insanı halk etmiş ve onu musaheret nesebi kılmıştır. Rabbin her şeye muktedirdir.

Allah'ın emri, hükmüne cari ve hükmü mukadderatına saridir. Her hükmün bir miktarı ve miktarın bir kitabı vardır. Cenab-ı Hak istediğini mahv ve isbat eder, ana kitap kendi yüce katlarındadır. Sonra, Rabbim bana Fatıma'yı Eub Talib'in oğlu Ali ile evlendirmemi emretmiştir. Ben de sizi şahit tutuyorum ki, Ali sünnet-i seniye-i kaime ve farize-i vacibe ile yâni devamlı olan ulu Peygamber emri ve Allah emri ile söyleyeceğim şeye razı olduğu takdirde dörtyüz miskal gümüş mihr ile kızım Fatıma'yı Ali ile evlendirdim. Rabbim kendilerinin varlık-

larını birleştirsin ve bunu kendilerine mubarek buyursun, nesillerini ulu ve kendileri ile evlâdını, her şeyi kaplayan İlâhî merhametin anahtarı ve Allah'ın yüce hikmetinin madeni ve ümmetimin sığınıp emniyette olacağı yeri eylesin. İşte söyleyeceğim söz bundan ibarettir. Rabbimden kendim ve sizin için bağışlama dilerim.)

Ali bin ebi Talip bir lüzum üzerine Hazreti Peygamber tarafından gönderilmiş idi. Sonra bize yüce Resûl, içinde hurma bulunan bir tabağı emretti. Getirdik, önümüze koyup (Yiyiniz, bakayım) dedi. Biz bununla meşgul iken Hazreti Ali geldiler. Peygamberimiz kendisine gülümseyerek (Ya Ali! Rabbim bana Fatıma'yı sana eş olarak vermekliğimi emrediyor. İşte ben de dörtyüz miskal gümüş mihr ile onu sana eş olarak verdim.) dedi. Hazreti Murteza cevaben : Ben de muvafakat ettim ya Resulullah. » dedikten sonra Hak'ka bir şükür secdesi etti. Sonra Peygamberimiz Hazreti Ali'ye hitaben : (Cenab-ı Hak bu evlenmeyi sizin için uğurlu ve mubarek etsin ve mahabbetinizi mes'ud buyursun ve sizden gayet hayırlı evlât ve torunlar vücuda getirsin.) diye dua buyurdular.»

Hazreti Zehra, tertemiz ve saygı değer eşi ile birlikte dokuz sene yaşamış olup hicretin on birinci senesinde (M. 632) ve Ramazan ayının üçüncü salı gecesi yirmi dört yaşında olduğu halde Allah'ına kavuşmuş ve namazını eşi kılmış ve geceleyin ulu ve kutlu pederlerinin yanına defnolunmuştur.

Bu tertemiz soydan hasıl olan seyyid ve seyyideler, islâmın beş esası gibi beş tane olup bunlar da Hasan, Hüseyin, Muhsin Hazretleri ile Ümmü Gülsüm ve Zeyneb'dir.

Bunlardan Hazreti Muhsin henüz çocuk iken ölmüştür. Hazreti Zehra'nın Peygamberimizin ölümünden sonraki yaşadıkları müddet ihtilâflıdır. Hazreti Ayşe'den rivayette altı ay, diğer bir rivayete göre üç ay, bir rivayete göre de elli beş gündür.

Kendilerinden sonra kalmış olan yüksek soyundan iki şehzadeleri Hazreti Hasan ve Hazreti Hüseyin Efendilerimizden Muhammed ümmetinin vasatı, yani âdili ve sahib-i te'vili olan Hazreti Mehdi'ye kadar Peygamberliğin faziletlerini ve mertebelerini cami olmak üzere bir hayli pâk ve temiz şecere gelmiş ve birbirini takip etmiştir.

Hazreti Zeyneb'e gelince, bu şanlı Seyyide amcası Abdullah'ın oğlu Cafer ile evlenmişler ve kendilerinden Ali, Avnülekber, Abbas, Muhammed, Ümmü Gülsüm Hazretleri dünyaya gelmişlerdir. Temiz soylarından gelenler şimdi de iftiharımızı mucip olmaktadır.

Hazreti Ümmü Gülsüm de Hz. Ömer ile evlenmiştir. Kendilerinden Zeyd ve Rukiye adları ile bir oğulları ve bir kızları olmuş ise de sonradan Ümmü Gülsüm Hazretleri ahirete şeref vermiş olduklarından başka çocukları olmamıştır.

HAZRETİ HÜSEYİN'İN YÜKSEK MENKABELERİ

Muhterem anneleri, Peygamberimizin kızı Hazreti (Zehra) dır. Sahih rivayete göre Hazreti Hasan'ı doğurduklarından elli gün sonra Hazreti Hüseyin'e hamile kalmış ve Hazreti Hüseyin hicretin dördüncü senesi Şaban ayının beşinde (M. 625) Medine'de dünyaya gelmiştir.

İmam Hazretlerinin doğuşlarında yüce Peygamberimiz Efendimiz mubarek tükürükleri ile damaklarını oğmuş ve kulağına ezan okuyarak pâk tükürükleri ile ağzını ıslatmışlar ve kendilerine hayır ile dua ederek yedinci günü (Hüseyin) mubarek ismi ile isimlendirdikten sonra doğum kurbanı olarak bir koç kurban etmiş ve Hazreti Fatıma'ya Hazreti Hüseyin'in saçlarını tıraş etmesini ve ağırlığınca gümüş tartıp birader-

leri Hazreti Hasan'a yapıldığı gibi Hüseyin için de sadaka verilmesini emir buyurmuşlardır.

Bu mubarek Seyyidin künyeleri (Ebu Abdullah) olup başka künyeleri yoktur. Yüksek lâkapları da (Reşid, Tayyib, Zeki, Vefi, Seyyid, Tâbiünlimerdatullah, Sıbt, Mubarek) olup bunların en meşhuru (Zeki) ve tertemiz dedelerinin lakaplandırdığı isimlerin yükseği de (Seyyid ve Sıbt) dır.

Kendilerinin kâtipleri Yahya bin Hakem, kapılarında bulunan ve perdedarları da Esadül Hicrî idi. Hazreti Süleyman'a yaraşır mühürlerinde (Li külli ecelin kitap) yazılı olup muasırları (Yezid bin Muaviye ve Muaviye bin ebi Süfyan) idi. Rivayet ettikleri hadis sekiz adetten ibarettir.

Muhammed Bâkır'ın oğlu Cafer Sadık Hazretlerinden rivayet edilmiştir :

«Bir gün Hazreti Muhammed'in huzurunda Hasan ve Hüseyin Efendilerimiz güreşe tutuşmuşlar. Hazreti Fatıma : (Ya Resulullah! Tabiîdir ki büyük küçüğe galebe edecektir.) dediğinde Peygamberimiz Efendimiz de cevaben : (Kızım, işte Cibril Hazretleri buradadır. Diyor ki, Ya Hasan! Siz Hüseyin ile güreş ediniz. İşte bunun için güreş ediyorlar.) buyurmuşlar.»

Ümmülfadl ibni Abbas şöyle rivayet ediyor :

«Peygamberimiz Efendimizin huzurlarına girmiştim ki : Ya Resulullah! Ben dün gece hiç arzu etmediğim bir rüya gördüm. (O nedir?) buyurdular. Ben de cevaben : Göya mubarek vücudunuzdan bir kıt'a ayrılmış da benim ağuşuma konmuş. Risalet sahibi Efendimiz buyurdular ki : (Gördüğünüz hayırdır. Kızım Fatıma bir çocuk doğuracak ve bu senin koruyucu bağrında bulunacaktır.)

Nitekim, Hazreti Fatıma, Hüseyin'i Hicretin dördüncü senesi dünyaya getirmişlerdi. Ben de imamı kucağıma almak şerefine nail oldum.»

Hafız Abdülaziz Cenabüzî (Maalimül İzze) adındaki kitabında (Isbı'bin Benate) den Hazreti Ali'ye müntehi ve merfu' olarak rivayet ediyor ve diyor ki :

«Bir gün Hazreti Ali ile birlikte seyyahat ederken (Kerbelâ) mevkiinden geçtik. Hazreti Murteza, işte burası onların develerinin çökeceği ve ahirete göçecekleri ve kanlarının dökülecegi yerdir. Muhammed ümmetinden âsi bir cemaat onları bu arazide kandıracaktır ki üzerine yer ve gök ehli ağlayarak vaveylâ edecektir.»

İmam Bagavî, sahih senetler ile Ümmü Selme'ye varacak şekilde rivayet ediyor :

Ümmü Selme demiştir ki : Bir gün Hazreti Cebrail, Hazreti Peygamberin huzurunda idi. Hazreti Hüseyin de benimle beraberdi. Nasılsa gaflet etmişim, bir de gördüm ki Seyyid Hazretleri Hazreti Muhammed'in yanına gitmiş ve kendilerini Peygamberimiz Efendimiz kucaklarına almış. Cibril Hazretleri : (Ya Muhammed! Sen bunu seviyor musun?) cevaben buyurdular, (Evet; evlâdımız, ciğer paremiz.) Cibril Hazretleri (Ümmetin, Hazreti Hüseyin'i şehit edecektir. Eğer arzu ederseniz Hazreti Hüseyin'in şehit olacağı yeri size göstereyim.) dedi. Sonra kanatlarını açarak (Kerbelâ) denilen o kırmızı topraklı Irak arazisini kendilerine gösterdi.»

Buharî ve Tirmizî, Ömer'in oğlu Abdullah'tan geldiğini rivayet ettiklerine göre :

«İhramda bulunduğu sırada birisi, ibni Ömer'den : Bir sivrisineği öldüren kimseye ne lâzım gelir? diye sormuş, İbni Ömer de cevaben : Şuna bak, Peygamberimiz Efendimizin iki kıymetli göz bebeği olan Hasan ve Hüseyin'i şehit ettiler de şimdi benden sivrisineğin kanını sorarlar.»

Hazreti Hüseyin, göbeklerinden dizlerine kadar Peygamberimiz Hazretlerine, belden yukarısı da Hazreti Ali'ye benzerlerdi. Buğday benizli, orta boylu, gözleri kudretten sürmeli ve

bir rivayete göre elâ gözlü idi. Göğüsleri geniş, sıkı etli ve bedeni kuvvetli, ağzı büyücek, iri gözlü, gül renkli yanakları düz, saçı siyah idi. Temiz göğsü her türlü dünya kirinden arınmıştı. Hicretin 61. senesi (M. 682) Muharrem ayının onuncu günü (Kerbelâ) da şehadet şerbetini içmişlerdir. Şehit oldukları yer namlı bir ziyaretgâhtır. Seyyid Hazretleri'nin ömürleri 57 yıl idi. Teşahhusları (İHLÂS) suresidir.

İrşad sahibi diyor ki, İmam Hüseyin'in evlâtları altı olup bunlardan Ali Ekber babaları ile şehit olmuştur. Annesi (Leylâ binti Mürretüssakafî) dir. İkincisi Ali Asgar (Zeynelâbidin) Hazretleri babalarının şehadeti günü çok hasta olduğundan şehit edilmekten kurtulmuş ve Ehlibeyt bu ulu Seyyidden devam etmiştir. Üçüncüsü İmam Cafer olup anneleri, İmam Hüseyin'in hayatında ırtihal eden (Kudaa) dır. Bunun başka nesli yoktur. Dördüncüsü pederleri ile beraber henüz bir mâsum iken şehit edilen Abdullah'tır. Beşincisi Sitti Sekine Hazretleridir ki anneleri İmam Hüseyin'in pek sevgilisi olan (Erbab binti İmriülkays) dır. Bu Seyyide (Mısır) da medfundur. Altıncısı Sitti Fatıma olup anneleri Ubeydullah'ın oğlu Talha'nın kızı (Ümmü İshak) dır.

Ali Asgar Hazretleri'nin anneleri Yezdcürd'ün kızı (Şah Zenan) dır ki bunu Ali Ekber'in annesi zan edenler de vardır.

SEYYİD ALİ ZEYNELÂBİDİN HAZRETLERİ'NİN YÜKSEK MENKABELERİ

Bu Seyyid'in muhterem anneleri, (Şah Zenan) lakaplı (Selâfe) dir.

Bu kerim Seyyid, Hicretin 38. senesi (M. 658) Şaban ayının beşinci perşembe günü ve ulu dedeleri Ali bin ebi Talip Efendimizin zamanında (Medine) de doğmuştur. Bir rivayete göre de Hazreti Murteza'nın ölümünden iki sene sonra dünyaya gelmiştir. Meşhur künyeleri (Ebül Hasan) yahut (Ebu Muhammed) veya (Ebu Bekir) dir.

Lakapları pek çok olup bunlardan en meşhurları (Zeynelâbidin, Seyyid, Zeki, Emin) dir.
Yüce babaları ile beraber 23, tertemiz dedeleriyle beraber de dört sene yaşamışlardır.

Yüksek vasıfları; Boyları biraz kısa, mubarek vücutları narin, renkleri esmerdi. Ağlamaları çok olup dünya işi ve dünya ehli ile hemen hiç meşgul olmazlardı. Kendileri mütebessim ve lisanları açık olup velâyet mühürlerinin yazısı (Ve mâ tevfikı illâ billah) idi. Nurlu hayatları, emevî meliklerinden Mervan, Abdülmelik, Velid ve bunun oğlu zamanına rastlar.

Yüksek zatları, (NASR) suresi ile teşahhus ve temeyyüz buyurulmuş idi. (Şecere-i Tubâ) da deniyor ki, kâmil bir veli ne zaman Kur'ân surelerinden bir sure ile teşahhus etse o zat gerek kendi ahvali ve gerek zamanının ahvaline nazaran mutlak olarak zamanının kutbudur.

İmam Zeynelâbidin Efendimiz (Kerbelâ) faciasında muhterem babaları ile beraber bulunmuş ve fakat hasta olarak yatakta bulunduğu için harbe iştirak edememiş ve binaenaleyh (Şecere-i Tubâ) Ehlibeyt soyunun devamı için yüksek bir asıl olarak kalmış ve harpte şehit olmamıştır. İbni Ömer de, «sahih olan budur» demiştir.

Seyyid Hazretleri, babalarından ve amcası imam Hasan ile Câbir, İbni Abbas, Mesvere ibni Mahzeme, Ebi Hureyre, Safiye ve Ümmü Selme'den hadis rivayet ederlerdi.

Zuhrî ve ibni Uyeyne diyorlar ki :

«Biz Kureyş içinde kendisinden faziletli bir zat görmedik.» Zuhrî tekrar diyor ki, «Seyyid Hazretlerinden daha fakih hiç bir kimseyi görmedim.»

İbni el Müseyyib de :

«Bu Seyyid'den daha muttakî ve dinin emirlerini sıkıca tutan hiç bir kimse görmediğini» söylüyor.

Tavus'dan bir rivayette deniyor ki :

«Geceleyin evine gitmiştim, Ali ibni Hüseyin'i gördüm, kalkıp nazama durdu ve uzun müddet kıyamdan sonra secde etti ve secdeyi pek ziyade uzattı. Kendilerini işittim, secdede diyor-

lardı ki : (Ya Rab! Senin rizayı şerifine talip bir kulum. Gınayı rububiyetine merbut bir miskinim. Babı merhametin etrafında bir sailim. Kerem hazinene boyun bükmüş bir fakirim.) Tavus diyor ki : Allah'a yemin ederim ki ben o muhterem Seyyid'in bu duasiyle ne zaman dua etsem mutlaka Cenab-ı Hak kabul etmiş ve o şiddetli ihtiyacı benden defetmiştir.»

Bu muhterem Seyyid bir gün hastalanmıştı. Eshabından bir topluluk ziyaret için huzuruna girdiler ve dediler ki : Ya Peygamber torunu! Sizin sıhhat ve afiyetiniz için hepimizin hayatı feda olsun, bu geceyi nasıl geçirdiniz? Seyyid Hazretleri cevaben : (Allah'a hamd ve senalar olsun rahat geçirdim. Siz ne haldesiniz?) O muhterem topluluk dediler ki : Ya Peygamberin torunu! Biz de sonsuz sevgi ve mahabbetle gecemizi geçirdik. O Hazret de cevaben : (Her kim bize Allah için mahabbet etse Rabbim o zatı kıyamet gününde korkusuzluk ve eminlik gölgesi altında bulundurur. Her kim bize mânevî bir mükâfat için mahabbet etse Cenab-ı Hak kendisini Cennetle mükâfatlandırır ve her kim dünyaya ait bir maksadın husuli için bize mahabbet etse Cenab-ı Hak kendisine ummadığı yerden rızkını verir.) buyurdular.

Süfyan diyor ki : Hüseyin oğlu Ali Hazretleri hac etmeyi niyet etmişlerdi. Kız kardeşleri Hazreti Sekine, bin dirhem alarak (Zahrı Hurre) mevkiinde İmam Hazretleri'nin yanına vardılar. İmam Hazretleri oradaki fukaraya sözü geçen paraları dağıttı ve ihsan buyurdu. Yüksek menkabeleri çok sayıda ciltler vücuda getirebilecek derecede fazladır.

İmam Hazretleri Hicretin 94. senesi Muharrem ayının 12. günü (M. 712) 56 yaşında iken Abdulmelik'in oğlu Velid Pelid tarafından zehirlenerek şehit edilmiştir. Mubarek cesetleri, amcaları Hazreti Ali'nin oğlu İmam Hasan'ın (Baki') de medfun bulunduğu kabire konulmuştur ki orada Hazreti Abdulmuttalib'in oğlu Abbas da medfun olup hepsi bir kubbe altındadır.

İmam Hazretlerinin on erkek ve dört kız olarak on dört evlâdı olup bunlardan İmam Muhammed Bâkır Hazretleri, imam Hasan'ın pâk kızı (Ümmü Abdullah) dan doğmuştur. Zeyd, Amru, Abdullah, Hasan, Hüseyin, Abdurrahman, Süleyman, Fatıma, Aliye, Ümmü Gülsüm, Hüseyin Asgar, Ali ve Hatice İmam Hazretleri'nin beş cariyesinden dünyaya gelmişlerdir. Evlâtlarına şu yolda vasiyet buyurmuşlardır : (Yavrularım, size evlât ve ahfadınızı, ana ve babalarının isimlerini yazdırmak suretiyle kayıt ve zikretmeyi tavsiye ederim. Bu gerek size ve gerek sizden sonraki tertemiz zürriyetinize mahsustur.)

SEYYİD İMAM MUHAMMED BÂKIR HAZRETLERİ'NİN YÜKSEK MENKABELERİ

İmam Bâkır Efendimizin muhterem anneleri (Ümmü Abdullah), İmam Hasan Hazretleri'nin kızları olup kendileri hem yüksek nesepli bir Haşimî, hem temiz hasepli bir Alevî hem de baba tarafından bir Muhammedî idi.

Hazreti İmam Bâkır, Hicretin 57. senesi Sefer ayının üçünde (M. 676) tertemiz dedelerinin şehadetinden dört sene evvel (Medine) de dünyaya gelmişlerdir. Künyeleri (Ebu Cafer) dir. Lakapları pek çok olup bunlardan (Bakî, Şakir, Hadî, Kanî) ve en meşhuru (Bâkır) dır.

Mubarek vasıfları; Renkleri biraz esmer, boyları orta, göğüsleri geniş, Allah'ı gören gözleri kudretten sürmeli, ağızları biraz geniş, burunlarının ortası hafifce yüksek, dişleri seyrek dizilmiş, mütebessim simalı ve lisanı fasih idi.

İmam Hazretleri, ilimde sahili görülmeyen hudutsuz bir derya idi. Kâtipleri Kümeyt ve Seyyid Hari ve kapıcıları Cabir Cu'fi idi. Mühürlerinin nakşı (Rabbi lâ tezerni ferden) idi. Kutlu hayatları, Emevî meliklerinden Velid oğlu Yezid ve İbrahim zamanlarına rastlamaktadır. Yüksek mazhariyetleri (Mecid) ismidir.

Ebu Cafer Muhammed Bâkır Hazretleri 117 Hicrî senesinde (M. 732) 60 yaşında ve bir rivayete göre 58 yaşında beka âlemine göçmüşlerdir. Mubarek Seyyid, giydikleri gömlekleri içinde gömülmeyi vasiyet etmişlerdir. Muhterem babaları ile 37 sene, temiz dedeleri ile de 4 sene yaşamışlardır.

(Dürerül Esdaf) da bu Hazretin de babaları gibi zehirlenerek şehit edildiği ve (Baki') de (Kubbetül Abbas) da gömüldüğü rivayet edilmiştir.

Cafer Sadık Hazretleri'nden rivayet edilmiştir ki :

«Pederimin ölümü günü yanında bulunuyordum. Bana; gasil, tekfin ve kabre konulması hususlarında vasiyet buyurdular. Kendilerine dedim ki, (Muhterem babam, rahatsız olduğunuz günden beri bu günden daha iyi zamanınızı görmedim. Bu itibarla sizde o yolda bir şey görmüyorum.) Cevaben buyurdular, (Oğlum şu duvarın arkasından Ali oğlu İmam Hüseyin'in Ya Muhammed! Acele ediniz, dediğini işitmiyor musun?) buyurmuşlardır.»

Muhammed Bâkır Hazretleri'nin çocukları altı veya yedi olup bunlardan üçü Ebu Abdullah, Cafer Sadık ve Abdullah'dır ki anneleri Ebu Bekir'in oğlu Muhammed'in oğlu Kasım'ın kızı (Ümmü Ferve) dir. Diğerleri beni Sakife'den Esad oğlu Mugire'nin kızı (Ümmü Hakem) den doğmuş Abdullah ve İbrahim ile bir cariyesinden dünyaya gelen Ali ve Zeyneb'dir. (NASR) suresi İmam Hazretleri'nin Teşahhuslarını temsil ederdi. Şecere-i Tubâ'da (KEVSER) suresi olduğu da rivayet edilmektedir.

Zübeyir oğlu Muhammed oğlu Müslimülmekkî'den rivayet ediliyor ki:

«Biz bir gün Câbir bin Abdullah ile beraberdik. Oraya Hüseyin oğlu Ali ve oğulları Muhammed Bâkır geldiler. Hüseyin oğlu Ali, henüz sabi olan oğlu Hazreti Bâkır'a (Amcanın başını öp) dedi. Hazreti Bâkır da Câbir'e yaklaşarak emri yerine getirdi. Câbir, Hazreti Ali'ye (Bu kimdir? efendim) dediğinde, Hazreti Bâkır gözlerinin önüne bakıyordu. Hazreti Ali, (Bu oğlum Muhammed'dir) dedi. Câbir de o masum imamı kucaklayarak (Ya Muhammed! Hazreti Muhammed Resulullah (S.A.S.) sana selâm ediyor) dedi. Orada hazır bulunanlar (Ya eba Abdullah! Bu nasıl olur?) dediler. Câbir karşılık olarak dedi ki: Bir gün Peygamberimizin yanında idim. Hazreti Hüseyin de Hazreti Peygamberin kucağında oynuyordu. Sonra Peygamberimiz Efendimiz buyurdular ki:

(Ey Câbir! Oğlum Hüseyin'in Ali adında bir oğlu doğacaktır. Kıyamet günü olunca bir münadi âbitlerin seyyidi olan kalksın diye nida edecek ve Hüseyin oğlu Ali Hazretleri kalkacaktır. Hüseyin oğlu Ali'nin Muhammed adında bir oğlu doğacak, Ey Câbir! Eğer onunla buluşursan benden kendisine selâm söyle; bu buluşmadan sonra bu fani âlemde çok kalmayacağını da bilmelisin.) Hakikaten Câbir bu buluşmadan sonra üç gün ve bir rivayete göre de üç aydan fazla yaşamamıştır.»
Cafer Sadık Hazretleri buyurmuşlardır ki:

«Bir gün babamın yanında idim. Kendileri de umumî bir mecliste bulunuyorlardı. Mubarek başını yere koyup bir müddet durduktan sonra kaldırıp hazır bulunanlara hitaben: (Ey bu mecliste hazır olan kimseler! Bundan sonra aleyhinize dörtbin kişi ile hareket ve sizinle üç gün durmadan harp edip içinizden de bir çoklarını katlederek memleketiniz olan ve onlara haram bulunan şu şehre girecek ve defetmeye gücünüzün yetmeyeceği musibete maruz kaldığınız zaman o giren kimseye karşı haliniz ne olacak bilirmisiniz? Bu hal yakın bir istikbalde mutlaka vuku bulacaktır. Binaenaleyh, sağınızı ve solu-

nuzu gözeterek tetikte ve hazır olunuz ve söylediğim şeylerin olacağında şüphe olmadığını biliniz.) dedi.»

Medine'liler O'nun sözüne inanmadılar, bu kat'iyyen olur şey değildir, dediler. Muhammed Bâkır Hazretleri (Medine) den Ehlibeytini toplayarak ayrıldılar. Kureyş'ten bir topluluk da kendileri ile beraber bulunuyordu. (Medine) den gitmek istedikleri yere geldiklerinde Ezrak oğlu Nafi' dört bin süvari ile (Medine) ye gelip girdi ve orada üç gün katliam ederek bir çok müslümanı idam etti. İşte bu vak'a İmam Hazretleri'nin haber verdiği gibi zuhur etti.

Ebül Avn diyor ki :

« (Ban) denilen yerde en evvel yerleşen Bâkır Hazretleri olup orada yirmi sene oturmuşlardır. Bundan sonra 111 Hicrî senesinde (M. 726) hacça gitmiş, sonra (Medine) şehrinde altı seneye yakın kalmış ve vefatında (Baki') namındaki yere gömülmüştür. Bu olaydan sonra (Ban) denilen yer bütün Sadatın sığınağı olmuştur.

SEYYİD CAFER SADIK HAZRETLERİ'NİN YÜKSEK MENKABELERİ

Cafer Sadık Hazretleri'nin kutlu anneleri, Ebu Bekir'in oğlu Muhammed'in oğlu Kasım'ın kızı (Ümmü Ferve) Hazretleridir.

Bu muhterem Seyyid, Hicretin 80. senesinde (M. 699) ve bir rivayette 83. senesinde doğmuşlardır. Künyeleri (Ebu Abdullah) ve bir rivayette (Ebu İsmail) dir.
Yüksek lakapları (Fazıl, Tahir) ve meşhuru da (Sadık) tır. Medhe şayan sıfatları ve yüksek tabiatları mutedil, renkleri esmer, gözleri yaratılıştan sürmeli, burunlarının ortası biraz yüksek, kaşları hilâl gibi ince, göğüsleri geniş, kolları uzunca, saçları siyah idi. Kâtipleri Seyyid Humeyri ve kapıcıları Mufaddal bin Amr ve mühürlerinin nakşı (Maşallah lâ kuvvete illâ billah estağfirullah) dır. Hayatları Emevî

meliklerinden Ebu Cafer Mansur zamanına rastlar. Sayısız menkabeleri vardır.

İslâm büyüklerinden Yahya bin Said, ibni Cüreyc, Malik bin Enes, Süfyanı Sevri, İbni Uyeyne, Ebu Hanife, Ebu Eyyub Sahteyani ve bunlara benzer daha bir çok fazilet sahibi kimseler Seyyid Hazretleri'nden hadis rivayet etmişlerdir.

Senetlerine gelince : Bir gün kendisine Süfyanı Sevri,

«Ya Cafer! Bana bir hadis rivayet et, onu senden işiteyim ve zaptedeyim, demeleri üzerine muhterem Seyyid Cafer (Babam bana dedelerinden, O da babasından naklederek buyurmuşlardır ki : Bir kimseye Allah bir nimet verirse o kimse Hakka hamdetsin ve şayet rızkı kıt kanaat gelirse Allah'tan mağfiret istesin ve bir kimseyi bir musibet mahzun ederse (Lâ havle velâ kuvvete illâ billâhi aliyyül azim.) desin) tarzında idi. Süfyan bu hadisi dinledikten sonra kalkınca Cafer Sadık Efendimiz (Ey Süfyan! İşte, bu üç şeyi zaptet. Hakikaten bunlar ne kadar güzel şeylerdir.) buyurdular.»

İbni Sabah diyor ki :

«Cafer Sadık Hazreti Hicrî 148 senesi Şevvâl ayında (M. 765) 68 yaşında olduğu halde Mansur zamanında zehirlenmek suretiyle ahiret âlemine göçmüşlerdir.

Muhterem babaları ile beraber 37 sene bulunmuş ve öldüklerinde pederleri ile amcaları ve pâk dedesinin yanına (Baki') deki mezara gömülmüşlerdir. O ne kadar mükerrem, şerefli ve mes'ut bir mezardır ki bu ulu Seyyidlerle beraber büyük Seyyid Cafer'i de koynuna almıştır.

Seyyid Hazretleri, kutlu dedeleri ile beraber 14 sene bulunmuş olup yüksek mazhariyetleri İlâhî isimlerden (Hasib) ismidir. Ruhanî şahsiyetlerini temsil eden (KEVSER) suresidir. Seyyid Hazretleri'nin zamanında yaşayanlara karşı yüksek emirleri (LEKÜM DİNİKÜM VELİYEDİN) tarzında idi.

Kendilerinin altısı erkek biri kız yedi çocuğu olup bunlardan, kendilerinden evvel ölen İsmail[1] ve diğeri Muhammed, Ali, İshak, Abdullah, Musa Kâzım, kızlarının ismi de Ferve idi. Bir rivayete göre beş evlâdı olup İshak ile kızları sakat olarak doğmuşlardır. Bir rivayette de Ferve'nin ismi Ayşe olup Ferve lakabıdır.

Çok güzel olan Ayşe, perde arkasından, hadis ve irşat ehli olan kimselere hadis rivayet ederdi.[2]

Bu kerim Seyyid, kölesi Nafid'e buyurmuşlar ki :

«Ey Nafid! Arkadaşına bir şey yazdığın ve gönderdiğin zaman kâğıdın başına besmeleden sonra şunu yaz : (Allah sabredenlere, sevmedikleri şeylerden kurtuluş imkânı ve ummadıkları yerlerden de rızık verir. Cenab-ı Hak Hazretleri bize ve size her fenalıktan korkusuzluk ve kurtuluş versin. Ve cümlemizi kendilerine korku ve keder gelmeyen kimselerden kılsın.) diye tavsiye buyurmuşlardır.»

Köleleri diyor ki : Ben bunu ne zaman yazdımsa maksadıma nail oldum.

Seyyid Hazretleri evlâtlarına :

«Bana ait olan şu salevatı belirli vakitlerde okumayı mânevî bir vazife olarak itiyat etmenizi size tavsiye ederim. (Allahümme salli ve sellim ve barik alâ seyyidina Muhammedin ve âli seyyidina Muhammed. Biadedi halkike ve rizai nefsike ve zineti arşike ve midadi kelimatike ya erhamerrahimin.) buyurmuşlardır.»

Yüksek faziletlerinden olmak üzere Ebül Leys bin Sa'd diyor ki :

« 113 Hicrî (M. 728) senesinde hac etmiştim. Orada ikindi namazını kıldıktan sonra (Cebel-i ebi Kubeys) e çıktım.

---

1 — İsmailî mezhebi bu soydan gelmiştir.

2 — Hadis ve irşad ehli : Hadis söyleyen ve Allah bilgisi öğreten.

Yerde oturmuş dua eden bir kimse gördüm. Nefesi kesilinceye kadar (Ya Rab, Ya Rab) diyor ve sonra yine böylece (Ya Hay, Ya Hay) diyordu. Sonra dedi ki : Ya Rabbi canım taze üzüm istiyor, bana yedir, hırkam eskimiş beni giydir. Sözü henüz tamam olmuştu, baktım üzümle ağız ağıza dolu büyük bir sepet hazır olmuştu ki mevsim üzüm zamanı değildi. Ayrıca, mislini görmediğim iki hırka müşahede ettim. Bu zat üzüme el uzattığı zaman ben dedim ki : Efendim, siz dua ederken ben de âmin dedim, bunun için ortaklık hakkım vardır. Buyurdular ki : (Yiyiniz, fakat yanınıza almayınız.) Sonra, o iki hırkadan birini bana bağışladılar. Ben de Efendim benim ihtiyacım yoktur, başka birine giydirir, diğeri ile de örtünürsünüz dedim. Sonra eski hırkalarını da alarak dağdan aşağı indiler. Kendilerine birisi rastladı ve o adam dedi ki : Ey Allah'ın Peygamberinin oğlu, beni giydir! Hemen yeni iki hırkayı o zata ihsan ettiler. Bir de sordum ki, meğer bu muhterem zat Cafer Sadık Hazretleri imiş.»

Yüksek öğütlerindendir ki :

(Allah'ın haram kıldığı şeylerden nefsinizi menediniz, emirlerine uyunuz, âbit olmuş sayılırsınız; Allah'ın verdiği kısmete razı olunuz, müslim olmuş olursunuz; Eğer insanlar sizinle konuşmak isterse arzu ettiğiniz bir şekilde konuşunuz, mü'min olursunuz. Günahkâr ve kötü kimselerle konuşmayınız, çünki size günahı öğretir. Allah'tan korkanlar ile işinizde danışınız, kazanmış olursunuz.) Yine buyuruyorlar ki : (Her kim âile ve akrabasız yükselmek ve saltanatsız bir yücelik isterse isyan alçaklığını bırakıp itaat etmenin şerefine yükselmelidir.)

SEYYİD MUSA KÂZIM HAZRETLERİ'NİN YÜKSEK MENKABELERİ

İmam Hazretleri'nin muhterem anneleri (Berberiye) olup Musa Efendimiz Hicretten 128 sene sonra (M. 745) de (Ebva') da dünyaya gelmişlerdir. Künyeleri (Ebül Hasan) ve yüksek lakapları (Sabir, Salih, Emin) ve en meşhurları (Kâzım) dır.

Renkleri biraz kırmızıya mail esmerce, sakal ve saçları siyah, göğüsleri geniş, kolları uzuncadır. Kâtipleri Seyyidül Humeyrî, kapıcıları Mehmed bin El Fadl'dır. Mühürlerinin nakşı (El melikûllahi vahde) dir. Kutsal hayatları Bağdat Abbasî meliklerinden Musa El Hadi ve Harun er Reşid zamanına rastlamaktadır.

Bu kerem sahibi Seyyid'in seçkin menkabeleri hudutsuzdur. Bu cümleden olarak, bir gün Harun, Seyyid Hazretlerine (Siz

Ali evlâdından iken nasıl olur da Resulullah'ın soyuyuz diyorsunuz? Halbuki insan babası yönünden dedesine nisbet edilir de annesi yönünden edilmez.) dediğinde Seyyid Musa hemen buna cevap olarak bir besmele ile (VE MİN ZÜRRİYYETİHİ DAVUDE VE SÜLEYMÂNE VE EYYUBE VE YUSUFE VE HARUNE VE KEZALİKE NECZİYEL MUHSİNÎN VE ZEKERİYYA VE YAHYA VE İSA...)[1] yüksek âyetini okumuş ve (İşte burada İsâ'nın babası olmadığı halde yine yukardaki soya annesi yönünden katıldığı gibi biz de Mustafa (S.A.S.) min tertemiz soyuna kutsal annemiz Fatıma yönünden katıldık.) diyerek onu susmaya mecbur etmiş, sonra da (FEMEN HÂCCEKE MİN BA'Dİ MÂCÂEKE MİNEL İLMİ FEKUL TEALEV NED'Ü EBNÂENA VE EBNÂEKÜM VE NİSÂENA VE NİSÂEKÜM VE ENFÜSENA VE ENFÜSEKÜM SÜMME NEBTEHİL...)[2] âyetini okumuşlardır ki bunun mânası : (Bu hususta sana kat'i ilmin gelmesinden sonra her kim seninle iddiaya kalkışırsa ona de ki, geliniz çocuklarımızla çocuklarınızı, kadınlarımızla kadınlarınızı ve kendimizi karşılıklı çağıralım da sonra mubahele[3] ve mufahere[1] edelim.) demektir. Peygamberlerin başbuğu Efendimiz de Nasârâ'ya karşı mubahele buyurduklarında Ali, Fatıma, Hasan ve Hüseyin Efendilerimizden başkasını zikretmemişlerdir.

Seyyid Hazretleri'nin senetleri, ecdadından gelen hadislerin senetleridir ki babalarından naklen hadis rivayet ederlerdi. (Kale ebu Caferüssadık an abaihî nazarül veledi ilâ valideyhi ibadetün.) tarzında idi ki : Mânası (Babam Cafer Sadık bana muhterem babalarından hadis nakil ve rivayet ederek; Bir çocuğun ana ve babasına şefkatle bakması mühim bir ibadettir.) demektir.

---

1 — En'am suresi Âyet 84
2 — Âl-i İmran suresi Âyet 61
3 — Mubahele : Birbirine beddua etmek, birbirinden nefret eylemek.
1 — Mufahere : Birbirine karşı ululanmak.

Ebülhasan Hazretleri diyorlar ki :

Kur'ânın surelerinden birinin yüksek mânasiyle benzeşme ve teşahhusta şart olan, o surenin mensuh[2] olmamasıdır. Çünki, teşahhusun mânası, kâmil bir veli üzerine İlâhî kelimat-ı ezeliyeden cereyan eden kudsî bir feyizdir.

Kendilerinin yüksek şahsiyetlerini temsil eden (KEVSER) suresidir. Muhterem Seyyid babaları ile beraber 20 sene yaşamışlardır.

Ebül Avn diyorlar ki :
«Seyyid Musa bin Cafer, Melik Musa el Hadi'nin koyduğu zindan iptilâsından, Melik'in öldüğü gece çıktıktan sonra (Ban) a gitmiş ve orada kısa bir müddet kalarak geri dönmüşlerdir.»

Ebül Avn, Ebu Halid Ezzübâli'den rivayet ederek diyor ki : «Seyyid Musa Kâzım beni bir gün çok sıkıntılı vaziyette gördü ve dedi ki, (Seni pek sıkıntı içinde görüyorum, buna sebep nedir?) cevaben; (Nasıl sıkıntılı olmayayım? Sen bu azgın herifler içinde bulunuyorsun, bir türlü emin olamıyorum.) dediğimde, (Ey Halid! Niçin emin olamıyorsun. Filân gün, gecenin başlangıcında beni bekle, inşallah seninle birleşirim) buyurdular. Bildirdikleri zaman gelince İmam Hazretlerini bir kafilenin önünde gördüm. Ben de izleri sıra gittim ve kurtuluşlarına hamd ve sena ederek (Ban) a gitmekte olduğunu öğrendim.» .

Seyyid Hazretleri, 55 yaşında iken Harun'un emriyle veziri İsa bin Cafer bin Mansur vasıtasiyle zehirlenmiştir. Vefatlarında pâk cesetlerinin bulunduğu yere (Bağdat) ın ileri gelenleri, eşraf ve fukahası girmişler, kendilerinde yaralama, öldürme, boğulma eserleri görmemişlerdir. Ancak habis vezirin

---

2 — Mensuh : İptal edilmiş, hükümsüz bırakılmış.

verdiği zehir ile birden bire ölmüşler ve Hicretin 183. senesi Recep ayının yirmi beşinde (M. 799) Kureyş mezarlığına gömülmüşlerdir.

Kendilerinin erkek ve kız otuz yedi evlâdı olup bunlar : Ali Riza, İbrahim, Abbas, Kasım, İsmail, Cafer, Harun, Hasan, Abdullah, İshak, Abdullah Sagir, Hasan Asgar, Ahmed, Muhammed, Fazl, Süleyman, Avn'dır. Bu tertemiz soydan Avn adı ile isimlendirilmiş yedi zat vardır. Avn bin Kâzım ile Avn bin Mustafa Ahrar meşhur olup ün almayan diğer beş Avn daha mevcuttur ki bunların hepsine birden (A'van-ı seb'a) denilir.

İbni Cevza, Şakik-i Belhî'den hikâye ederek diyor ki :

«Bu delikanlı, insanlardan ayrı yaşamaktadır. Galiba sûfiyeden biridir, gidip şunu biraz azarlayayım, diyerek yanına yaklaşınca Seyyid Hazretleri (Ya Şakik! Şüphelerin pek çoğundan kaçınınız. Zira, bâzı zan büyük günahtır) diyerek Şakik'in kalbindeki kuruntuyu yüzüne çarpmak suretiyle keramet göstermeye tenezzül etmişlerdir. Şakik bunu gördükten sonra kendilerini saygı ile kucaklamak istemişlerse de derhal gözlerinin önünden kaybolmuşlardır. Sonra, bu Hazreti bir kuyu başında görmüşlerdir. O kuyuya ulu Seyyidin su bardağı düşmüş, Şakik-i Belhî kendilerinin yanında iken Seyyid Hazretleri dua buyurmuşlar, derhal kuyunun suyu taşmış ve bardaklarını aldıktan sonra orada abdest alıp namaz kılmış, sonra bir kum tepesine yönelerek kuyunun suyundan o tepe üzerine biraz atmışlardır. Ben kendilerine dedim ki : Ey Seyyidim! Rabbimin sizi rızıklandırdığı şeylerden beni de doyurunuz. Cevaben buyurdular ki : (Ya Şakik! Allah'ın görünen ve gizli nimetleri bizim üzerimizde daimdir. Allah'ından iyilik bekle.) Ben de elimi uzattım, sözü geçen kum tepesinden bir avuç aldım, bir de ne göreyim, tamamen kurabiye ve şekerden ibaretmiş. Bunları yediğim zaman günlerce ne su ve ne de yemek isteği hasıl olmadı, sonra kendilerini yalnız Mekke'de gördüm.

Seyyid Hazretleri buyurmuşlardır ki :

«İnsanın imanı, Allah'ı bilmektir. O'nu bilmeyen taklitcidir. O kimse de şüphe ve zanların elinden hiç kurtulamaz. Bu şüpheyi veren en büyük şüpheci de Şeytan'dır. Kendisine hakikî Allah bilgisi gelmeyen kimse şüpheden kurtulamaz.) Ve yine buyurmuşlardır ki : (Hâlin en güzeli; iyi ahlâklı, gafletin kir ve pisliğinden temizlenmiş bir kalp olup en güzel söz de Allah'ı zikirdir.)

SEYYİD ALİ RİZA HAZRETLERİ'NİN YÜKSEK MENKABELERİ

Bu Seyyid, faydalı bilgiler, iyi işler ve üstün keramet sahibi, yol gösterici, güzel ve saf ahlâklı, ilmî ve amelî olgunluğu şahıslarında toplamış bir vücuda sahip idiler. Tertemiz anneleri (Ervâ) namında (Ümmül Benin) sıfatı ile isimlendirilmiş, Musa Kâzım Hazretleri'nin cariyelerinden idiler.

Seyyid Hazretleri 148 ve bir rivayette Hicrî 143 (M. 760) senesinde (Medine) şehrinde dünyaya gelmişlerdir. Künyeleri (Ebül Hasan) ve lakapları (Riza, Sâbir, Zeki, Veli) ve en meşhuru (İmam Riza) dır.

Yüksek vasıfları; yüzünün rengi esmer, bir rivayete göre de kırmızıya meyyaldi. Tertemiz yüzlerinde sabah yıldızı gibi parlayan bir nur görünürdü. Bu Hazretin şahsiyetlerini temsil

eden (FİL) suresi olup kâtipleri Da'betül Huzaî, merhamet kapılarının kapıcısı (Muhammet bin Fırat) ve mühürlerinin nakşı (Hasbiyallah) idi. Hayatları, Abbasî meliklerinden Emin ile Me'mun zamanlarına rastlamaktadır.

Seyyid Hazretleri'nin çocukları biri kız, beşi erkek olarak altı tanedir. Bunlar Muhammed Kani, Hasan, Cafer, İbrahim, Hüseyin ve Ayşe'dir.

Nişaburî tarihinde yazıldığına göre :

«İmam Ali Riza Efendimiz (Nişabur) a girdikleri zaman kırmızımtırak bir katır üzerinde ve büyük bir şemsiye gibi gölgeliğin altında idiler. Bu hali gören çarşı ahalisi ikiye ayrıldılar ve Hazrete yol verdiler. Şehrin büyük âlimlerinden hafız ebu Zür'a ve ebu Müslim Tusî kendilerine takdim edildi. Yanlarında ilim ehlî ve hadis erbabından faziletli bir çok kimse vardı. Bunlar Seyyidin huzuruna geldiklerinde demişlerdir ki : Ey büyük Seyyid! Ey eşi ve benzeri olmayan İmam! Tertemiz babanız ve asil ecdadınız hakkı için bize mubarek yüzünüzü gösterirseniz ve muhterem ecdadınızdan işitmiş olduğunuz bâzı hadisleri de bildirirseniz hakkımızda ihsan üstüne ihsan lutfunu esirgememiş olursunuz. Bu söz üzerine o büyük Seyyid hizmetkârlarını durdurup üzerinde gölgelik vazifesini yapan örtüyü açarak yüzlerinin güzelliği ile halkın gözlerini nurlandırdılar. O kemalât kâbesinin etrafındaki insanlar ise herkes kendi mertebesine göre ayakta durmuş, kimi ağlar, kimi feryat eder, kimi de Hazretin geçtiği topraklara yüzlerini sürer, bir takımları ise Seyyid Hazretleri'nin katırının tırnaklarını öperdi. Bu sırada feryad ve vaveylâ çoğaldı. Hazretin yakınlık şerefine ermiş olan bâzı ünlü bilginler halka hitaben dediler ki : Ey insanlar! Susunuz ve size faydalı olacak şeylere kulak veriniz ve feryadınızla şanlı Seyyidimizi sıkmayınız.

Bu esnada Seyyid Hazretleri'nin ifadelerini yazmaya Ebu Zür'a ile Muhammed bin Eslem Tusî görevlendirilmişti.

İmam Riza Hazretleri buyurdular ki :

(Bana babam Musa Kâzım, babaları Cafer Sadık, O da babaları Muhammed Bâkır, O da babaları Ali Zeynelâbidin, O da babaları Kerbelâ şehidi, O da babaları İmam Ali Murteza Hazretleri'nden naklen hadis rivayet etmiştir ve Cenab-ı Murteza bana, sevgilim ve gözümün nuru Resulullah Efendimiz Cebrail'den O da âlemlerin Rabbından nakledererek buyurmuşlardır ki : Lâ ilâhe illallah, ulu cümlesi benim himayem altında bir kaledir. Her kim bunu söyler ve bunda sebat ederse o kaleye girmiş ve oraya giren de azabımdan kurtulmuş olur.)

Bu hadisi şerifi anlattıktan sonra örtüsünü tekrar örterek halk arasından ayrılmışlardır.

Hazreti Ahmed diyorlar ki : «Bu hadisteki isnad eğer bir mecnun üzerine okunsa şüphesiz eyileşir.»

Ebülkasım Kuşeyrî diyorlar ki :

«Bu hadisi şerif Samanî Emirlerinden bâzılarının eline geçmiş ve bunu altınla yazdırarak mezarlarına beraberce gömülmesini vasiyet etmişler ve sonra da bu hadisi şerif ve bu senedat bereketine Allah'ın kendilerine af ve mağfiret buyurduğunu rüyalarında görerek haber vermişlerdir.»

Seyyid Hazretleri babaları ile 35 sene beraber bulunmuşlardır. Hayatları; Me'mun'un ve kumandanlarının kalplerinde daima önemli bir korku teşkil ettiği halde suikastlerini bir türlü başaramamışlar, nihayet veliahtliğe getirileceği vaadi ile yapılan bir hiyle neticesinde Hazreti şehit etmişlerdir.

«Me'mun'un maksadı Hazretin şahsına suikasd olup yoksa O'nu veliaht etmek değildi. Seyyid Hazretleri bunu bildiği için babası gibi evvelâ (Ban) a hicretle orada gizlenmişler sonra Me'mun kendisine bir çok aldatıcı vaadlarda bulunarak O Hazreti (Tus) a getirmiş ve sonra da zehirlettirmiştir.»

Herseme bin A'yün diyor ki :

«Me'mun, bu Seyyidi üzümle zehirletmiştir.»

Husameddin Hazretleri :

«Me'mun'un İmama olan bu hiylesinden halkın haberi yoktu. Fakat, İmam Hazretleri biliyorlardı. Hatta kendisine Me'mun'un veliahdı olacağını söyledikleri zaman (Evet, Me'mun'un böyle bir maksadı vardır. Lâkin, hayra karşı olamayan bu adamın özü sözüne uygun değildir. Bundan dolayı dediği olmayacaktır.) buyurmuşlardır.»

Bu pâk Seyyidin vefatı hicretin 203. senesi Sefer ayının nihayetinde (M. 818) ve bir rivayete göre başka bir zamanda vukua gelmiştir. Hayatları 55 sene olup (Horasan) a bağlı (Tus) civarında (Senebat) kasabasında Harun-er Reşid'in mezarına yakın bir yerde gömülmüştür.

Seyyid Husameddin Hazretleri (Menazilünnücum) adındaki kitabında diyor ki : Yukarıda adı geçen kasabanın doğru ismi (Seyyid Âbad) olup Abbasî hükümdarlarının daima Peygamber soyundan gelenleri gizlemeye, şan ve şereflerini yok etmeye fırsat gözlemeleri dolayısiyle bu kasabanın ismi değiştirilerek (Senabat) olmuştur.

Seyyid Hazretleri'nin sonsuz büyük kerametleri ve bâzı şeyleri oluşundan evvel haber vermeleri meşhur ve herkesin ağzında dolaşmakta ise de en büyük kutsal kerametleri (Ve inneke lealâ hulukin azim) âyetinin mânasına tamamiyle uygun ve güzide ahlâklarının İlâhî ahlâk ile her bakımdan mutabık olmasıdır.

SEYYİD MUHAMMED CEVAD HAZRETLERİ'NİN YÜKSEK MENKABELERİ

Bu ulu Seyyid'in muhterem anneleri, Ümmü Veled[1] olup (Sekinetül Mersiniye) namiyle ün bulmuştu. Yüksek künyeleri pâk ceddindeki gibi (Ebu Cafer), lakapları ise (Murteza, Kani' ve Cevat) olup başka yüksek lakapları da vardı.

---

1 — Ümmü Veled adı kendilerinin (Sudan) lı olduğu zannını verirse de bu isim Sudan'lı, Acem, Rum ve Türk ile başka kavimlerde de kullanılmıştır.

Ebül Avn Hazretleri'ne göre Cenab-ı Sekine, Mersin'den ve Rum kızlarındandır. Bâzılarına göre ise Mersin'li değildir.

Mühürlerinde (Ni'mel kadir Allah) yazılı idi. Seyadetlerinin medarı imtiyazı (47 kelime idi.) [2]

Doğumları, Hicretin 195. senesi Ramazan ayının 19 unda (M. 810) (Medine) de vukua gelmiştir. Kapıcıları Ömer bin Fırat ve kâtipleri Cenab Hammad olup nurlu hayatları Abbasî meliklerinden Me'mun ve Mu'tasim zamanlarına rastlamıştır.

Yüksek vasıfları : Orta boylu, renkleri beyaz ve gözleri kudretten sürmeli, parlak alınları ile göğüsleri geniş, tertemiz tabiatları halim ve selim, bazuları pek kuvvetli, kaşları hilâli andırır şekilde kavisli, burunları çekme ve ortası yüksekçe olup inci dişleri (Aden) in mücevherlerini imrendirecek derecede beyaz ve parlak, ağızları biraz genişçe, saçları siyah idi.

Seyyid Hazretleri'nin kutsal ömürleri 25 yıl olup teşahhusları (HÜMEZE) suresidir. Muhterem babaları ile beraber ancak sekiz sene bulunabilmişlerdir. Ebu Cafer Cevad Hazretleri (Bağdat) da ölmüşlerdir.

Seyyid Hazretleri (Bağdat) a şeref verdiklerinde, eşi Me'mun'un kızı (Ümmül Fazl) ile beraberdi. Bir rivayette eşi, Seyyid Cevad'ı, Me'mun'un emri ile ve bir şerbetle zehirlemiş ve 220 senesi Muharrem ayının sonunda (M. 835) ve iki gece içinde vefat edip dedesi Ebül Hasan Hazretleri'nin (Kureyş) mezarlığı içindeki pâk kabrine defnedilmiştir.

---

2 — Bu cümle, Seyyid Ahmed Husameddin Hazretleri'nin kitabının Arapça aslında da böyledir. Bâtın ilmine ait mefhumları kapsayan bu cümleyi Türkçeleştirmeye cesaret edemedim. Her Seyyid'in tasarrufunda bir sure, bir âyet veya bir veya birkaç kelime olduğuna bu kitapta işaret edildiğine göre bu cümleyi de Seyyid Muhammed Cevad Hazretleri'nin, hangileri olduğunu bilmediğimiz, 47 kelimeye tasarruf ettikleri anlamında bellemek mümkündür.

Diğer bir rivayette ise, Muhammed Cevad Hazretleri Muharrem ayının sonuna doğru (Bağdat) a varmış ve dokuz ay sonra ölmüştür, denilmektedir.

Seyyid Hazretleri'nin ölümünden sonra eşi Ümmül Fazl, Mu'tasim'in ihtişamlı sarayına giderek bir daha meydana çıkmamış ve Hazretin ölümünden kırk gün sonra gırtlak vereminden ölmüştür. Bunu Zerkeşî (İntikamullah) adındaki kitabında rivayet ediyor ve diyor ki :

«Bu İslâm ümmeti içerisinde üç kadın sonsuz hüsrana duçar olmuştur. Bunlar İmam Hasan Efendimizin eşi Eş'as'ın kızı Cûde ve Muhammed Cevad Hazretleri'nin eşi Me'mun'un kızı Ümmül Fazl, biri de Peygamber Efendimizden boşanmayı isteyen kadındır.»

İmam Hazretleri'nin çocukları, Ali, Musa, Fatıma ve Ümame'dir. Kendilerinden gelen eserler pek çoktur. Akla uygun olarak ileri sürülmüş tekliflere her zaman muvafakat ederlerdi. Kendilerinde halkın tekliflerine karşı pek az muhalefet görülürdü. Yapılan iyiliği hiç bir zaman unutmazlar ve daima minnettarlık duyarlardı. Alçak gönüllülükleri herkesin değer derecesine göre idi. İnsanların kusur ve ayıplarını, yaratılışlarındaki olgunlukları icabı, daima unutur ve böyle kimselerin kusur ve ayıplarının iyi hale dönmesine yardım ve gayret buyururlardı.

Seyyid Hazretleri'nin gelecekteki fennî olaylara ve ilmî yükselişlere dair uzağı gören nazarlarla keşif ve muşahede ve ifade buyurdukları sözlerden bâzıları şunlardır :

(Günler, insanlar arasında nöbetleşe sürüp gitmektedir. İnsanlar bu günlerden derece derece faydalanarak ilmî ve fennî ilerlemelerle ölüleri diriltmeye kadar gelebilirlerse de ona kudretleri yetmeyecektir. Ancak ruhun kendisine geri gelip gireceği derecede bâzı cisimler vücuda getirirlerse de ona yaşa-

yan bir uzviyet veremezler. Bununla beraber hakikaten değilse bile görünüşe göre uzva tam bir benzerlik vücuda getirebilirler. Çünki, yaşayan uzviyet ruhun tasarrufu ile onun tesirinin eseridir. Fakat bedene ait parçalar ile insanî mizaç ve huylar tabiîdir. Meselâ, vücudunun âza ve âletlerine benzer ve aynı hayvanlara ve bunlara benzer şeyleri şekil bakımından yapmak mümkün ise de onlardaki hayatiyetin neticesi olan hareketlere ve duygulara delâletle üzerinde meydana gelen eser ve alâmetleri yapmak mümkün değildir.)

SEYYİD EBU CAFER ALİ HADİ HAZRETLERİ'NİN YÜKSEK MENKABELERİ

Bu Seyyid Hazretleri Hicretin 214. senesi Recep ayında (M. 829) (Medine) de dünyaya gelmişlerdir. Muhterem anneleri, Ümmü Veled olup (Şemame) adı ile isimlendirilmiştir. Bâzı rivayete göre (Semânetül Mağribî) de denilmekte ise de doğru rivayete nazaran kendileri (Babül Ebvap) olan (Derbent) den ve Acem esirlerindendir.

Ebu Cafer Efendimiz bir az esmer ve bir rivayette beyazca, boyları orta, vücutları zayıf, ağızları büyükçe, parlak alınları geniş, burunlarının ortası hafif yüksek, saçları siyah idi. (İyiliği sever ve kusursuz bir kalbe sahip olup hangi bir bakış pâk yüzüne devamlı baksa baha biçilmez güzelliğinin gittikçe arttığını görürdü.) Yalnızlığı severlerdi. Yüksek şahsiyetleri (ASR) suresine zuhur mahalli idi.

İbni Said ile Muhammed bin Osman ve Muntasır'ın kâtibi, Seyyid Hazretleri'nin Mu'tez tarafından Hicrî 253 senesinde (M. 867) zehirlendiği fikrine sahip olmuşlardır. Mu'tezid ile Muktadir'in asırlarında bulunduğu rivayeti doğru değildir. Kendileri ölümlerinden sonra (Kureyş) kabristanında babalarının şerefli mezarına gömülmüşlerdir.

Seyyid Hazretleri'nin künyeleri (Ebu Cafer) olduğu halde devrin halifesinin ismine uygun geldiği için kendilerine (Ebu Hasan) diye çağırılmalarını emir buyurmuşlardır. Hasan, İmam Hazretleri'nin küçük oğludur.

Yüksek lakapları : (Hadî ve Mütevekkil) ise de yine o sırada halife Cafer El Mütevekkil'in lakabına benzemesinden dolayı bu lakapları yayınlamamıştır. Bir rivayete göre de İmam Hazretleri, Cafer lakabını, bir oğlunun adı olduğundan kimsenin haberi olmaması için gizli tutmuştur. Seyyidlik mührünün nakşı (Allahü rabbi ve ismeti min halkıhi) dir. Muhterem Seyyidin iyilik kapılarının kapıcısı Osman bin Said'dir. Nurlu hayatları Abbasî Hükümdarlarından Vâsık, Mütevekkil ve Mustain zamanlarına rastlar.

Savâik'de, İmam Hazretleri'nin ilim, tabiat güzelliği, merhamet ve cömertliği yönlerinden babasının tam varisi olduğu ve kendilerinden 585 hadis anlatıldığı rivayet edilmektedir ki bu hadisleri Ebu Velid kendilerinden nakletmiş ve (Mevrus hadisler) diye adlandırarak senetleri ile beraber hepsini toplamıştır.

Muhammed bin Ammar'dan nakledilmiştir ki :

«Seyyid Cafer Zeki, muhterem babasına ait olan şu hikâyeyi anlatmışlardır : Abdullah bin Muhammed, muharebe zamanlarında ve başkentte namaz vakitlerinde Mütevekkil'e vekâlet vazifesini yaparken Ebi Cafer Hazretleri'ni Mütevekkil'e çekiştirerek kendilerini yok etmek fikrine düştü. İmam Hazretleri ise bu vaziyetten haberdar olunca Mütevekkil'e yumuşak

bir mektup yazarak Abdullah'ın kendisine olan kötü niyetini haber verdi. Mütevekkil de bu mektuba karşı özür dileğini bildiren ve kendilerini yanına davet eden bir cevap gönderdi. İmam Hazretleri yanında Yahya ibni Herseme olduğu halde çıkıp (Han Saalik) mevkiine geldiler ve orada uzun süre kaldılar. »

Salih ibni Saad diyorlar ki :

«İmam Hazretleri'ni çok sıkıcı ve tehlikeli bir yer olan (Han Saalik) te gördüğüm zaman kendilerine : Ey ulu Seyyid ! Bu adamlar sizin yüksek kadrinizi bilmediler ve burada tutarak hapis ettiler. Bu aşağılık kişilerin istedikleri, Peygamber soyundan gelenleri yok etmekten başka bir şey değildir. Keşke bana izin verseniz de tertemiz oğlunuz Cafer Zeki'yi dayıları Muhammed bin Ammar'a benimle gönderseniz. O zaman hiç olmazsa evlâtlarınızın diğerleri hakkında da bir koruma meydana gelmiş olur dedim. Bu sözümle Seyyid Hazretleri'nin iznini aldım ve Yezid bin Esad, İbrahim bin Adef, Haşim bin Şu'be ile birlikte Seyyid Cafer Zeki'nin yanında giderek (Rükkân) da bulunan dayılarına kendilerini teslime muvaffak olduk.»

SEYYİD CAFER MEHDİ HAZRETLERİ'NİN YÜKSEK MENKABELERİ

Bu kerem sahibi Seyyid, araştırmada ve incelemede üstad, İmamların nuru, ümmetin güneşi, din, ilim ve hikmet yönleri ile insanlığın en büyüğü, ruhların feyiz denizi, eşbahın nur saçan meşalesi, fukaranın sığınağı, gariplerin koruyucusu, kaygı ve tasanın kâşifi, gam ve kederin dafii, melekler âleminin mir'âtı, İlâhî kudret fezasının âyetler dolu yüksekliği, Allah'ın inayet ve hidayet yolunun rehberi, İlâhî üstünlüklerin sahibi, temiz, cömert, Tanrı'ya yönelmiş, kutupların kutbu, ümmetin ihtiyaçlarının kıblesi, yüksek himmet, lutuf ve kerem sahibi, evliyanın seyyidi ve zengin gönüllerin senedi, yetiştirici mürşid ve Muhammed'in ahlâkı ile ahlâklanmış olup Veli Hazretleri'nin yüksek lakapları (Mehdî) ve (Zeki) idi.

Bu cömert gönüllü Seyyid, Hicretin 235. Rebiülevvel ayının 17. günü (M. 849) Medine'de dünyaya gelmişlerdir. Anneleri (Hadise) isminde bir ümmü veled ve bir rivayete göre Muhammed Ammar'ın kız kardeşi, Hakanın kızlarından idi.

Yüksek sıfatları; Boyları orta, renkleri beyaz, gözleri çok siyah, Tanrı ilhamının mahalli olan mubarek başları büyükçe, sakalları çok ve sık, saçlarının rengi siyah idi. Mütebessim bir yüzle ve en kusursuz bir şekilde düşüncelerini açıkca söylerlerdi. Tertemiz vücutlarındaki seyyidlik delili 22 idi. Tanrı'nın kemâl isimlerinden (Karib) ve Celâl sıfatından (Vacid) ve (Cebbar) sıfatlarının tam mazharı idiler. Nur dolu hayatları Mu'tasim'in oğlu Cafer Mütevekkil'in sultanlığı zamanına rastlamaktadır. Mühürlerinin nakşı (Esselâmül Mü'min) ve kutsal ömürleri 87 ve künyeleri (Ebu Hasan) idi. Seyyid Hazretleri 322 Hicrî senesinde (M. 933) bu âleme veda buyurup (Seyyid Âbat) kasabasında Allah'ın rahmetine tevdi edilmişlerdir.

Evlâtları : Ali, Muhammed, Muaz, kızları Rukiye, Ümmü Gülsüm, Ümmü Selme Hazretleri'dir. Yüksek teşahhusları (TEKÂSÜR) suresi ve yüce senetleri dedelerinden intikal eden hadislerdir.

İnsanın hakikatine dair kemâl sahibi Seyyidden sorulan bir soruya şöyle cevap vermişlerdir :

(İnsanın hakikatı üç çeşit olup biri bilgin ve bu sıfatına vâkıf; biri ne bilgin ne de buna vâkıf; biri de bilir ve bildiğini isbata kudretli olur ki, bu gibi kimseler iki kısımdır. Bunlardan biri mevcut bilgisini bir kökten ve üstün bir ağızdan alır. Diğeri, ilhamlar ve tanrı emirleri sonucu olarak bilgi kazanır ki, bu ikinci kısım şahide muhtaç olmayıp gereken şeyleri bilir ve eşyanın aslından ve hakikatlerinden haber verir. Fakat bilip de bildiğini bildirmeye izinli olmayanlar, ruh halleri ve Tanrı sırlarına ait bilgi sahiplerinden ümmetin bir kısım ârifleri olup bunların ekser ahvali zaman zaman İlâhî varidat ve ruhî

müşahedelerin artmasından meydana gelen hayret mevceleri içinde şevk dalgalarını görmekten ibarettir. Nazil olan bu varidatı ihata, beşerî kudretin hemen dışında bir keyfiyet olduğundan yalnız müşahede ve bundan meydana gelen bir hayret içerisinde kalıyorlar.

Bilmeyen ve bir şeyi anlatmaya ve ayırmaya muktedir olmayanlar amel ve ihlâs hususunda tabiatiyle ta'n ve zem edilemezler.)

İlim harikalarını kendinde toplamış olan bu hakim Seyyidden Berk-i sınaîye (elektriğe) dair bir şey sorulmuş ve denmiştir ki : Bu elektrik bir yerde tesbit ve bir müddet tahdit edilebilir mi ve billur parçalarının açılarındaki aksedişte gördüğümüz nur akisleri sürekli olur mu? Cevaben buyurmuşlardır ki :

(Nurlar varlık olarak tabiî ve sınaî olur. Tabiî olanı güneşin ziyasından meydana gelmiş bir cisimdir. Varlığının ayırıcı özellikleri de moleküllerinde yanma kabiliyyeti bulunmakla yanan ve akıma uyan atmosferdir.

Nurların bâzı şartları vardır ki, bunlardan biri, parlak olsun olmasın, ziyadır. İster tabiî veya sınaî olsun bunun mutlak varlığına riayet olup bu ışık insan cesedindeki ruh gibidir. Diğeri, varlığının tabiî gerekleridir, nasıl ki bir şeyi gören bir kimse onu ancak gözü ile görür. O göz kendisinin görme âletidir. Fakat gözü olmazsa hiç bir şey görmez. İşte bu ışık da cesede kıyasla canı gibidir. Ceset ne zaman candan ayrılırsa göz de görmekten mahrum kalır.

Üçüncü kısım varlıktır ve bir takım değişik maddelerin birleşimidir. Bir kimse bu hassaları bir yere toplar veya bir balona, dışarıdan bağlantısını kesmemek şartile koyarsa, işbu elektrik git gide sabit bir şule ve donuk bir parlaklığa tahavvül eder. (MESELÜ NURİHÎ KEMİŞKÂTİN FİHA MİSBA-

HÜN ELMİSBAHÜ Fİ ZÜCCACE)[1] yüksek ayetindeki (Mişkât) işte böyle ışık ve benzeri şeylerdir. Bunda, gelen başka bir kuvvet ile dış bağlantısı kesilmeyerek bir noktaya sıkıştırılma ve toplanmasının mümkün olduğuna işaret vardır. Nasıl ki, ışık evvelâ varlığın gereği olan sınaî züccaciyedeki atmosferde görünür ki bu, züccaciyenin kıyam mahalli arızalar vasıtasiyle sabit ve devamlı olan o mürekkep vücuttur. Hakikatte bu ilk bakışta imkânsız gibi zan edilirse de düşünce ve oluş âleminde mümkündür.

Sınaîye gelince : Bunlar da yanan nurlar, yâni parlak yıldızlar olup bunların Arza karşı en müessir olanı güneştir. Bunun tesiri Dünyanın kendisinde his edilir ve bilinmiştir. Bundan sonra tesir bakımından Ay gelir ki bundan Dünyanın kendisi değil arızaları yâni hayvanları ve nebatları tesirlenir ve faydalanır.

Dünya üzerine Güneşin tesiri ışık vasıtası ile olup bu ışık da hafif eter maddesinin tekeyyüfünden, yâni maddeleşmesinden başka bir şey değildir. İşte, bu eterin maddeleşmesi sebebiyle Dünya, üzerinde mevcut olan arızalardan teneffüs eder. Eter maddesi bunun üzerinde, havada teneffüs eden kimsenin nefes alıp vermesi gibi, bir yaşama işi yapar ki (VE EZİNET LİRABBİHA VE HUKKAT)[2] ayetinde bu nükte beyan buyurulmuştur.

Güneşin ziyası kaybolunca bunun etrafında dönen Dünya, Merih ve benzeri parlak yıldızların münasebetleri de kesildiği için ne bundan başkaları, ne de başkalarından bu faydalanamayacak surette sönük ve bulanık olur ki (İZEŞŞEMSÜ KÜVVİRET VE İZENNÜCUMÜNKEDERET)[3] yüce ayeti ile anlatılan lâtif işaret budur. İşte bu gibi parlak yıldızlar ve

1 — Nur suresi Ayet 35

2 — İnşikak suresi Âyet 2

3 — Tekvir suresi Âyet 1, 2

başka gezegenlerin sönmeleri gerek kalp gözü ile idrâk ve gerekse gözle görme hassasının bir kimseden yok olması demektir ki artık maddeten ve mânen bu hassalardan hiç biriyle istifade mümkün olmaz. İşte (VELEV NEŞÂÜ LETAMASNA ALÂ A'YÜNİHİM FESTEBEKUSSIRATE FEENNA YUBSİRUN)[4] açık cümlesi bunu anlatır. (Tamis) hakikatte suyun yavaş yavaş yok olması veya Zühalde olduğu gibi zamanla yükselmesidir. Bunun içindir ki Zühalin üzerinde geniş bir çenber şeklinde görülen kemer yükselmeye yüz tutmuş bir sudur. Çünki; ziyanın bunun üzerine pek az gelerek değmesi Zühal üzerinde hükmeden ve onu kullanan havadan başka bir şey bırakmamış o da maddeleşerek bu hale gelmiştir. Bundan anlaşılıyor ki, suya ihtiyacı olmamak şartile, yalnız hava ile yaşayan bâzı canlılar da vardır. Ve yine bu hal gösteriyor ki, havanın da kendine mahsus bir hayatı ve bâzı küreler üzerinde istidatlarına göre özel tasarrufu vardır. Bundan dolayı Zühal küresinin yalnız havaya, Dünya küresinin hem hava ve hem suya, Zührenin ise su, hava ve toprağa ihtiyacı olup ısı ise bunların hepsine hükmeder. Dünya üzerinde beden ihtiyaçları cihetiyle, yâni besin bakımından, toprağın üstün olduğu gibi.

4 — Yasin suresi Âyet 66

SEYYİD
EBÜLKASIM MUHAMMED HAZRETLERİ'NİN
YÜKSEK MENKABELERİ

Seyyid Hazretleri, (Seyyid Âbad) a bağlı (Seddülbeyn) de Hicretin 254 ve Ebül Avn Hazretleri'nin anlattığına göre Hicretin 253. senesi (M. 867) dünyaya gelmişlerdir.

Anneleri, Ali Hadi'nin oğlu Ebil Kasım'ın oğlu İsmail'in kızı (Fatıma) dır.

Yüksek vasıfları; Mubarek boyları orta, başları büyücek, nurlu alınları geniş, yüzünün rengi gül penbesi, ağızları genişçe, burunlarının ortası hafif yüksek, gözleri kudretten sürmeli, beyaz olan sakalları iki omuzlarının arasını örtecek derecede gür idi.

Ömürleri 76 yıl olup mühürlerinin nakşı (Hüvessemiül Basir) idi. Tertemiz vücudunda 18 seyyidlik alâmeti olup Cemal isimlerinden (Muiz) ismine mazhar ve Kemâl isimlerinden (Muksit) şerif isminin terbiye edici kucağında mürid idi. Muhterem babaları ile 69 sene beraber bulunmuşlardır.

Zünnunu Mısrî, Sırrı Sakatî, Bişri Hafî gibi zatlar bu Seyyidin, şerefi Dünyaya bedel, sohbetlerine ermişlerdir. Teşahhusları (KARİA) suresi olup 329 Hicrî senesinde (M. 940) ahiret âlemine göçmüş ve (BAKİ') de gömülmüşlerdir.

Çocukları : Hasan, Ömer, Abdülhalık, Hüseyin, Cafer Ali, Ebül Abbas, Ümmü Gülsüm'dür.

Kıymetli öğütlerinden bâzıları : (Yavrularım, size Allah'ın emirlerine boyun eğerek kendisinden korkmanızı vasiyet ederim. Ahlâkınızı düzeltmek ve islâh yolundaki ihtimamınızı süs ve tezyinatınıza üstün tutunuz. Süslenmekten sakınınız. Çünki, süslenişe olan harcama ile insanlar şiddetli ihtiyaçlara düşer ve böylece yokluğa maruz kalır. İnsanların yüksek ahlâk yönünden en mükemmeli, rızık cihetiyle en az ile yetinenleridir.

Çocuklarım ! Hepinize karılarınız tarafından soyunuza pek fazla itina etmenizi ve soyu belli olmayanları eşliğinize kabul etmemenizi ve bize soy bakımından en yakın olanların amcalarınızın kızları olduğunu bilmenizi tavsiye ederim.)

Hakimane sözlerinden :

(Arapta itaat, kavim ve kabile yakınlığı ile; Acemde süs ile; Türk'te zühd ile; Rumda şehvet ile kaim olup Arapta tam inkıyâd, ancak seyadet ve mal iledir.)

SEYYİD ABDÜLHALIK HAZRETLERİ'NİN YÜKSEK MENKABELERİ

Yüksek sıfatları : Boyları uzun, vücutları zayıf olup azası mütenasip, gözleri büyük, saçları siyah idi. Künyeleri (Ebu İshak) ve lakapları (Hadi ve Sâbir) dir.

Anneleri, Ali Hadi'nin oğlu Cafer'in oğlu Ali'nin oğlu Muhammed'in kızı (Safiye) dir.

Bu ulu Seyyid, (Seyyid Âbad) da ve Hicretin 270. yılında (M. 883) dünyaya şeref vermişlerdir. Ömürleri 85 yaş olup seyyidlik alâmeti 17 dir. Hayatları Bağdat'daki halifelerden (Muti' biemrillah Ebül Kasım bin Fadl) zamanına rastlar. Mühürlerinin nakşı (Rabbi lâ tezerni ferden ve ente hayril vârisin) idi.

Dedeleri ile 52 ve babası ile 59 sene yaşamış olup te'lif eserlerinin en bilinenleri hadis ilminden (Melekût-üt Deyyar ve Zübte-tül Umur) dur. Yüksek mazhariyetleri Cemâl isimlerinden (El mün'im, El Afüv) ve terbiye edici ağuşunda yücelik pırıltıları saçan Cemâl isimlerinden (Bâsıt, Nâfi') ulu isimleri idi ki yüksek ahlâk sahibi olan bu Seyyid sabır ve huzur içinde Allah'a yakın olarak özenilecek bir hayat geçirmiştir.

Kıymetli sohbetlerine kabul buyurdukları kimseler : Ebu Bekir el Verrak, Muhammed bin Sa'd el Zahit, Ömer Belhî, Ebu Said, Ahmed bin İsa el Ahrar'dır. İmam Hazretleri 355 senesinde (M. 965) Muiz bin Mansur Alevî zamanında ölmüş ve (Baki') de gömülmüşlerdir. İshak, Yusuf, Abdullah Kasım, Abdurrazzak Hazretleri gibi kendisine hayırlı halef olacak evlâtları ümmete değerli bir yadigâr olarak kalmıştır.

Yüksek şahsiyetlerini temsil eden (ADİYAT) suresi olup senedat rivayetleri mevrus hadisler idi.

Uyarıcı sözlerinden bâzıları :

(Yavrularım, iki yüzlülükten fevkalâde sakınınız. Çünki, bâzı kimselerde görülen bu esef verici haller onların yaptıkları işlerin cezasıdır. Kendini beğenmişlikten de sakınınız. Zira bu, Allah'ın nazarından ve yakınlığından iki kimsenin kovulmasına sebep ve alâmettir. Şehvet ateşinden de korununuz. Çünki, şehvet deliliğe alâmet olduğu gibi dünya ve ahirette de yüz karasından başka bir şey değildir. Zulümden kendinizi koruyunuz. Zira bu, zalimin saadet ve emniyetini yok eder. Dikbaşlılık ve düşmanlıktan da kaçınınız. Çünki, bu taşkınlık, halkın ve kendisinin rahatını ve kalbindeki imanı yok eder. Kibirlenmekten de sakınınız. Çünki, kibirli adam insanların en iğrenç ve nefret edilenidir.)

İmam Hazretleri'nin kerametleri; Ebu Said Ahmed bin İsa el Ahrar'dan nakledilmiştir :

«Bir gün Ebu İshak Hazretleri ile bir sahrada gelişi güzel gidiyorduk. Nihayet (Cüfte) denilen yere vardığımızda bize doğru gelmekte olan bir arslan gördük. Benim korkudan bütün mafsallarım çözüldüğü gibi her zerrem de titriyordu. O dakikada Seyyid'im, (Ne dersin Ya Eba Said! Bu arslanın elinde bize fenalık edecek bir kudret var mıdır? Yoksa Allah'ın elinde midir?) buyurdukları sırada artık arslan bana tamamiyle yaklaşmıştı. O sırada Seyyid Hazretleri üstünce bir hareketle arslanın elini tuttu. Gördüm ki arslan keramete ulaşmış olan o eli, veliliğin o nurlu elini yalamak suretile öpüyordu. İmam Hazretleri şöyle buyurdular : (İşte bu, Allah'ın, iman edenlere vermiş olduğu üstünlük sağlayan şeylerdendir. Sonra (VE SAHHARA LEKÜM MAFİSSEMAVATİ VE MA FİLARDİ CEMİAN) âyetini okudular.»[1]

Yusuf Taifî diyorlar ki :

«İmam Ebi İshak Efendimize yedi sene hizmetle şereflendimde kendilerinden gerek söz ve gerek iş bakımından Muhammed'in yüksek şeriatına aykırı ve sufilerin şeriata uymayan sözlerinden hiç bir şey görmedim. Fakat, arasıra lâtife ederek derlerdi ki, (Bu lâtife, mizah yâni alay değildir. Çünki, mizahta İlâhî san'at eseri ve Rabbin hilkat nizamı olan insanı ve insanlığı küçük görme vardır. Bâzıları bunu ceddim Hazreti Resulullaha kadar isnada cesaret etmişlerse de atalarımızdan hiç bir kimse hakkında böyle bir şey olmamıştır. Onlar ancak, lâtife buyururlardı. Pek çok kimse mizah ile lâtife arasını ayırt edemiyor. Peygamber mizahı bahislerinde görülen her şeyde lâtifeden başka bir şey bulamadım.»

İmam Hazretleri daima mütebessim idiler. Buyururlardı ki :

(İmanın en yükseği Allah ile kendi arasına şüphe ve tereddüt girmemekle olur. Eğer böyle bir şey araya girerse iman

1 — Câsiye suresi Âyet 13 (Göklerde olanları, yerde olanları, hepsini sizin buyruğunuz altına vermiştir.)

zayıflar ve o zaman şundan bundan sebepsiz yere korkmak gibi bir hal dahi bu iman zayıflığından doğar.

Çocuklarım ! Size her zaman üç şeyde doğruluktan hiç bir suretle ayrılmamayı tavsiye ederim : Ahvalde, sözde ve işde. Şayet doğruluktan daha çok kurtuluş ve selâmet getiren bir şey görmüş olsa idim şüphesiz ki şefkat ve sevgim dolayısiyle size onu tavsiye ederdim.

Çocuklar ! Aman doğruluk, doğruluk, doğruluk. Çünki bu doğruluk ve istikamet, imanın karar ve sebat mahalli, iman ve işde kurtuluşun gelip durduğu yer, ilim ve amelin zuhur mahalli, rahatlık ve saadetin sığınağı ve İlâhî merhametin geleceği yerdir.)

Kerim Seyyid'in bu sözleri ne kadar doğru ve yüksektir.

SEYYİD ABDULLAH EL KÂTİM HAZRETLERİ'NİN YÜKSEK MENKABELERİ

Seyyid Hazretleri Hicretin 341. senesinde (M. 952) Medine'de dünyaya gelmişlerdir. Anneleri, Cafer oğlu Kasım oğlu Abbas kızı (Zeyneb) dir.

Yüksek vasıfları : Orta boylu, geniş göğüslü, biraz esmerce, parlak alınları geniş, burunlarının ortası yüksekce, gözleri kudretten sürmeli, sık ve top sakallı, çok saçlı, bacakları kalın, tertemiz kalpleri doğru idi. Seyyid'lik delilleri 71 ve mubarek ömürleri 54 yıl olup Kemal isimlerinden (Aziz) ismine mazhar ve (Basir, Mün'im, Mennan) İlâhî isim ve sıfatları, terbiye edici ağuşunda parıldar ve nur saçardı.

Saadetli hayatları, Mısır'daki Sultan el Alevî (Hâkim Biemrillah ve El Kadiribillah) zamanına rastlıyordu. Fakat, bu

(Kadiribillah Ebül Abbas Ahmet bin İshak Abbasî) nin Bağdat'da yalnız boş minberlerde okunan isminden başka hiç bir hüküm ve nüfuzu yoktu.

Ulu Seyyid Efendimiz 395 tarihinde (M. 1004) ahiret âlemine göçmüş ve Mısır'daki (Makafiri) adındaki meşhur mezarlığa gömülmüştür.

Evlâtları ; Hüseyin, Musa, Muhammed, Ömer, Zeyd ve Cafer Hazretleri olup yüksek şahsiyetlerini temsil eden (ZİLZAL) suresidir. İmam Hazretleri şeriat hükümlerinin ve Allah kelâmındaki emirlerin gizli mânalarını çıkarmaya yetkili büyük bir fakîh ve peygamberimizden rivayet olunan bütün hadisleri bilen eşsiz bir muhaddis idi ki künyeleri Ebu Cafer ve mühürlerinin nakşı (Elhamdülillâhi alâ külli hâl) dir. Muhterem babaları ile beraber yalnız 14 sene bulunmuşlardır.

O vaktin kibar şeyhlerinden İbrahim Hadramî ve Şiblî gibi zevat Seyyid'in sohbetlerinde bulunmak şerefiyle muratlarına ermişlerdir.

İmam Hazretleri'nin, kendine bağlı olan bâzı kimselere kıymetli söz ve öğütleri: (Lâ ilâhe illallah), (Lâ ilâhe illallah) ile gizli ve örtülü kalıncaya kadar bu tevhit kelimesini zikre aralıksız devam ediniz. Her kim Allah'ı severse her şey de o zatı sever. Her kim basiretli ve uyanık bulunmak isterse aşağıdaki beş hal üzere olmalıdır. İşitmek, anlamak, sonra bilmek ve şehadet etmek. İşte bu dört hal beşincisi olan İlâhî marifeti elde etmeye tek sebeptir. Her samimî talibe, insaniyete mahsus olan üç âlemden birine doğru dönmek her halde lâzımdır ki, bunlar insan vücudu gibi unsura ve cisme ait kesif bir âlem yahut vehim ve hayalin meydana gelmesi gibi karanlık yahut lâtif bir âlemdir ki, bunun ikinci kısmı olan karanlık âlem, küfür ve inkârın inip durduğu yerdir. Birincisi olan lâtif âlem ise iman ve şuhudun geliş yeridir. İşte bu âlem, vücut ile adem arasında mustakil bir vasıta olup müphem olan işlerin keşfi, ihtiraların icadı, bilgi ve kalemi öğrenme,

beşerî hallere vukuf, bu âlemin tabiî gereklerindendir. Allah'ı bilen ve öğrenmiş olan kimseye yakışan, gözlerini şehvete ait zevklere ve nefse taalluk eden süslere kaptırmamaktır.

Yüce zatlarından (Kalbim bana Rabbimden haber vermiştir.) gibi kalbe gelen ilhamı inkâr eden bir kimsenin vuku bulan sualine cevap olarak : (Hayır, bu inkâr edilemez. Burada Allah'ın kalbe ilhamı kendi evliyasının vasisi olan Allah'ın zatına ait ilhamı olup bu, Peygamberlerin vahyi mertebesinden aşağıdır.) buyurmuşlardır.

Çocuklarım ! Allah'ı zikre devam, Kur'ân okumak, din kardeşlerine mahabbet etmek, ahireti dünyaya tercih etmek, ilim ve edebe riayet etmek, eşyadaki sırları incelemek, İlâhî isimleri öğrenmek, herkese güler yüz ve tatlı dil ile gözükmek, yapacağı işi iyi düşünmek, sonra onu gecikdirmemek şartiyle derhal yapmak gibi ahlâkî faziletleri size tavsiye ederim. Ve sizi insanların elinde bulunan zenginlik ve diğer şeylere tama' etmekten kat'iyyen sakınmaya davet ederim. Çünki, o hazır olmuş bir yoksulluk demektir. Evlât ve torunları ile, akraba ve dostları ile son vedaı ifa eden kimseler gibi namaz kılmayı size tavsiye ederim. Sonradan özür dilemeyi icap eden bir sözü söylemekten de sakınmalısınız.

Yavrularım ! Bilgi ve din bakımından itikat, amel ve ahlâk yönü ile açık ve sarih olmayan işittiklerinizi senet olarak kabul etmeyin. Şayet siz, iş bakımından uyuşuk, ahlâk ve itikat bakımından ise fesat sahibi bir kimseye bağlı olursanız ondan gelecek olan şey ancak o adamda bulunan hallerin size aksetmesinden başka bir şey değildir. Şirret ve fesatçı kimselerden sakınınız ki size onlardan bir müsibet gelmesin.

Kadınlar ile pek çok ihtilât ve musahabette bulunmayınız ki bunlar ile fazla karışıp görüşme, eza, cefa ve töhmetle neticelenir. Gariptir ki gençlik devresi de böyledir. Çünki, gençlik, erkeklerde azabı mucip olur; belâ, ezâ ve cefaya sebebiyet verir. İşte bunun için size her yaşınızda sakınmayı tavsiye ede-

rim ve (HÜVE EHLÜTTAKVA VE EHLÜL MAĞFİRE). (VE TEVASAV BİLHAKKI VE TEVASAV BİSSABR), (VE TEVASAV BİLMERHAME) İlâhî âyetlerini düşünmeyi tavsiye ederim, diye buyurduktan sonra (İNNALLAHE YUHİBBÜLBİRREL AFİF) demişlerdir ki hakikaten Cenab-ı Hak iffet ve doğruluk sahibi olanları daima sever, demektir.

Bir çok kimseler ay üzerinde çil gibi bir takım lekeler görürler de onu başka bir şey zan ederler. Sonra inceleyince anlaşılır ki o lekeler, atmosferdeki havanın, ay yuvarlağı arasındaki şeylerle temasından meydana gelen su buharına benzer bâzı şeyler olup, iki hararet arasına düşünce derhal yok olurlar, amma, Ay yuvarlağının kendinde görülen bâzı lekeler ise bir takım dağlar ve tepelerden ibarettir.

SEYYİD MUHAMMED EBU TAYYİB HAZRETLERİ'NİN YÜKSEK MENKABELERİ

Seyyid Hazretleri'nin lakapları (Habib ve Salih), künyeleri (Ebu Tayyib) olup muhterem anneleri, Cafer Zeki oğlu Kasım oğlu Abdülhalık oğlu Abdurrazzak oğlu Hasan kızı (Nefise) dir.

Bu kerim Seyyid (Südelbeyn) de Hicretin 365. senesinde (M. 975) dünyaya gelmiş olup boyları orta, yüzleri beyaz ve güzel, alınları geniş, İlâhî kudret kalemini andıran parmakları ile kolları uzunca, lâtif bedenleri biraz zayıfca olup seyyidlik alâmetleri 44 idi. Mühürlerinde (Maşallah lâ kuvvete illâ billâh) nakşedilmiş olup yüksek şahsiyetleri (BEYYİNE) suresinin ihtiva ettiği âyetleri temsil ederdi. Kemâl isimlerinden (El Muksit) şerif ismine mazhar ve (El Mün'im) şerif isminin nuranî tesirleri, terbiye edici

ağuşunda (Nâfi' ve Cevad) isimleri gibi açık ve aşikâr idi .

Abdurrazzak Hazretleri'nden :

«Bu kerim Seyyid'in bir çok te'lif eseri bulunduğu halde ne için halk arasında yayınlanmıyor? Halbuki herkes bu Seyyid'in ilminden feyz almaya ve aydınlanmaya can atmaktadır, diye sorulmuş ve Abdurrazzak Hazretleri de (Oğlum! Peygamber soyundan gelen bizlerin ilmi, ilim ve ameller şehrinin sahibi tertemiz ceddimiz Muhammed Efendimizden alınmıştır ki bu da ya vahiy suretile yahut akıl veya kalbe ilham suretiyle meydana gelir. Halbuki ortalıkta dönen ilimlerin hepsi duyguya ve vehme ait bilgi ve mantıkî karşılaştırmalar sonucu olan bilgiden ibarettir. İşte Harun gibi Hükümdar ve Emirler bu ilim nurumuzun parlaklığına tahammül edemedikleri için Seyyid Ebu Tayyib Hazretleri'nin dört yüz cilt yazılmış eserini toplamış ve tamamiyle yakmıştır.) buyurmuşlardır.»

Seyyid Hazretleri'nin kutlu ömürleri 44 yıl olup muhterem babaları ile 30 yıl beraber bulunmuşlardır.

Hayatları Mısır'daki (Hâkim Biemrillâh ebu Ali Mansur) ve Bağdat'daki (Elkadir Billâh ebi Abbas Ahmed bin İshak bin Muktedir) zamanına rastlardı. Ahiret âlemine göçmeleri Recep ayının haftasında, Hicrî 409 (M. 1018) yılında olmuştur.

Ebu Ya'lâ diyor ki :

«Herseme bir Nevfel, Süleyman bin Sabit'in, Kadir Billâh'ın kışkırtması ile Seyyid Hazretleri'ni Bağdat'da zehirlediğini zan ettiği için Hâkim Biemrillâh, Süleyman'ı yakalayarak kısas gereğince aynı sene içinde Mısır'da katletmiştir.»

Seyyid Ebu Tayyib Hazretleri'nin evlâtları Ali, Hasan Tayyib, Habibullah, Musa Cafer, Abdülhalık olup bunların Abdurraz-

zak, Abdurrakîm, Selim, Sa'd Abdülkerim ve Muhammed adlarında torunları olmuştur.

Naklettikleri senetler ecdadından geçen hadislerin senetleridir. Seyyid Hazretleri oğullarına öğütlerde bulunarak buyurmuşlardır ki :

(Çocuklarım ! Mutlaka herkese zahiren müracaat edecek bir merci lâzımdır. Çünki insanlar, madenler gibi, oluşları ve durumları bakımlarından değişiktir. Kendilerine müracaata en ziyade elverişli olanlar, yerleştikleri yerler itibariyle muhtelif olan Türklerdir. Sonra vahşetten kurtulmuş Kürtler, ve Bedevîlikten medeniyete geçmiş Araplar ise de çocuklarım, size en son sözüm ahlâk, ahlâk ve ahlâktır.)

SEYYİD ABDÜLHALIK HAZRETLERİ'NİN YÜKSEK MENKABELERİ

Seyyid Hazretleri Hicrî 401 senesinde (M. 1010) Ban'da dünyaya gelmişlerdir. Orta boylu, geniş göğüslü, esmere yakın buğday benizli, geniş alınlı, Hak'kı gören gözleri kendinden sürmeli, pâk yüzleri yuvarlak, ağızları genişçe, kaşları yeni hilâl gibi ince, saçları siyah bir nur gibi parıltılar saçmakta, bacakları kalın idi.

Muhterem ve değerli anneleri, Muhammed Tayyib oğlu Ali oğlu Nakiyüddin kızı (Raziye) dir. Ebu Abdullah Hüseyin ve Abdullah bin Zerrik Bağdadî ve Ebül Hasan gibi kimseler Mekke'de kendisiyle konuşma şerefine mazhariyetle bahtiyar olmuşlardır. Hayatları (Muktedabillâh Ebülkasım Abdullah bin el Kaim Biemrillâh) ın Bağdat'da hüküm ve hükûmeti zamanına rastlamaktadır.

Kudsî şahsiyetlerini temsil eden (KADR) suresi idi. Muhterem soylarını bildiren vesikalarda bu Seyyid'in Türk hakanı zamanındaki muharebede şehit olarak öldükleri yazılmaktadır. Seyyid'lik alâmetleri 36 olup babası Ebu Tayyib Hazretleri ile beraber geçen ömrü sekiz senedir. İmam Hazretleri 477 senesinde (M. 1084) 76 yaşında vefat etmişlerdir.

Ali Zeynelâbidin, Osman, Ömer, Hüseyin, Ayşe, Rebab, Leylâ, Zeynep ismindeki oğullarını ve kızlarını bu ümmete yadigâr bırakmışlardır. Zeynelâbidin Hazretleri'nden başkasının soyu kalmamıştır.

Mühürlerinin nakşı (Ve ma tevfiki illâ billâh) ve senetleri ecdattan geçen hadislerin senetleridir. İmam Hazretleri'nin hikmet dolu sözlerinden bâzıları :

(Küfür, nifaktan daha ehven ve azap bakımından ondan daha hafiftir. Çünki insan için küfürden tevbe ile kurtulmak mümkünse de nifaktan mümkün değildir. Münafıkın şerri, kâfirlerin şerrinden daha büyük ve münafıkın nefsine eğilimi kâfirlerdekinden daha şiddetli olduğu için münafıklar ile düşüp kalkmayınız. Çünki, onların her nevi fena inanışları müslümanlara bulaşıcıdır.

Kendi memleketinizden kâfirlerin istilâsına uğramış islâm memleketlerine göç etmeyiniz. Çünki, abdest ve namaz ve diğer islâm dini hükümleri gibi dinine ait erkân ve adabı zahmetsizce ve engelsizce yapabilen bir kimse o memleketten başka yere çıkarsa islâm memleketini bırakıp diğer bir memlekete göç etmiş gibidir. Oturacağınız yerleri kâfirlerin ve dalâlette olanların oturdukları yerlerden seçmeyiniz. Babalarınızın ve atalarınızın mezarlarını kâfirlerin ve şirk koşanların ayaklarının altında hakarete maruz bırakmayınız. İçerilerinde secde ettiğiniz camilerinizi kilise halinde terk etmeyiniz. Mümkün olduğu kadar sabır ve tahammül gösteriniz. Çünki, bu en mühim işlerden sayılır.)

Yüksek vasiyetlerinden biri de aşağıdaki hikmet dolu nasihatlarıdır :

(Bu fani âlemden nasibinizi unutmayınız. Kendinizi maddî ve mânevî tehlikelere atmayınız. Göç edenler için hicran ve mal ve can bakımından noksan vardır. Size, imkân bulundukça hicret ettiğiniz yerlere geri dönmenizi tavsiye ederim. Çünki, insanın başlıca zarureti dünya geçimi üzerindedir ki bu zaruret ahiret zaruretini de doğuran mutlak bir zarurettir.)

Hususiyle buyurmuşlardır ki :

(Seyyidler'in ve eşrafın, makam-ı Muhammediyeye yakınlıklariyle mütenasip olan şeref ve seyadetlerinden istifade için onların bulundukları yerlere yaklaşmak vasıtalarını ve vesilelerini yaratınız. Ve Hazreti Muhammed Efendimize yakın olmak şerefini elde etmiş olan yüksek kimselere hediyeler veriniz. Bu hediyeler yerine zekât verilemez. Çünki Seyyid'ler Hazretleri'nin bizim boynu bükük ibadetlerimizin üzerinde öyle büyük hakları vardır ki bu hakların şükür ve hamd vazifelerini yerine getirmek bizim için mümkün değildir. Ve bu haklar Muhammed ümmeti üzerinde Peygamberler serdarı Efendimizin hukuku demektir.)

İmam Hazretleri'nin bâzı şerefli sözlerinden :

(Kader eşyanın mikdarı cihetiyle olan sıfatlarıdır. Meselâ, bir şey yüksekten düşerse onun kaybı, yüksekliğinin nisbeti ile mütenasiptir. Bu hususta, o cismin düşmesinden hasıl olan te'sir ile yine o cismin mukavemeti arasındaki hüküm ve nisbet itibar edilir.

Bir cisim, su veya ateşe atılsa o cismin suda erimesi veya ateşde yanmasiyle onda bir te'sir zuhur etse işte bu te'sir, o cismin kaderi, yani mikdar ve istidadıdır.

Cam, yüksek bir yerden düşerse kırılır ki bu kırılma da onun kendine mahsus tabiatı ve takdirinin icabıdır. Hulâsa

kader, her vücudun kabiliyyetiyle mütenasip bir ölçüdür. İşte buna binaendir ki (VE LÂ TÜLKU BİEYDİKÜM İLETTEH-LÜKE)[1] âyetiyle memuruz. Binaenaleyh bu mikdar, yâni bu ölçü, bize göredir. Cenab-ı Hak'ka göre değildir. Çünki Allah'ın ilminde bir son olmaz ki mikdarı beyan edilsin.

Peygamberimiz Efendimiz, (Takdir, duadan başka bir vasıta ile değiştirilemez.) buyurmuşlardır. Buradaki duadan maksat, tahzir ve teşviktir. Yâni, kişiyi gayrete getirme, şevkini arttırma; tenbellik ve kötülükten sakındırmaktır. Artık şimdi, insan tedbir eder, Allah da takdir eder mealindeki (El Abdü yüdebbirü vallahü yukaddirü) nün mânası tamamiyle açıklanmıştır zan ederim.

1 — Bakara Suresi Âyet 195

SEYYİD ALİ ZEYNELÂBİDİN HAZRETLERİ'NİN YÜKSEK MENKABELERİ

İmam Hazretleri Hicretin 425. senesinde (M. 1033) Ban şehrinde dünyaya gelmişlerdir. Künyeleri (Ebu Yusuf) lakapları (Zeynelâbidin) idi.

Mubarek görünüşleri : Boyları uzuna yakın orta, omuzları geniş, gözleri iri, parlak yüzleri büyük, burunlarının ortası yüksek, vücutları kıllı, dokuz dil bilir ve konuşur, daima mütebessim, halleri hılim, sükûnet ve yumuşaklıkla bezenmiş, hikmet ve irfana bürünmüş, kâinatın meydana gelişine esas olan tabiî ilimleri ve mevcut cisimlerin hassalarını ve umumî ve hususî menfeatlarını hakkıyle bilirlerdi. Hadisleri rivayet hususunda kudret ve şöhretleri vardı. (Sem'an Farisî) kendilerinden hadis rivayet ederlerdi.

Mubarek anneleri, Abdullah El Kâtim'in oğlu Muhammed Tayyib'in oğlu Abdülhalık'ın oğlu Hüseyin Hazretleri'nin tertemiz kızı (Sekine) dir.

Ömürleri 43 yıl sürmüş olup hayatlarının nurundan feyz almış olan asır, Bağdat'da Kaim Biemrillâh ve Mukteda Billâh zamanlarıdır. Kendileri Hicretin 468. yılında (M. 1075) bu dünyayı terk etmişlerdir.

İlâhî isimlerden ve Cemal sıfatlarından (Vekil, Mün'im, Birr) isimlerine mazhar olup terbiye edici ağuşlarında (Tevvab, Cevad) İlâhî isimleri görünürdü. Mühürleri (Eleysallahü biahkemil hâkimin) ve musahipleri Ebül Kasım Abdurrahman bin Abdullah Cevherî, Seyyidlik alâmetleri 24 ve yüksek şahsiyetlerini temsil eden (ALAK) suresi idi. Söyledikleri senetler mevrus hadisler senetleri idi.

Evlâtları : Ebünneca Hasan, İbrahim, Muhammed, Abdullah Hazretleri'dir.

Ebül Avn Hazretleri diyorlar ki :

«Zeynelâbidin Hazretleri 455 Hicrî (M. 1063) tarihinde (Seddülbeyn) den Mısır'a hicret buyurmuşlar ve öldüklerinde orada gömülmüş bulunan seyyidelerden (Sitti Nefise) nin mubarek kabirlerinin yanına gömülmüşlerdir. Bir rivayete göre de Hicrî 425 (M. 1033) yılında Mısır'da doğmuş ve babaları ile beraber 43 yıl ömür sürdükten sonra kendileri babalarından dokuz yıl önce vefat ederek (Sinhar) da gömülmüşlerdir.

Seyyid Hazretleri'nin hikmet dolu sözlerinden olarak Abdullah bin Ali bir rivayetinde :

«Bir gün Zeynelâbidin Hazretleri'nden hucübat —gizli şeyler— hakkında bir soru sorduğum zaman kendileri cevap vererek bu urmuşlardı ki : «(Vücudda, görmeye ve bilgiye ait olmak üzere, üç çeşit gizli yaratık vardır. Allah'ın yarattıklarına dik-

katle bakan, onların üzerinde tabiatın yüce tasarrufunu görüp kâinatta tabiattan başka tasarruf eden yoktur diye karar verir de bilmez ki, yegâne hakim zannettiği tabiat da varlıkların eserlerinden bir eser ve yaratılmış bir vücuttur.) dediği bildirilmektedir. »\

Evlâtlarına yüce vasiyetleri : (Çocuklarım ! Size cemaatle namaz kılmaya devam etmenizi çok önemle tavsiye ederim. Size cemaatten ayrılmamayı tekrar salık veririm. Çünki koca bir ümmet yanlış yolda toplanmaz.

Ahlâk güzelliği isterseniz oruca devam ediniz. Çünki oruç kıyamet gününde insanın koruyucusudur.

Seyyid'lik harikalarından olmak üzere görgüye dayanılarak Hüseyin kızı Safiye tarafından söylendiğine göre :

«Ali Zeynelâbidin bir ramazan sabahı doğmuş ve akşama kadar bütün ısrar, dikkat ve özenmelere rağmen annelerinin memesini ağzına almamış ve başka bir şey de yememiştir. Ben bu durumu babalarına söylediğimde çocuğu kendi haline bırakınız, O oruçludur, buyurmuşlardır. Nitekim, gündüzleri ağızlarına bir şey almamak şartiyle, o mubarek ayı tamamlamışlardır.»

SEYYİD EBÜNNECA HASAN HAZRETLERİ'NİN YÜKSEK MENKABELERİ

Lâkapları (Abdurrazzak ve Salih Sinhurî) olup anneleri, Abdullah'ın oğlu Haydar'ın oğlu Esed'in kızı (Zeyneb) Hazretleridir.

Ebünneca Hazretleri Hicretin 447. senesinde (M. 1055) dünyaya gelmiş ve 63 sene yaşadıktan sonra Hicretin 510. senesinde (M. 1116) ustalıkla düzenlenmiş mânasız hilâfet dâvası kavga ve gürültüleri arasında vefat edip (Sinhar) da defnedilmiştir.

Yüksek hayatları Muktedi ve Mustazhir zamanına rastlamaktadır. Seyyid'lik alâmetleri 22 ve mühürlerinin nakşı (El Emrü yevmeizin Lillâh) idi. Muhterem babaları ile 21 sene birlikte yaşamış olup yüksek şahsiyetlerini (TİN) suresi

temsil etmiştir. Celâl isimlerinden (Metin) ismine mazhar ve (Veli, Mün'im, Nafi) gibi İlâhî sıfatların aşikâr eseri kendisinden ilim ve edep tahsil edenlere görünmekte idi) Nakleттikleri senetler ecdadından intikal eden hadislerin senetleridir. Gavs-ı azam Abdülkadir Geylânî, Ebu Yakup Yusuf Hemedânî ve Hammad bin Müslim Debbas gibi ümmetin büyükleri kendileri ile konuşup görüşmek şerefini kazanmışlardır.

Evlâtları; Muhammed, Süleyman, Harun, Said Hazretleri'dir. Bâzı kıymetli sözleri ile yüksek vasiyetleri :

(Hak yolunda sana delil ve rehber olan mürşidine kemaliyle itimat ve itikat etmedikçe hiç bir surette istifade edemezsin; fakat itikadın kavi olursa o seni daima huzurunda bulur, gıyabında seni muhafaza eder, korur ve ahlâkını tasfiye ederek düzeltir ve her veçhile seni terbiye ettiği ve edeplendirdiği gibi iç âlemini de aydınlatır. Fakat mürşidine emniyet ve itimadın olmazsa iş tamamen aksine olur. Yine buyurmuşlardır ki; İnsanların en cahili, konuşanın düzgün ve süslü sözlerine aldananlar ve en budalası da halkı ahenkli sesi ve şarlatanlığı ile kandırmaya ve Allah'ın kelâmını olduğundan başka şekle sokmaya uğraşanlardır. Yine hakimane sözlerindendir ki : Allah kelâmının insan sözünden üstünlüğü onu okuyan kimsenin İlâhî kelâmla vasıflandırması ile kaimdir; Yoksa musikiye muvafık lâtif sesler veya kuvvet ve şiddetle ve kendini zorlayarak çıkarılan kelimelerle değildir.)

Evlâtlarına vasiyetleri de şöyle idi : Oğullarım ! Size daima samimî ve hakiki tevbeye devam etmevi tavsiye ederim. Çünki ciddi tevbe insanı her türlü vebâl ve sualden ve her nevi fenalıktan daima korur ve meneder.

SEYYİD EBU ABDULLAH MUSADDIK MUHAMMED HAZRETLERİ'NİN YÜKSEK MENKABELERİ

Bu Seyyid Hazretleri'nin anneleri, İsmail kızı (Ümmü Habibe) ve künyeleri (Ebu Abdullah), lakapları (Musaddık) olup Hicret yılının 489 unda (M. 1095) Sinhar'da doğmuşlardır.

Mubarek vasıfları : Boyları orta, başları büyükçe, ince kaşlı, yuvarlak yüzlü, zayıf vücutlu, biraz esmerce, saç ve sakalı hafifce idi.

Seyyidlik alâmetleri 42, Allah'ın Cemâl isim ve sıfatlarından (Fettah) mubarek ismine mazhar olup öğretici ve terbiye edici ağuşlarında (Mecid, Metin) gibi Celâl isimlerinin eseri görülmekte idi. Ahlâklarını temsil eden ve tanıtan (İNŞİRAH) suresidir. Babaları ile geçen ömürleri 21 yıldır. Ken-

dileri Hicretin 548. yılında (M. 1153) 59 yaşında iken sonsuzluk âlemine göçmüş ve pâk vücutları (Sinhar) da gömülmüştür. Ömürleri Bağdat'daki (Reşid ve Muktefi) zamanına rastlamaktadır.

Bu uyarıcı ve aydınlatıcı Seyyid'le görüşmek üstünlüğünü kazanmış olan ulu kimseler şunlardır : Şeyh Musa bin Mahiye, Şeyh Ebünnecip Abdülkadir Sühreverdî,[1] Şeyh Ahmed bin ebil Hüseyin Rüfaî, Şeyh Ali Heytî Hazretleri'dir. Kendilerinden *hadis rivayet eden ise Mihrak El Mücahit'tir.*

Evlâtları : Süleyman, Harun, Kureyş Hazretleri'dir.

Bâzı kutsal kelimeleri :

((Cemi', aynı tevhid olup tefrik de tecridin hakikatıdır. Evliyanın ulaşacağı yerin sonu, Peygamberlerin bulundukları yerin başlangıcı ve Peygamberlerin bulundukları yerin sonu evliyaların bulundukları yerin başlangıcıdır. Bu suretle başlangıç daima sonun ve son da daima başlangıcın içindedir.))

Ebülabbas Mersâ diyor ki :

« Camiülezher'de yüzünün nuru kapılara ve duvarlara ışık saçan heybetli bir kimse gördüm. Bana bakarak gülümsediler ve dediler ki : (Oğlum bu hokkayı al ve insanların gözünden onu sakla. Nihayet bir kişi gelip bunu senden isteyecektir. O zaman bu hokkayı kendisine verirsin.)

Ben çocuk olduğum için korku ve şaşkınlık içinde kaldım ve hokkayı mubarek ellerinden aldım. Aradan uzun seneler geçtikten sonra Ebülhasan Hazretleri bir gün bana birden bire (Ey Ebelabbas ! Şeyh Ebünneca Hazretleri'nin sana vermiş olduğu emanet hokkayı ne yaptın?) demiş idi. Ben şaşırmış

---

1 — Şeyh Ebünnecip Abdülkadir Sühreverdî'nin ismini (Mevalid-i Ehlibeyt) de yazıldığı gibi aynen aldım. Bu zatın adı İslâm Ansiklopedisinde (Sühreverdî Abdülkahir) olarak gösterilmiştir.

kalmış vaziyette, yanımdadır efendim, dedikten sonra (Onu bana getiriniz!) buyurdular. Ben hemen getirip kendilerine verdim ve dedim ki : Efendim bu emanetin sırrı nedir? Buyurdular ki : (Bundaki hikmet o büyük Seyyid tarafından sana mânevî bir yardımdır.) Bunun üzerine ben işi anladım ve derhal tevbe ederek Ebülhasan Hazretleri'ne bağlandım.»

Seyyid Musaddık Hazretleri evlâtlarına daima şöyle buyururlardı :

(Çocuklarım ! İnsanların sahip olduğu zenginliklerin ve başka şeylerin hepsinin üzerinden gözünüzü ve gönlünüzü tamamen çekmeyi size tavsiye ederim. Çünki, bu yolda gözü ve gönlü olmak sonsuzluğa giden bir küçüklüktür.)

SEYYİD KUREYŞ BİN MUHAMMED HAZRETLERİ'NİN YÜKSEK MENKABELERİ

Pâk anneleri (Ümmü Hafaza) olan bu ulu Seyyid'in künyeleri (Ebülhasan) ve lakapları (Salahaddin) olup Hicretin 536. yılında (M. 1141) dünyaya gelmişler ve 12 yılı muhterem babaları ile olmak üzere 68 yıl yaşamışlardır. Bu kerim Seyyid 41 Seyyid'lik alâmetiyle mümtaz olmuşlardır.

Mubarek vasıfları; Boyları uzun, mutlu başları büyücek, ağızları genişçe, renkleri esmerimsi, alınları geniş, mubarek gözleri kendinden sürmeli, burunlarının ortası yüksekçe, gül renkli yanakları düz, inci dişleri seyrekce, kuvvetli kolları kıllı idi.

Mühürleri (Ve ma tevfiki illâ billâh) idi. Nur saçan hayatları Nâsır Dinullah zamanına rastlamaktadır. İlâhî isim

lerden (Mütekellim, Mutteal, El Mecid) isimlerine mazhar idiler. Mubarek şahsiyetlerini (DUHA) suresi temsil ederdi. Kendileri babalarından intikal eden hadisleri söylerlerdi. Bu yüce Seyyid 604 yılında (M. 1209) vefat etmişler ve (Sinhar) da gömülmüşlerdir. Kendilerinden sonra (Ebülmecd Abdullah, Süleyman) adlarında iki oğlu kalmıştır.

İmam Hazretleri'nin kutsal sözlerinden bâzıları :

(İnsan, din kurallarına uygun temiz işlerden başka hiç bir yoldan Allah'a yakın makama varamaz. Din kurallarına uygun temiz işler insanı Allah'a yaklaştırır. İnsan yakınlık mertebelerinden geçip de en yakın olabilmek için mutlaka mevcudiyetinden de geçmek lâzımdır. Halbuki bu fanilik Allah'ı zikretmekten başka bir vasıta ile mümkün değildir. Mürşitsiz (uyarıcısız) Allah'ı zikretmenin hiç bir etkisi yoktur. Olgun mürşid, müridinin (Kendine bağlananın) üzerinde rabıtadan başka bir vasıta ile tesir edemez ve iradesini yüklemez. Rabıta ise ehlinden başkasına olamaz. Rabıtaya ehil olan kâmil mürşid ise Allah'ın inayetinden başka bir vasıta ile bulunamaz. İnsanın üstün ciddilik ve en doğru niyet ile kendisini Allah'a yetiştirecek bir mürşid araması, Allah'ın bu yolda istek ve inayetinin doğmasına sebep olur.)

Evlâtlarına vasiyetleri :

« Çocuklarım ! Size her cihetce Allah'dan korkmayı ve O'na uyup boyun bükmeyi ve kendinize dikkat edip nefsinizin heveslerine kapılmamanızı tavsiye ederim. Özellikle nefislerinin heveslerine ve Şeytanın kandırmalarına uyarak yollarını yitirmiş ve sapıklıklara kalmış kişilerin işlerine, sözlerine ve hareketlerine uymamanızı salık veririm. Kimsenin özel hallerini ve ayıplarını gözetleyip incelemeyiniz. Bir takım kötü isimlerle teşhir edip ad takmayınız. Çünki, imandan sonra kötü ve günahkâr isimlerini almak ne fena bir şeydir. Birbirinizi hiç bir zaman çekiştirmeyiniz. Âsi ve günahkâr olanlarla konuşmayınız. Dünya işlerinizde Allah'ı tanımayanları dost edin-

meyiniz. Mal ve paranızı lüzumsuz yere harcamayınız ve onları aptal ve zevkine düşkün olanlara vermeyiniz. Komşularınızın ayıplarını araştırmayınız ve açıklamayınız. Eve kapısından başka bir yerden girmeyiniz ve girerken de selâm vererek ve izin isteyerek giriniz. Kitap ehli olanlarla ancak iyi vesilelerle konuşunuz ve görüşünüz. Onlarla mücadele etmeyiniz.

Helâlinden olmak şartiyle beğendiğiniz yoldan ve meslekten ticaret yapınız. Çocuklarınıza islâm dininin kurallarını ve müslümanlık bilgilerini bildiriniz ve öğretiniz. Onları, ihtiyaçlarını söylemekten ve sadaka istemekten alakoyunuz. Her duyduğunuz şeye kafa sallayıp uymayınız. Öğretmenlerinizin yanında terbiye ile konuşunuz ve onların hareketlerini ve gidişatını eleştirmeyiniz. Birbirlerine dargın olan din kardeşlerinizin arasını düzeltmeye çalışınız. Allah'tan korkunuz, çok kuvvetle umulur ki bu suretle saadet ve selâmete ulaşırsınız.

Ulu Seyyid'in bâzı aydınlatıcı sözleri :

(Âlemlerin yaratıcısının İlâhî hediyeleri ile gönlü zengin olanlara bütün insanlar muhtaç olur. Hakiki güzellik dil, akıl ve büyüklüktedir. Hakiki iffet; ihtiyacın ve fakirliğin büyük bir süsüdür. Şükür, iptilânın; Tevazu, soy ve sopun; iyi konuşma, sözlerin; hatırlama kuvveti, rivayetin tekrarının; tevazu büyüklüğü, güzel terbiye ile bilginin; mânasız lâfları bırakmak, Allah'tan korkup günah işlememenin ve haramdan korunmanın ziynetleridir.

Mertliğin yüksekliği ve asaletin gereği, hiç kimsenin kötü göreceği bir durumda bulunmamak; insanın ahlâk güzelliği, halktan eziyet ve zulmünü kaldırmak; cömertliğin büyüklüğü, üzerine hakkı vacip olan kişiye iyilik etmek, ikramın en doğrusu, lâyık olanları kendi nefsinden önde tutmak ve insaf söz konusu olduğunda hakkı kabul etmektir.

SEYYİD EBÜLMECD ABDULLAH HAZRETLERİ'NİN YÜKSEK MENKABELERİ

Bu ulu Seyyid'in tertemiz anneleri Ebünneca Hasan'ın oğlu Süleyman'ın oğlu Haşim'in oğlu Said'in oğlu Abdülmü'minin kızı (Âmine) Hazretleri'dir.

Kutsal görünüşleri : Boyları uzun, başları büyük, renkleri esmer, burunlarının ortası yüksek, gönül okşayan gözleri ve ağızları büyücek, omuzlarının arası geniş, mubarek vücutları gayet kuvvetli, konuştukları zaman huzurlarında bulunanların hepsine işittirecek kadar yüksek sesli idiler.

Seyyid Hazretleri'nin yüksek lakapları (Zünnun) ve (Ziyaeddin) olup künyeleri (Ebülmecd) dir. Hicretin 578. yılında (M. 1182) Sinhar şehrinde dünyaya gelmişlerdir. Ömürleri 69 yıl, Seyyidlik alâmetleri 42 olup İlâhî isimlerden

(Metin, Hakim, Adil, Mutteal) isimlerine mazhar ve (Deyyan) İlâhî sıfatı terbiye edici ağuşlarında parlardı.

Saadetli hayatları (Bağdat) daki (El Muta'sim Billâh Abdullah ibni Mansur) zamanına rastlar. Mühürlerinin nakşı (Allahu Rabbi ve hüve hasbi) idi.

Ebülmecd Hazretleri 647 Hicri yılında (M. 1249) sonsuzluk âlemine göçerek Desuk şehrinde gömülmüşlerdir. Hürmüz bin Eban, kendilerinin Şa'ban bin Ahmed vasıtasiyle Ebu Eyyup tarafından zehirlendiğine inanmaktadır. Babaları ile beraber 26 yıl yaşamışlardır.

Evlâtları : İsa, Ebu Said, Hüseyin, İbrahim Muhammed Atris, Ebu Velid Hasan Hazretleri'dir.

Hikmet dolu bâzı sözleri :

« Kur'ânı terceme, tefsir eden kimselerle hatiplerin hepsi tevhid ve tefsir âlemlerinde Kur'ânın bir harfinin mânasını ve özünü anlayıp kavramakta yüzde bir derecesine kadar varamazlar. Zira, Kur'ânı Kerim Yedi harf üzerine indirilmiştir. O yedi harfin yedi okuma şekli olduğuna ve Kur'ânın ses ile indirilmesine inananlar da vardır.

Acemiler için Allah'ın isimlerinin ve sıfatlarının ve yahut ayrı ayrı yazılan harflerin veya noktalı harflerin mânalarını sormak gerekmez. İktidar sahibi olanlardan hak edenlere bunların mânalarını açmak doğru olur. Çünki, bu mânalar mükâşefe yolu ile bilinir. Başka türlü onları anlamak mümkün değildir.»

Evlâtlarına vasiyetleri : Allah yolunda yürüyenlerin sohbetlerinde bulunmaya çalışınız. Çünki, Allah'ın rahmeti orada bulunanların üzerine iner.

SEYYİD EBU TAHİR İBRAHİM
HAZRETLERİ'NİN
YÜKSEK MENKABELERİ

Yüksek lakapları (Minhacül Huda, Kutbülaktab) ve künyeleri (Ebu Tahir) olup Hicretin 633. yılında (M. 1235) Desuk şehrinde dünyaya gelmişlerdir.

Değerli sıfatları : Rengi çok beyaz, teni ince, boyları orta, omuz ve diz kemikleri iri ve kalın, omuzlarının arası geniş, bedenlerinin kılları çok, gözlerinin beyazı gayet beyaz ve karası gayet kara, kaşları ince ve uzun idi. Kendileri ikramı sever, kalpleri temiz ve Allah'a ermiş idiler.

Hayatları, Tevaif-i Mülûk'dan Ebu Eyyub Yusuf asrına rastlayıp Seyyid'lik alâmetleri 55, mubarek ömürleri 43 ve kendilerini tanıtan (ŞEMS) suresidir.

Mubarek babaları ile 14 yıl yaşamışlar ve 676 Hicret yılında (M. 1277) ahiret âlemine göç edip Desuk şehrinde gömülmüşlerdir. Yusuf tarafından zehirlendiği söylenmiştir.

Evlâtları : Abdullah Tahir, Ali, Selma, Rebab, Zeynep, Saniye Hazretleri'dir.

İlâhî isimlerden (Samed, Metin, Macid, Mütekebbir) isimlerinin mazharı idi.

Seyyid Hazretleri, oğlu Tahir Hazretleri'ne hitaben :

(Ey Tahir ! Yaşamak ve insanların elinden kurtulmak murad edersen kılık değiştirerek (Ban) şehrine git. Böylece kimse senin kim olduğunu bilmez ve sana tatlılıkla muamele ederler.) demişlerdi.

Ebül Avn Hazretleri buyuruyorlar ki :

Bu kılık değiştirerek seyyahatten, Cafer bin Elhadi Hazretleri hakkında olduğu gibi, kendisinin kimliği hakkında halk arasında ihtilâf çıktı. (Ban) şehrinde doğruyu söyler bir kaya vardı. Halk müşkilâta düştüğü zaman ona müracaat ederdi. Bu husustaki müracatlarında mezkûr taş hal lisanı ile Kehf taşına işaret eyledi. Nitekim, kerim âyet de buna delâlet eder. (İZ EVEYNA İLESSAHRETİ) ve (İZ EVELFİTYETÜ İLEL KEHFİ FEKALU RABBENÂ ÂTİNA MİNLEDÜNKE RAHMETEN VE HEYYİ'LENÂ MİN EMRİNÂ REŞEDÂ) [1]

Eshabı kehfden anlaşılan Âl-i Muhammed ve Âl-i Yasin'dir. Bunlar da, Mehdî dahil olduğu halde Fatıma Hazretleri'nin çocuklarıdır. Mehdî, Fatıma Hazretleri'nin en son gelecek evlâdı olup ondan sonra kıyamete kadar Peygamberimizin zürriyeti kesilmiş olacaktır.)

Ebu Tahir İbrahim Hazretleri vasiyetlerine devam ederek :

(Ey Tahir ! Ban şehrinde bir kavim vardır ki, onlar bize mahabbet ederler. Biz de onlara mahabbet ederiz. Amcanın oğlu

---

1 — Kehf suresi Âyet 10

ile beraber gidip Allah'ın emri gelinceye kadar orada yerleşiniz. Ey Tahir! O şehirde bizim yolumuzu halka bildir. Çünki bu yol, ona bağlananı Allah'a ulaştırır. Beni seven yolumda olur. Allah yolunda olan karşılığında bir şey beklemeden verir ve doyurur. Dünya mallarından hiç bir şeyi kimseden başkası için talep etmez. Zira, Allah yolunda rüşvet haramdır. Rüşvetten maksat ise bağlananların sevgisini kazanmak için bir şey vermektir. Sizin babanız, hiç bir kimseye gümüş ve altın vermemek ve onlardan almamak üzere Allah Tealâ Hazretleriyle sözleşmiştir. Bir maksadı olmayarak ve karşılık istemeksizin veya dünya işleri için olmayıp ancak Allah için babanızın izinden gitmenizi emrediyorum. Davâmız, bizi seven din kardeşlerimize nasihatta noksanımız çıkarsa, borcumuzdan kurtulmak ve selâmet sahiline erişmekten başka bir şey değildir.

Kendilerinden (VE İN YESLÜBHÜMÜZZÜBABÜ ŞEY'EN LÂ YESTENKIZÜHÜ MİNHÜ ZAUFETTALİBÜ VEL MATLUB)[2] âyetinin mânası sorulması üzerine buyurdular ki :

(Büyük Allah insanı yarattı ve onlara çeşitli bitkileri ve yenmesi helâl olan hayvanları rızık olarak verdi. Aynı şekilde sinek adlı hayvanı da yaratarak onun rızkını da insanın teninden gözle görülemeyecek şekilde çıkan bitki ve hayvancıklardan verdi. Bu acayip yaratıklardan siz bir şey göremezsiniz. Görebileceğiniz şeyler ancak deri ve kıldan ibarettir.)

Evlâtlarına vasiyetleri :

(Hayır işleyiniz. Zira, insanın hayırlısı insanlara faydası dokunanıdır. Bağışlayınız. Çünki, insanlardan çoğu bağışlıyoruz sanırlar. Allah'ı unutan ve ibadetini terkeden kavimle yakınlık kurmayınız. Bid'atte olanlara yaklaşmayınız. Çünki, dinde bid'at sapıklıktır. Sapıklıkta kalanlarla insanları sapıklığa sürükleyenlerin hepsi ateşdedir.)

---

2 —Hac suresi Âyet 73

SEYYİD EBÜL ABBAS ABDULLAH TAHİR HAZRETLERİ'NİN YÜKSEK MENKABELERİ

Muhterem anneleri, Abdullah kızı (Hayrünnisa) dır. Diğer bir rivayete göre de, Ebi Talip oğlu Ali'nin oğlu Hasan'ın soyundan Abdullah'ın kızı (Leylâ) dır.

Künyeleri Ebülabbas, yüksek lakapları Tahir, Hüccetullah'dır. Kutlu doğumları Hicretin 655. (M. 1257) yılındadır. Seyyidlik alâmetleri 22 dir. Mühürlerinin nakşı (Hubbi Dinullah) dır.

Seyyid Hazretleri (Desuk) şehrinde dünyaya gelmişler, 680 Hicret yılında (M. 1282) Mısır'dan Medine'ye hicret edip bir müddet için (Ban) a gitmişler, sonra tekrar Medine'ye dönerek kırk yıl orada oturmuş ve Hicretin 731. yılında (M. 1330) vefat etmiş ve Baki' mezarlığına gömülmüşlerdir.

(Ban) da kendilerine (Kele Hacı) yâni (Büyük hacı) denilirdi.

Mubarek görünüşleri : Boyları orta, göğüsleri ve alnı geniş, renkleri esmer, güler yüzlü, zayıf vücutlu, temiz kalpli, yüksek ahlâklı idiler.

Husameddin Hazretleri buyuruyorlar ki : (Ben Ebülabbas Hazretleri'ni mâna âleminde zayıf vücutlu görmedim, amma yazmaya cesaret edemedim. Çünki, rüya bilgiye sebep olmadığı için doğru senetle söylenen rivayetlere aykırı iş görmek doğru değildir. Aynı şekilde kâşifin buluşuna da, söylenen rivayetlerde değer verilmez.)

Ömürleri 76 yıl olup ulu babaları ile birlikte 21 yıl yaşamışlardır. Kendilerini tanıtan (BELED) suresidir. Abdülkadir Ceyli Hazretleri ile (Ceylan) da görüşmüşler ve bu sebeple eski yurtları olan (Rükkân) şehrine sığınmışlardır. (D) ve (L) ile (Dükkâl) rivayeti de var ise de meşhur olan (Rükkân) dır.

Mubarek evlâtları İsa Ahrar Hazretleri'dir.

Rivayet ettikleri hadisler, babadan gelen hadislerin senetleridir.

Uyarıcı bâzı sözleri :

(Din kurallarına uygun yaşayan kişinin terbiyesiyle edeplenen kimse keramet makamına oturmaya lâyıktır. Evliyanın edebiyle edeplenen kimse Allah'a yakın olanların seccadesine oturmaya, sadıkların edebiyle edeplenen kimse de İlâhî görüşe ve Hak'kın Cemalini müşahede şerefine, Peygamberin edebiyle ahlâkını düzenleyen hakiki mert kişi de insanlık tahtına oturmaya lâyık olur.)

Abdülhak bin Seb'inelmerisî Hazretleri rivayet ediyorlar ki : «Hazreti Ebülabbas'ı Kâbeyi tevaf ederken gördüm. Kendilerine uymak istedim ise de buna gücüm yetmedi. Benimle be-

raber olan Abdullah bin ebi Hücre (Bu gördüğümüz şerefli kimse Abdullah bin İbrahim Hazretleri'dir. Tamamiyle Peygambere uyduğu için O'nu Peygamber şekliyle görüyoruz. Üzerinde parlayan şey kendilerinde geçici olarak bulunan Peygamberlik nurudur. Çünki, uyma tam olduğu zaman uyan ve uyulan arasında benzerliğin tam olması gerekir.) dedi.»

İbni Merisî diyor ki :

«Ebülabbas Hazretleri'nin söyledikleri hadisde dayandıkları söze inanılırdı. Doğru haber veren kişi, O'nun hadis usulünde veya red edilmiş adı verilen senetlerinden hikâye ederse işbu senedin hükmü, sözündeki senedin hükmü mertebesindedir. Senedi olmayan kimse için dayanak da yoktur.»

SEYYİD İSA AHRAR HAZRETLERİ'NİN YÜKSEK MENKABELERİ

Kendilerinin tertemiz anneleri, Ebünneca oğlu Harun oğlu Ali oğlu Hüseyin kızı (Fatıma) dır. Uğurlu doğumları Hicretin 684. yılında (M. 1285) Rükkân şehrindedir.

Mubarek görünüşleri : Vücutları ve başları büyük, renkleri esmer, sakalları ne az ne çok, burunları uzunca ve biçimli, parlak alınları ve göğüsleri geniş, kemikleri kalın, kollarının kılları çokça, bilekleri ve parmakları uzunca ve biçimli, güzel elleri büyük ve etli idi.

Mubarek lakapları, Hafız, Salahaddin, künyeleri Ebülavn'dır. Kendilerini tanıtan (FECR) suresidir. Seyyid'lik işaretleri 29 olup İlâhî Celâl isimlerinden (Mukaddem, Metin) isim-

lerine mazhar olmuşlardır. (Deyyan ve *Muktedir*) İlâhî isim ve sıfatları terbiye edici kucaklarında nur saçardı.

Hayatları, Osmanlı Padişahlarından Sultan Osman ve Orhan zamanına rastlamaktadır.

Mühürlerinin nakşı (Men ya'mel miskale zerretin şerren yere) idi. Hicretin 749. yılında (M. 1348) 65 yaşında sonsuzluk âlemine göçmüşler ve Derbend adlı mahalde gömülmüşlerdir.

Muhterem evlâtları, Süleyman, El Avn, Ali, Yahya, Hasan, Ebu Velid Husameddin'dir.

Güzel ahlâklarında (Hayâ) sıfatı ötekilerden üstün idi.

Seyyid Hazretleri babaları ile 47 yıl vakit geçirmişlerdir. Mısır'dan göçme sebeplerini babasının şöyle anlattığını hikâye ederlerdi. : (Salâhaddin vüzerasından Yahya bin Huzeyfe malımızı elimizden alarak bizi şehirden çıkardı. Tertemiz peygamber soyu ağlayarak ve yalın ayak yürüyerek, bu gün Kerbelâ günlerinden bir gündür, diye söylenip üzüntülerini ihzar ediyorlardı. Nihayet Medine'ye vardık. Bu şehirde bir müddet kaldık. O zaman Hicretin üzerinden 680 yıl geçmiş idi. (M. 1281)

Yüksek vasiyetleri :

(Peygamber soyuna girebilmek için aşağıdaki şartları göz önünde tutmak gerekir.)

Evlâdınızda asalet eseri, güzel sıfatlar, temiz ahlâk, yüzünde utanma eseri, hal ve hareketlerinde akıl ve tedbir, işlerinde doğruluk ve iyilik, geçimlerinde kanaatkârlık, din işlerinde itidal ve Allah korkusu gibi şeyler görürseniz bu sıfatlar kabul belirtileridir. Zekâ temizliği de arıklık belirtisidir.

Çok değerli babam İbrahim Hazretleri buyurdular ki : Size karşı gelenlerin, temiz soyunuza girmek üzere bir yol bulama-

maları için evlâtlarınızı bir sicile yazdırınız. Yüzlerinde kabule uygun işaretler göründükçe soyunuzdan olan şu halkın hakkı için lâtifeye iltifat etmeyiniz ve divanınızda şu kimsenin ismini yazınız. Biliniz ki o kimse Peygamber soyunun silsilesinden bir halka gibidir. Kendisine Cafer Sadık Hazretleri'nin virdine devam etmesi için izin veriniz. Bu vird, kişinin ömrünün ve rızkının çoğalmasına ve kötü emellerinin azalmasına, iyi işlerinin artmasına ve yükselme arzularının yerine gelmesine yardımcı olur. Bu virde, akşam, sabah devam eden kimse yoksulluğa düşmez. Güzel huy ve rızık sahibi olur.

SEYYİD EBÜLHAŞİM SÜLEYMAN HAZRETLERİ'NİN YÜKSEK MENKABELERİ

Tertemiz anneleri Kureyş oğlu Süleyman oğlu Ebil Avn oğlu İbrahim oğlu Ebil Huda kızı (Reyhane) Hazretleri'dir.

Seyyidlik alâmetleri 23 vücut kelimesidir. Hicretin 707. yılında (M. 1307) Medine'de dünyaya gelmişlerdir.

Künyeleri (Ebu Haşim), yüksek lakapları (El Hadi), kutlu ömürleri 65 yıldır. Dünyaya gelişleri Osmanlı padişahlarından I. Murad zamanına rastlar. İlâhî isimlerden (Vâris, Deyyan) isimlerine mazhardır.

Kutlu vasıfları : Güzel boyları orta, mubarek vücutları zayıf, nurlu yüzleri yuvarlak, renkleri beyaz, aydınlık alınları geniş, burunlarının ortası yüksek, gözleri Allah'ın kudreti ile sürmelenmiş idi. Kendilerini tanıtan (GAŞİYE) suresidir.

Evlâtları : Ebu Veled, Hasan, Ahmed, Cafer, Abbas Hazretleri'dir.

Medine'de 767 Hicret yılında Şeyh Yusuf Acemî, Şeyh Yahya Sanâferî ve Şah Nakşıbend Mehmed Bahaeddin Buharî Hazretleri ile görüşmüşler ve bu kutlu beldede 7 yıl oturup 772 yılında (M. 1370) ahiret âlemine göçmüşlerdir. Muhterem babaları ile birlikte 42 ve dedeleri ile beraber 24 yıl yaşamışlardır. Söyledikleri senetler kendisine ecdadından intikal eden hadislerin senetleridir.

Bilgi dolu bâzı sözleri :

((Bir iş yaratmak milletler arasında yaygındır. Göç; kıtlık zamanında olursa, insanların birbirlerini öldürmek için cesaretleri artar ve bu hal bir çok insanın katline sebep olur. Bundan sonra (VE ENZELNEL HADİDE FİHİ BE'SÜN ŞEDİDÜN VE MENAFİÜ LİNNAS)[1] âyetinde sözü geçtiği gibi demir devri gelir. Demir, 66 türlü sanatta kullanılır.

Zamanımızda bir çok işlerde kullanıldığı düşünülürse demirin önem derecesi ve bu mubarek âyette ondan söz edilmesinin sebep ve hikmeti anlaşılır)

(Daha sonra hayal zamanı gelir. Kadınlar ve erkeklerden bâzıları okuduklarını işitmez ve söylediklerini anlamazlar. Taşta sıcaklık, ateşte ışık, gökte billur ve yerde tennur vardır, sözleri gibi.

Muştak Hazretleri buyurdular : Bu bir ilimdir ki Cenab-ı Hak istediğine verir. Bunun mânasını biz ancak meydana gelmesinden sonra anlayabiliriz)

1 — Hadid suresi Âyet 25 Mânası : Pek sert olan ve insanlara bir çok faydası bulunan demiri var ettik.

SEYYİD EBU ALİ AHMED BAĞDADÎ HAZRETLERİ'NİN YÜKSEK MENKABELERİ

Yüksek lakapları (Siraceddin Şemsüleimme) ve künyeleri (Ebu Ali) dir. Kendileri heybetli ve azametli, bilgili ve iyi huylu, ulu bir kimse idi.

Mubarek vasıfları : Uzun boylu, geniş göğüslü, iri kemikli, uzun parmaklı, güler yüzlü, beyaz renkli, geniş alınlı, hilâl kaşlı, yüksek burunlu, büyük gözlü idi. Tabiatları munis olup huzurlarında bulunanların hepsi işitecek kadar yüksek sesle konuşurlardı. Bağdat'da Şeyh Abdullah Bağdadî'den ilim aldıkları için kendilerine de Bağdadî denilmektedir. Hayatları Osmanlı padişahlarından Murad I ve Beyazid I zamanına rastlar. 755 yılında (M. 1354) Rükkân'da dünyaya geldiler.

Muhterem anneleri, İsa Ahrar'ın oğlu Esedullah'ın kızı (Zeyneb) Hazretleri'dir. Kendileri bilgi elde etmek için 775 yılında Bağdat'a gittiklerini ve orada 15 yıl Şeyh Abdullah el Fazıl'ın sohbetlerine devam ettiklerini ve sonra Rükkân'a döndüklerini nakil ve hikâye ederlerdi.

(Seyyidlik alâmetleri 17 ve kendilerini tanıtan (A'LÂ) suresidir. Allah'ın Celâl sıfatlarından (Hüvel Hâlık El Ahad) sıfatına mazhar olup Celâl isimlerinden (Mücip) mubarek ismi terbiye edici ağuşlarında görünürdü.) Ömürleri 57 yıldır. 812 yılında (M. 1409) Hazez muharebesinde şehid edilerek vefat etmiştir.

Seyyid Abdullah, Kadı-ül Kuzat Hemedânî, Şeyh Mubarek, Musa Şaubî, Şeyh Alelverak, Abdülhadi, Şeyh Abdullah Bağdadî, Seyyid Abdülkerim ve Seyyid Yahya Şirvanî Hazretleri ile sohbet etmişlerdir. Özbek zuhuru zamanında evlâtları arasında ayrılık baş göstermiştir.

Evlâtları : Mustafa, Cafer, Ebu İshak, Hamza, Esedullah, İsfendiyar, Şeyh İbrahim, Musa, Ali Hazretleri'dir.

İsfendiyar ve Esedullah Hazretleri'nin çocukları olmamıştır. Her ikisi de babaları ile beraber Hazez muharebesinde şehit olmuşlardır. Cafer Hazretleri batıya, Ebu İshak Hazretleri Şam'a, Ebüssadat Rükkânî Mustafa Hazretleri Bağdat'a ve Hamza Hazretleri Dinur şehrine hicret etmişlerdir. Ebu İshak Hazretleri, anneleri Şeyh Necmeddin'in kızı Habibe'nin ölümünden sonra 800 yılında (M. 1397) Buhara'ya göç etmiştir.

Şeyh İbrahim Hazretleri'ni, Timürlenk geldiği zaman, halkı Emir olarak seçmişlerdi.

Seyyid Ebu Ali Hazretleri'nin uyarıcı sözlerinden bâzıları :

(Arif, o kişiye derler ki halk kendisine kabul veya red ile baktıkları halde, şeriatın emrettiği hususlar onu halka bak-

maktan alıkor. Din kardeşlerine hizmet etmekten kaçınan kimseyi Allah öyle yoksul kılar ve küçük düşürür ki bu küçüklük kendisinden sonsuzluğa kadar ayrılmaz.

Sadık fakir o kişidir ki her şeyi elde eder, her şeyi yapabilir. Kendisine hiçbir şey malik olmaz ve hiçbir şey yapılmaz. Çünki herşey kendisinde son bulur.

Halkın, bir kimsenin lehinde veya aleyhinde düşündüklerini işittiğiniz zaman onun ölçüsü dünya sevgisidir. Bu da ancak yer değiştirmekle ortaya çıkar.)

SEYYİD EBÜL AVN MUSTAFA AHRAR HAZRETLERİ'NİN YÜKSEK MENKABELERİ

Künyeleri (Ebül Avn) ve yüksek lakapları (Ahrar) dır. Muhterem anneleri, Ahrar oğlu Yahya oğlu Hasan kızı (Selma) dır. Seyyid Hazretleri 771 Hicrî yılında (M. 1369) Rükkân civarında Seyyidabat (Babülebvab) da doğmuştur.

Seyyidlik alâmetleri 26 vücut kelimesidir.

Mubarek vasıfları : Orta boylu, beyaz ve yuvarlak yüzlü, siyah saçlı, geniş göğüslü idi. Mubarek kalpleri dedikodudan arınmış olup çok zaman sükûtu tercih ederlerdi.

Kendilerini tanıtan (TÂRIK) suresi ve Allah'ın Celâl isim ve sıfatlarından (Müzzel) ismine mazhar olup terbiye edici ağuşlarında (Hüve vekil) ismi parlardı.

40 yaşına geldiklerinde Bağdat'a giderek 847 Hicret yılında (M. 1443) 76 yaşında oldukları halde ahiret âlemine göçmüşler ve Kureyş mezarlığına gömülmüşlerdir.

Evlâtları : İsmail, Hüseyin, Ali, Musa Hazretleri, Rükkân Seyyidlerinden Şeyh Mehmed kızı Fatıma'dan dünyaya gelmişlerdir. Halil, Hasan, Şemseddin, El Avn, Ali Taki, Hayrullah, Nimetullah, Hamdullah, Husameddin Hazretleri de (Ayşe binti Kürdî) den doğmuşlardır. Kendileri Şeyh Hasan Tüsterî, Şeyh Mehmed Ebülmevahib Hazretleri ile görüşmeler yapmışlardır.

Mubarek hayatları, Osmanlı padişahlarından Bayezid I ile Çelebi Sultan Mehmed ve Murad II zamanlarına rastlamaktadır.

Bilgi dolu bâzı sözleri :

(Nefsine uyarak günah işlemekte direnmekten sakın. Çünki Allah'ın emirleri hududunu aşan kimse zalimdir. Zalim olan kimse imam olmaya elverişli değildir. Sırlarını saklamaya lâyık olan ve nurlarına yönelerek ona bağlanan bir mürid; sırları saklayamadıkları için kendilerine emniyet edilmeyen bin müridden hayırlıdır. Evlerinizde yalnızlığı seçip susmanızı size tavsiye ederim. İnsan, kudreti olmadığı şeyi yapmadığından dolayı kendisine sorumluluk düşmeyeceği için kudretiniz olmayan şeylerden soru sormayınız.)

SEYYİD İSMAİL HAZRETLERİ'NİN
YÜKSEK MENKABELERİ

Yüksek lakapları (Esseyyid) künyeleri (Ebül Hacr) olup Çelebi Mehmed ve Murad II zamanlarında yaşamışlardır.

Anneleri, Kureyş oğlu Süleyman oğlu İsa oğlu Yahya oğlu Muhammed'in kızı (Fatıma) Hazretleri'dir.

Seyyid Hazretleri 801 Hicret yılında (M. 1398) Seddülbeyn'de doğmuştur. Seyyid'lik alâmetleri 20 vücut kelimesi olup mubarek ömürleri 55 yıldır.

Vasıfları : Orta boylu, geniş göğüslü, sık sakallı, siyah saçlı, beyaz tenli olup omuzlarının arası geniş idi. Kendilerini tanıtan (BURUC) suresi olup Kemâl isim ve sıfatlarından (Âhir) mubarek ismine mazhar olmuşlardır. (Dâim) ulu sıfatı terbiye edici ağuşunda görünürdü. Kendileri 856 yılında

(M. 1452) ahirete göçerek Seddülbeyn'de gömülmüşlerdir. Mubarek babaları ile geçen ömürleri 46 yıldır.

Evlâtları : İbrahim, Yusuf, Muhammed, Ali Hazretleri'dir.

Abül Avn'dan rivayet edilir ki : Rükkân'da bulunan Seyyid'ler Derbent ve Zühal kasabaları arasında tuzlalara sahiptiler. Bu sebeple de bu iki kasaba arasında gider ve gelirlerdi. Çünki bu ulu Seyyid'lerin geçimleri tuz gelirinden idi.

Uyarıcı bâzı sözleri :

(Kişinin ileriyi sezişi, yâni kalb gözü, kendi gözü gibidir. Kalbine bir şey girerse o şey oradan çıkıncaya kadar basireti kapanır ve onunla görmek mümkün olmaz. Kalbine giren şey çıktığı vakit görüşü açılır. Görüş emri, çevresi yönüne girer ve gözünde yanlışlık ve noksan olmadığı vakit nasıl görürse kalb gözü ile de her şeyi öylece görür. Şu hal dünya işlerinde de aynı böyledir. İlâhî bilginin kaynağı olan kalbe dünya girerse o kalbte dünya sevgisi bulundukça bir şey görmek mümkün değildir; Bu halin sonu mânevî körlüktür. Sadık olan kimsenin Allah'ını kalb gözü ile görebilmesi için kalbinden dünya sevgisini çıkarması gerekir. (VE MEN KÂNE Fİ HAZİHİ A'MA FEHÜVE FİLÂHİRETİ A'MA)[1] körlük giderse görme gelir.

(Hak'ka Hak ile bak. Hak'kı Hak ile işit. Hak'ka Hak ile söyle. Eğer sen Hak ile olursan Hak da her zaman seninle beraberdir. Sonu ittihada varacağı cihetle, tevhid-i ef'ali isbattan çekininiz. Zira Allah Tealâ Hazretleri hulûl ve ittihattan arıktır. Çünki, hulûl ve ittihada inananlar Dürzî'ler ve Melâmî'lerdir. Tevhid-i Sıfât ve Tevhid-i Zat'ı isbat etmekten de sakınınız. Zira Allah'ın Zat ve sıfâtı kulun zat ve sıfâtı ile bulunmaz. Meydana gelmiş olan, eskiden var olana yakın olmadığı gibi, bunların birleşmesi de mümkün değildir.))

1 — İsrâ suresi Âyet 72 (Bu dünyada kalbi kör olan, âhirette de kördür.)

SEYYİD İBRAHİM HAZRETLERİ'NİN YÜKSEK MENKABELERİ

Lakapları : (El Hadi bin İsmail bin Mustafa Ahrar) ve künyeleri (Ebül Baka) dır.

Muhterem anneleri, İsa Ahrar oğlu Ebi Haşim Süleyman oğlu Ahmed oğlu Hasan oğlu Mustafa oğlu Hüseyin oğlu İdris kızı (Hafisa) dır.

Seyyid Hazretleri 827 Hicrî yılında (M. 1423) Rükkân'da doğmuşlardır. Seyyid'lik alâmetleri 26 vücut kelimesidir.

Yüksek vasıfları : Boyları azametli ve heybetli, yüzleri buğday renginde, başları büyük göğüsleri geniş, burunlarının ortası yüksek, gözleri büyücek ve siyah, ağızları biraz genişçe, omuzlarının arası geniş, sakalı dolgunca, kolları kıllı idi.

İlâhî isimlerden (Vahid, Habir) isimlerine mazhardı. (Hasib) yüksek ismi terbiye edici ağuşlarında parlardı.

Hayatları Fatih Sultan Mehmed ve Beyazid II zamanına rastlamaktadır.

Kendilerini tanıtan (İNŞİKAK) suresidir. Ömürleri 80 senedir. Dedeleri ile 20 ve babaları ile 29 yıl yaşamışlardır. Hicretin 907. yılında (M. 1501) ahirete göçerek (Kelâl) şehrinde gömülmüşlerdir.

Evlâtları : Musa Kâzım, Yahya, İsmail, Abdülkerim Hazretleri'dir.

Bilgi dolu sözleri :

(Keramet; kabule değer bir iş olmayıp belki Allah Tealâ bir iptilâ olarak kerameti kulunun elinde gösterir. İnsanlar, harikaları yalnız Allah'ın velilerinde görülür, sanırlar. Halbuki bu gibi olağan üstü şeyler insan oğluna hastır. Allah tarafından olan keramet ancak kulun dinde doğruluğundan ibarettir. Kulun hidayeti, amel ve ahlâkda ümmete vasat olmasıdır. Hidayet, ancak ayrılık ve şüphe sebeplerinin yönleri arasındadır. (Şu gördüğümüz vücut yok olmaz; baka vücudundan ibaret olan ahiret vücudunda sabit olur. Çünki ahiret vücudunun kuvveti ölçü üzerinedir, ki o da kuvvet ve ölçü ve ölçek yönünden insanlığıdır. Yer ve sonsuzluk bakımından da devamlılığıdır. Bu âlemde esmaya tasarruf etmesi o yöndendir ki kendisinde vücut bulma imkânı vardır. denilir ve eserleri her şeyde görülür) Hayat, Kudret, İlim, İrade, Tekvin, İksat gibi. Yukarıda sözü edilen şu emanetler seçilmişler için özel, halk için geneldir. (Kadim) in mânası olarak başlangıçlık düşünülmez. Allah öyle bir evveldir ki kendisinden daha evvel yoktur.

(Yaratılan) mânasında (Son) mânası düşünülmez. Allah öyle bir (Son) dur ki ondan sonra bir (sonralık) yoktur. Sonsuzdur. Süreklidir. Yok olmaz. Mahvolmaz. Tasarruf olunmaz. Kendisinden bir şey değiştirilmez. Tasarruflar ancak hareketlerin ve sıfatların üzerinde olur.)

SEYYİD MUSA KÂZIM HAZRETLERİ'NİN YÜKSEK MENKABELERİ

Anneleri, İsa Ahrar oğlu Husameddin oğlu Abdullah oğlu Abdülkadır kızı (Şerife) Hazretleri'dir.

Seyyid'lik alâmetleri 19 vücut kelimesi ve kendilerini tanıtan (MUTAFFİFİN) suresidir. Hicretin 846. yılında (M. 1442) Kükkân'da doğmuşlardır. Künyeleri (Ebül Hasan) ve mubarek lakapları (El Kâzimüssani) dir. Ömürleri Osmanlı padişahlarından Fatih Sultan Mehmed ve Bayezid II zamanına rastlar.

İlâhî isimlerden (El Muahhir) mubarek ismine mazhar olup (Hamid) ismi terbiye edici ağuşunda parlardı.

Yüksek vasıfları : Orta boylu, yüzleri beyaz, gözleri çok siyah, ağızları büyücek, dişleri seyrek, güler yüzlü, doğru kalpli, iyi-

lik ve hayırları çok, güzel ahlâklı, uysal tabiatlı, kemalâtın menbaı, feyizlerin kaynağı, evliyanın kutbu, ümmetlerin kurtarıcısı, bilgileri yaymakla uğraşan, bilgisiyle iş gören, en büyük sıfatları üzerinde taşıyan bir zat idiler. Hicretin 908. senesinde (M. 1502) ebediyet âlemine göçerek Rükkân'da gömülmüşlerdir. Mubarek ömürleri 62 yıldır. Babaları ile 61 ve büyük babaları ile beraber 10 yıl geçirmişlerdir.

Evlâtları : Mehmed Zahid, Abbas, Ali, Yahya, Ayşe Hazretleri dir.

Uyarıcı bâzı sözleri :

(Bir gün şehrin hafızları birleşerek yanıma geldiler. Mubarek cetlerimizin sözleri ile alâkalı bâzı sorular sordular. Cevap olarak : Bunlar bizim cedlerimizin sözleridir. Sizin sözünüz nedir? dedim. Siz bilirsiniz, dediler. Tevhidin mânasını biliyorsunuz zan ederim. diyince; Evet, zan ettiğiniz doğrudur, dediler. Sonra, dedim ki : Tevhid, çokluğun meydana gelmesinden sonradır. Kesretin (çokluğun) güzel kokusunu koklamayan kimse tevhid ehli olamaz. Ey kardeşlerim ! Bilmiş olunuz ki, Allah'ın yanında beğenilen bilgi; tevhid ve uyarma bilgileridir. Bu da hissî olan ledün ve kevn[1] ilmidir. Nitekim, Kur'ân-ı Kerimde Allah, Hazreti Musa'ya hitaben (VE ALLEMNAHÜ MİN LEDÜNNA İLMEN)[2] buyurmuştur.

Siz evvelâ başkasının varlığını isbat etmek suretiyle Allah'a ortak koştunuz. Sonra bu varlığı nefiy etmeye, yâni uzaklaştırmaya çalıştınız. Zira, vücuttan sonra nefiy; inşadır. Evvelâ isbat, sonra nefiy ediniz ki bunun ikisi de hâdistir. Halbuki yeni meydana gelenlerin Kadim Zata varmasına yol yoktur.

1— Ledün ilmi, Gayb ilmi, İlâhî esrara vukuf kazandıran bir ilimdir. Kevn, var olmak, vücut bulmak, hasıl olmak mânasınadır. Kevn ilmi, bunları bildiren, dünyaya talluk eden bir ilimdir.

2 — Kehf suresi Âyet 65.

Nefiy ederseniz hâdisi, yâni sonradan meydana geleni uzaklaştırınız. İsbat ederseniz yine hâdisi isbat ediniz. Yüce Allah'ı yeni zuhur eden şeylere hedef olmaktan tesbih ve takdis ederim.

Şu müşkülün cevabı ne suretledir? diye sorulunca; İnsan, yalnızca kendi çalışmasiyle, mürşitsiz bu ilme erişemez. Bu ilimde bir takım tehlikeli yollar vardır ki, insan o tehlikelerden ancak mürşidin yardımı ile kurtulur. Yoksa mahvolmasından kaçınılamaz, dedim. Nitekim, Peygamberimiz bir hadisinde (Kalbde yedi vadi vardır ki, din kurallarını öğreninceye kadar sizin imanınız tamam olmaz.) Onun için ulu Allah kulunu bu yedi vadiden her hangisinde yok olmaktan korumaz, iman, din esası bilinmeden yalnız sözle tamam olmaz, dedim. Bu cevaplarımı onlardan bâzıları kabul edip ona uydular, bâzıları da yüz çevirdiler.) buyurmuşlardır.

SEYYİD MEHMED ZAHİD HAZRETLERİ'NİN YÜKSEK MENKABELERİ

Bu ulu Seyyid, dinin kurallarının bilgini, yüksek kerametler ve rütbeler, güzel himmetler ve meşhur harikalar, büyük makamlar sahibi olup halk arasında sayılan, sevilen ve kendisine uyulan bir zat idi.

Muhterem anneleri, İsa Ahrar oğlu Husameddin oğlu Abdülhalık oğlu Hasan kızı (Nefise) dir.

Hayatları Osmanlı padişahlarından Selim I ve Kanunî Sultan Süleyman zamanına rastlamaktadır.

Seyyid'lik alâmetleri 32 vücut kelimesidir. Allah'ın Celâl isim ve sıfatlarından (Cebbar Mütekebbir) isimlerine örnek olmuşlardır. Allah'ın Cemâl isimlerinden (Mebdeî) mubarek

ismi terbiye edici ağuşlarında görünürdü. Hicretin 868. yılında (1463) Rükkân'da dünyaya gelmişlerdir.

Yüksek vasıfları : Orta boylu, beyaz renkli, geniş göğüslü, geniş alınlı, yuvarlak yüzlü, büyücek ağızlı, burunlarının ortası yüksekçe idi.

Ömürleri 77 yıl olup dedeleri ile birlikte 39 ve babaları ile 40 yıl yaşamışlardır.

Lakapları (Zahid) künyeleri (Ebu Cafer) dir. Mühürlerinin nakşı (Abduhu Muhammed bin Musa) dır. Kendilerini tanıtan (İNFİTAR) suresidir.

Seyyid Hazretleri (Rükkân) dan (Rükkâl) e hicret etmişlerdir. Burası Tabaseran nahiyesine bağlı olup bir dağ üzerinde bulunmaktadır. (Demirkapı — Babülebvab) dahi denilen (Derbent) adındaki mahalle takriben on kilometre uzaklıktadır.

Bu büyük Seyyid, Hicrî 945 yılında (M. 1538) ahiret âlemine göçerek şehitler kabrine gömülmüştür.

Evlâtları : Cafer, Zeynelâbidin, Abdülvahit, Ali, Muhammed Mâsum Hazretleri'dir.

Bâzı bilgi dolu sözlerinden :

(Susmakta ve gizlemekte hayat yoktur. Bilgi ve edep ancak halk ile ilişkide olup gizlenmede değildir.)

Abbasî'lerin saltanat ve hilâfeti göçtükten sonra büyük Allah onların zulüm ateşlerini söndürdü. Seyyidlerin halleri genişledi. Artık Abbasî'lerden korkuları kalmadı. Bu sebepten (Rükkân) dağından inerek dünyanın geniş yüzünde her tarafa yayıldılar. Bilgiye susamış olanları, İlâhî maarif kevserine garkettiler.

SEYYİD CAFER ZEKİ HAZRETLERİ'NİN YÜKSEK MENKABELERİ

Lakapları : (Sadık, Zeki) ve künyeleri (Ebu Davud, Ebül Fadl) dır.

Anneleri, Abbas oğlu Hasan kızı (Zehra) dır.

Hicretin 896. yılında (M. 1490) Rükkâl'de dünyaya gelmişlerdir. Seyyid'lik alâmetleri 28 vücut kelimesidir. Hayatları, Kanunî Sultan Süleyman zamanına rastlar.

Allah'ın Kemâl isim ve sıfatlarından (Ahad, Evvel, Âhir) isimlerine mazhar ve Celâl sıfatlarından (Velî) yüksek sıfatı terbiye edici ağuşlarında parlardı. Mühürlerinin nakşı (Esseyyid Cafer Zeki bin Seyyid Mehmed Zahid) idi. Hayatlarının müddeti 46 senedir.

Yüksek vasıfları : Boyları orta, göğüsleri geniş, yüzleri beyaz ve yuvarlak, gözleri büyücek, alınları geniş, saçları gümrah ve vücutları zayıf idi.

(İNNEMA YAHŞALLAHE MİN İBADİHİL ULEMA)[1] âyetinin sırrına mazhar olup mubarek yüzlerinde üzüntü ve keder görünür, her zaman düşünce âleminde hayran bulunurlardı. Kendilerini tanıtan (İZEŞŞEMSÜ KÜVVİRET) suresidir.

Hicretin 942 yılında (M. 1535) ahiret âlemine göç ederek Rükkâl kalesine defnolunmuşlardır.

Evlâtları : Muhammed, Davud, Hamza, Sefer, Hüseyin, Tahir, Veliyüddin, Özdemir, İsa Hazretleri'dir.

Rivayetlerinin senetleri, babadan intikal eden hadislerin senetleridir.

Bütün ömürlerini babaları ile beraber geçirmişlerdir. Dedeleri ile birlikte 12 yıl yaşamışlardır.

Bilgi dolu bâzı sözleri :

(Allah ve Resulüne iman eden kimse için, münasebeti olmadığı halde kendisini Peygamber sülâlesine nisbet etmek doğru değildir.

Bir kimse hakikata aykırı olarak ben filân oğlu filânım diye iddia etse Allah ve Peygamberine iftira etmiş olur. Halbuki yüce Allah ve onun Peygamberi iftiradan arınmıştır. Bir adam doğru olmayan bir senet ile hadis rivayet etse o adam kovulmuşlardan olur.)

---

1 — Fâtır suresi Âyet 28.

SEYYİD DAVUD HAZRETLERİ'NİN YÜKSEK MENKABELERİ

Muhterem anneleri, İsa Ahrar oğlu Husameddin oğlu Mehmed oğlu Abdülhalık oğlu Ali oğlu Şemseddin kızı (Safiye) dir. Seyyid'lik belirtileri, 35 vücut kelimesidir.

Hicretin 925. yılında (M. 1519) Rükkâl'de doğmuşlardır. Ömürleri 90 yıldır. Hayatları Osmanlı padişahlarından Kanunî Sultan Süleyman, Selim II ve Murad III zamanına rastlar.

Allah'ın Cemâl isim ve sıfatlarından (Lâtif, Habir) isimlerine mazhar ve (Vekil) ismi terbiye edici ağuşlarında parlardı.

Kendilerini tanıtan (ABESE) suresidir. Künyeleri (Ebül Hasan) dır.

Seyyid Hazretleri, Hicrî 1015 yılında (M. 1606) ebediyet âlemine intikal etmişlerdir. Mezarları (Babülebvab) dadır.

Vasıfları : Boyları orta, iki omuzlarının arası geniş, yüzleri büyük, gözleri büyücek ve kudretten sürmeli, renkleri esmer, kaşları ince uzun olup çok zaman sükûtu tercih ederlerdi.

Evlâtları : Ebu Hamza, Kasım, Hasan, Ali, Musa, Ramazan Hazretleri'dir.

Babaları ile birlikte 17 yıl ve dedeleri ile 20 yıl yaşamışlardır. Rivayetlerinin senetleri, babadan intikal eden hadislerin senetleri idi.

Bilgi dolu bâzı sözleri :

(Zahid, nefsiyle; fakih, Allah'ını zikretmekle meşguldür. Dünyaya değer verdiği için dünyadan elini çeken kimse hiyle ve yalanların en kötüsünü yapmış olur. Zamanımızdaki mutasavvıflar gibi, ki onlar dünyayı avlamak ve muratlarına ermek için Allah'ın ismiyle oynayan kimselerdir.

Durum, ancak ilmihale uymakla düzelir. Kendisinde hal olmayan kimsenin hale bilgisi de olmaz. Böyle olan kimseyle yol arasında buluşmak da yoktur.) Tahvilât-ı Yakutiye'de de böylece yazılıdır. Seyyid Husameddin Hazretleri Davud bin Cafer Sadık Hazretleri'nin 950 yılında Babülebvab'a göçmelerini şu şekilde anlatıyorlar :

Zahr beyin oğlu Muhammed han akrabalığı dolayısiyle Derbent'teki Şeyh Şah'a misafir olduğu zaman; Şeyh Şah'ın, mubarek Seyyid'in asaletini, güzel ahlâkını, bilgi ve dindeki yüksek mertebesini inkâr eylediğini görmesi üzerine Seyyid Hazretleri'ne (Alaycı) kabilesinden bir fenalık gelmemesi için kendilerini Babülebvab'a davet etmişler ve orada istirahatlerini sağlayarak kendilerini ağırlamışlardır.

Mubarek Seyyid ölümlerine kadar orada kalmışlardır. Kendilerine (Seyyid Kele Ağa) denilirdi. Zira, onların dilinde (Ağa) kelimesi (Büyük), (Kele veya Kelâ) da (en büyük) anlamına gelir.

SEYYİD EBU HAMZA HAZRETLERİ'NİN YÜKSEK MENKABELERİ

Anneleri, Cafer Sadık oğlu İsa kızı (Cemile) Hazretleri'dir.

Seyyid'lik alâmetleri 35 vücut kelimesi ve kendilerini tanıtan (NAZİAT) suresidir. Hayatları Osmanlı padişahlarından Murad III zamanına rastlar.

Celâl isim ve sıfatlarından (El Kabız, El Mecid) isimlerine mazhar oldukları gibi (Hadi, Vedud) isimleri terbiye edici ağuşlarında görünürdü.

Dünyaya Hicretin 966. yılında (M. 1558) Babülebvab'da şeref vermişlerdir. Ömürleri 40 yıldır.

Vasıfları : Boyları orta, renkleri esmer, yanakları ufak, burunlarının ortası yüksek, kaşları ay gibi ince, göğüsleri enli, ağız-

ları büyükçe, kolları kıllı, el ayaları etlice, bilekleri uzun, gözleri çok siyah, nurlu yüzleri değirmi, mubarek kalbleri kin ve garazdan salim, sesleri yüksek ve güzeldi.

Mühürlerinde (Seyyid Muhammed bin Davud) yazılı idi.

Hicretin 1006. yılında (M. 1597) ahirete intikal ederek (Babülebvab) da gömülmüşlerdir.

Derbent yakınında Kular karyesinde meydana gelen muharebede şehit oldukları da söylenir.

Evlâtları : Kasım, Muhammed, İsa, Hamza, Hüseyin, Zeyn Ali, Abbas, Hatice Hazretleri'dir.

Seyyid *Hazretleri'nden rivayet olunduğuna* göre :

(Babaları Rükkâl'de Beni Abbas'dan (Beni Alaycı) tabir olunan Kureyş kabilesine bağlı, kin güden kimselerin kıskançlığını üzerine çekmiş ve 936 yılında (M. 1432) Rükkâl'e şeref verdikleri zaman Derbent emirlerinden Şeyh Şah kendilerini orada yerleşmeye ikna etmiş ve yine Derbent beylerinden Zahr beyin oğlu Muhammed Han (Fersaflı) ya gittiğinde onları da oraya davet etmiştir.)

Kendileri babalarından 9 yıl evvel vefat etmişlerdi.

Bâzı bilgi dolu sözleri :

(İnançları fesatla bozulmaması için evlâtlarınızı yabancılarla görüşmekten koruyunuz. Çünki fesat iman ayırıcılarına yaklaşmaktan ileri gelir. Fesat yapmaktan ve fesata uymaktan korundukları zaman bağlı bulundukları milletten kendilerine miras olarak gelen tabiatları değişmeden kalır. Çocuklarınıza ecdadınızın isimlerini öğretiniz, Kur'ân-ı Kerimi ve Kur'ân'ın hükümlerini talim ediniz. Çünki bir milletin; din ve milliyetine bağlılığı akraba ile, egemenliği mal ile ve malın toplanması da ticaret ve sanata girmekle elde edilir. İnsanın yüksek mertebelere erişmesi din kurallarına uyması ve güzel ahlâk iledir.

Dinin muhafazası inancın korunması ile, inancın korunması da iyi arkadaşla olur. İyi arkadaş, dostunu iyi işlere sevk eder.

İyi iş ise vücudun korunması ile, vücudun korunması da sağlığın korunması ile elde edilip sıhhatin korunması da mala bağlıdır. Mal geçim ile, geçim de aradaki anlaşmazlıkları kaldırarak vatanın korunmasını sağlamakla ve anlaşmazlığı kaldırmak bilgi ile, bilgi elde etmek de ciddilik, çalışma ve gayretle mümkün olur. Ciddilik, ancak iyi ahlâkla, iyi ahlâk terbiye ile, terbiye öğretmen, öğretmen din bilgisi, din bilgisi de kat'i inançla elde edilir.)

SEYYİD KASIM HAZRETLERİ'NİN YÜKSEK MENKABELERİ

Anneleri, Cafer oğlu Davud oğlu Musa oğlu Cebrail kızı (Şemame) dir.

Yüksek lakapları : (Cemaleddin) ve künyeleri (Ebül Hasan) dır. Seyyid'lik belirtilerinin delili 38 vücut kelimesidir.

Cemal isim ve sıfatlarından (Hafiz) ulu adına mazhar olup Kemâl isimlerinden (Velî) ismi terbiye edici ağuşlarında parıldardı.

Hicretin 998. yılında (M. 1589) Babülebvab'da dünyaya gelmişlerdir. Mubarek babalarının ölümlerinde 8 yaşlarında yetim kalmış olduklarından 17 yaşına kadar dedeleriyle beraber yaşamışlardır.

Kendileri, zekâlarının fazlalığı cihetiyle akranından üstün, cömert, yumuşak huylu ve temiz kalpli olmalarından herkes tarafından aranmakla beraber alçak gönüllü oldukları için fukara ile yemek yerlerdi.

Vasıfları : Boyları orta, vücutları mütenasip, tenleri beyaz, nurlu yüzleri değirmi, kaşları hilâl gibi, göğüsleri enli, burunlarının ortası yüksekce, ağızları büyücek, sakalları sık, kolları kıllı idi. Çabuk anlayış sahibi oldukları gibi konuştukları zaman büyük tatlılıkla ve yumuşaklıkla söz söylerler, açık ve sade bir dil kullanırlardı. Halkın ayıplarını görmezler, yanlarında dünya sözü edilmezdi. Her gece teheccüd ve tesbih namazlarına devam ederlerdi.

Hicretin 1053 yılında (M. 1643) harp sırasında şehit olarak ruhları Allah'a kavuşmuş ve Derbent'de Kureyş mezarlığına gömülmüştür. Mubarek ömürleri 55 yıldır.

Hayatları Osmanlı padişahlarından Mehmed III., Ahmed I., Osman II. ve Murad IV. zamanına rastlar.

Teşahhusları (NEBA') suresidir.

Evlâtları : Nimetullah, Hasan, Hüseyin, Ayşe Hazretleri'dir. Rivayetlerinin senetleri babadan kalan hadislerin senetleri idi. Evlâtlarına vasiyetleri :

(Oğullarım ! Dinde doğruluk üzere bulununuz. Eğer doğru dini bilmiş olsanız, insanların sözlerinden, Allah'ın kitabına ve Peygamberimizin sünnetine kaçardınız. Buradaki doğrudan anlaşılması gereken, kalbin Allah'dan gayrı olan herşeyden samimiyetle uzaklaşmasıdır. Kul Allah'ına ancak işinde doğrulukla yaklaşır, iş ise ancak bilgi ile ortaya çıkar.

Evlâtlarım ! Kendi hareket ve âdetlerimizin perdeleri ile yüzü örtülmüş olan hakikatı aramaktan hiç bir vakit geri durmayınız. Zira, insanların çoğu haktan yüz çevirmiştir.

Evlâtlarım! Gerçek bir velî'nin altı sıfatı vardır ki bu sıfatları taşımayan kimse velî olamaz.

1 — Her türlü kir ve pastan temizlenmek,

2 — Güzel huy edinmek,

3 — İyi adla tanınmak,

4 — Temiz kalpli, yâni kin ve garazdan arık olmak.

5— Cömert karakterli olmak,

6 — Şeref sahibi olmak.

Evlâtlarım! Kötü âdetleri terk ile ibadete devam ediniz. Şehveti terk ve kusurları affediniz. Başkalarına gösterilmesi şeriatın haram ettiği yerlerinizi açmaktan ve halkın gizli suçlarını araştırmaktan kaçınınız.

Evlâtlarım! İnsanların en alçağı; koğuculuk edenlerle zayıf halka eziyet ve cefa edenler, kibir ve hasetle cebredenler, yüksekten bakan dedikoducular, cessur cahiller ile kendilerinden çok nefret edilenlerdir.

Evlâtlarım! İşlerinize dikkat ediniz. Din ve dünya işlerinizde kalb gözü ile bakmaya alışınız ki kurtuluş bulasınız. Çünki, kalb gözü ile seziş, zararı ortadan kaldırır.)

SEYYİD EBU HÂMİD HASAN HAZRETLERİ'NİN YÜKSEK MENKABELERİ

Lakapları (Celâleddin) ve künyeleri (Ebu Hâmid) dir. Anneleri, Davud oğlu Ali oğlu Hüseyin oğlu Ali kızı (Sekine) dir.

Seyyid'lik delilleri 32 vücut kelimesidir. Kendileri, yaşadıkları yüz yılın en büyük bilgini olup din kurallarına bağlı ve Allah korkusuna sahip, güzel ahlâklı ve iyilikteki şöhreti etrafa yayılmış bir zat idi.

Hayatları Osmanlı padişahlarından Ahmed I devrinden Mehmed IV devrine kadar sürer. Hicretin 1020. yılında (M. 1611) Babülebvab'da dünyaya gelmişlerdir.

Vasıfları : Uzun boylu, gayet yakışıklı olup kemikleri kalın, parmakları uzun, mubarek başları büyük, göğüsleri geniş,

renkleri buğday renginde, ağızları büyücek, burunları yüksek, alınları geniş, avuç içleri etlice, vücutları kuvvetli, omuzlarının arası enli, kolları uzun, saçları omuz başlarının arasını dolduracak kadar gür ve bazuları çok kuvvetli idi.

Cemâl sıfatlarından (Hadi), Celâl sıfatlarından (DÂR) sıfatlarına mazhar olup (Hasib) Kemâl sıfatı terbiye edici çevrelerinde parıldardı.

Ömürleri 80 yıldır. Hicretin 1100. yılında (M. 1688) Babülebvab'da sonsuzluk âlemine göçmüşlerdir. Muştak Hazretleri, Seyyid Hasan'ın babaları gibi şehit olarak öldüklerini, mubarek mezarlarının (Ancı Kale) de olduğunu, halk arasında (Pir Molla Hasan) diye bilindiğinden öylece ziyaret edilmekte olduğunu söyler.

Babaları ile 33 yıl yaşamış olan Seyyid Hazretleri'nin cenazeleri, (Ancı Kale) den (Derbent) e getirilerek (Kureyş) mezarlığına babalarının yanına gömülmüştür.

Evlâtları : Ali Haydar, Hasan, Mehmed, Abdürrezzak, Abdülkadir, Ahmedhan, Kadıhan, Salih Hazretleri'dir.

Seyyid Ali Hazretleri'nden rivayet edildiğine göre (Şecere-i Tubâ) sahibi Hasan oğlu Mehmed Hazretleri 70 yıl yaşamış ve vefatında (Derbent) de gömülmüşlerdir.

Muştak Hazretleri (Tahvilât-ı Yakutiye) kitabının Ebu Hâmid Hazretleri tarafından yazıldığını söylerler. Ebu Hâmid Hazretleri'ni tanıtan (MÜRSELÂT) suresidir. Rivayetlerinin senetleri babadan gelen hadislerin senetleridir.
Bilgi dolu sözlerinden bâzıları :

(Ruhlar iki çeşittir. Biri nurlu lâtif, diğeri karanlık lâtiftir. Nurlu lâtif olan, akıllı ve idare edici olup bir şeyden aksinin yapılması gerektiği zaman hayalde tasarruf eder. Öyleki; gören yapanın başkası olduğunu zanneder. Halbuki onun zannı gibi olmayıp belki yapanı kendi hayalinde bulur. Başka bir

hayalde değil. Zira, o müşahede hayal olup dışarıda onun için vücut yoktur. Nitekim, çok cessur bir kimseyi herkesin tanıdığı bütünü ile görürsün ki görülen kimse senin iddia ettiğin şey üzerine tarif olunur. Halbuki onun hakikatı senin yanında gizlidir. Gören, görülen şeyin hakikatını bilmediği halde onun yanında ne yönden isbatlanır diye bir soru sorulursa karşılığı şöyle verilir : O hayalin hazırladığı şeylerdendir. Hayalin yansımasının aynı olan rüya gibi. Halbuki, rüya için dışarıda vücut yoktur. Çünki hayal dışarıdan alınır. Alınan da dışarıdaki vücudun aynıdır; hakikat olarak değil, örnek olarak. Zira, âli vücudunda kaynaştığı için, görünen tarafları hayalini meşgul ederek göstermektir. Yahut, ulvî vücuttan göstermektir. Görenin hayalinde olan şeyi hayal etmesi gibi. Buna (tılsımat) denilir.//

SEYYİD ALİ HAYDAR HAZRETLERİ'NİN YÜKSEK MENKABELERİ

Lakapları : (Sündüs-ü Âl-i Aba, Kelâ Ali) dir. Bu lakapla Tabasaran bölgesinden Rükkâl karyesinde şöhret bulmuşlardır. Kendilerine saygı için bu ad verilmiştir. Tatay dilinde ise (Ali Ekber) deniliyordu. Seyyid Hazretleri'nin kendilerine mahsus uğurlu ve saadet dolu bir bayrağı var dı ki bunun adına (Şeyh Haydar Tuğu) denilirdi. Bu bayrak (Şia) mescidinde bulunup Muharrem ayının başından onuncu gününe kadar çıkarılırdı.

Anneleri, Cafer Sadık oğlu Hamza oğlu Kasım oğlu Yunus oğlu Ali kızı (Raziye) Hazretleri'dir.

Bu ulu Seyyid Babülebvab'da Hicrî 1060 yılında (M. 1650) doğmuşlardır. Seyyid'lik alâmetleri 30 vücut kelimesi olup künyeleri (Ebül Mâsum, Ebül Cemile) idi.

Cemâl isim ve sıfatlarından (Gani) şerif ismine mazhar oldukları gibi (Cemil) yüksek ismi terbiye edici çevrelerinde parıldardı. Ömürleri 83 yıl olup hayatları Osmanlı padişahlarından Mehmed IV ve Ahmed III zamanlarına rastlamaktadır.

Vasıfları : Orta boylu, geniş göğüslü, kar gibi beyaz renkli, şahane gözlü, büyük başlı, siyah saçlı, güler yüzlü, tatlı dilli, yavaş tabiatlı, doğru kalpli bir ulu kişi idi. Bir gün oruç tutarlar, bir gün iftar ederlerdi.

Seyyid Hazretleri (Şam) a gidip orada büyük kardeşleri Abdürrezzak Hazretleri ile buluşmuşlar ve bilgin kişilerle, özellikle Ataullah Kaderî ile görüşmüşlerdir. Bu şehirde kırk yıl kalıp 1087 senesinde (M. 1676) hac farizesini yerine getirmişlerdir. Bilgi yönünden o zamanın büyüklerinin en üstünü idiler. Bir çok kitap telif buyurmuşlarsa da isimleri bilinmemektedir.

Ulu Seyyid Hicretin 1143. senesinde (M. 1730) vefat etmişler ve Babülebvab'da gömülmüşlerdir. Babaları ile birlikte 40 sene yaşamışlardır. Teşahhusları (İNSAN) suresidir.

Evlâtları : Murad, Ahmed, Muhammed, Salih, Musa Hazretleri'dir. Kızları varsa da adları bilinememiştir.

Ali Haydar Hazretleri buyurmuşlardır ki : (Şirvan'da bulunuyordum, bir zelzele oldu. Zelzelenin şiddetinden bir çok ev harap oldu, dereler ve pınarların suları kurudu, bir hayli insan ve hayvan öldü, yer altından ateş çıktı.)

Evlâtlarına vasiyetleri : (Çocuklarım ! Sizin için doğuda hayat vardır, size bunu müjdelerim. Hakikaten sizin için yakında bir takım garip haller ve acaip şeyler vardır. Kıble; uluların emirlerindedir. O günde sizin kıbleniz âsayı dikmek ve nefsinize hükmetmek iledir. Faydalı bilgiyi ve din kurallarına uygun işi seviniz. Kınayanın kınaması ile üzüntü içinde kalmamak isterseniz Allah'a ulaşıncaya kadar doğru yoldan ayrılmayınız. Allah her şeyi bilir.)

SEYYİD
MUHAMMED MUŞTAK HAZRETLERİ'NİN
YÜKSEK MENKABELERİ

Künyeleri (Ebül Hüseyin) ve yüksek lakapları (El Muştak) dır.

Anneleri, Musa oğlu Ramazan oğlu Ahmed oğlu Salih oğlu Abdülkerim kızı (Sunte) dir.

Seçkin Seyyid'lik delilleri 46 vücut kelimesi olup 1106 Hicret yılında (M. 1694) Derbent'de dünyaya gelmişlerdir.

Vasıfları : Orta boylu, zayıf vücutlu, buğday benizli olup hüzün ve ağlayışları çoktu. Mescitte ne zaman vaaz etseler ağlarlar ve orada bulunanların hepsi o kadar ah çeker ve inlerlerdi ki mescidin içi sanki kıyamete örnek olurdu.

Ömürleri 83 yıl olup hayatları Osmanlı padişahlarından Ahmed II ve Mustafa III zamanına rastlar.

Doğuya doğru yola çıktıkları zaman, doğu illerinin bilginlerinden (Abdullah Kazvinî, Musa, Haşim, Mehmed bin Hüseyin Ata) gibi ulu kişilerin sohbetlerine şeref vermişlerdir.

Cemâl isim ve sıfatlarından (Zahir) ismine mazhar oldukları gibi (Cemil) ismi de terbiye edici çevrelerinde ışık saçardı.

Seyyid Hazretleri 1189 Hicrî yılında (M. 1775) vefat etmişler ve (Rükkâlî) kabristanına gömülmüşlerdir.

Evlâtları : Şeyh Seyyid Mücahit Sefer, Musa, Muhammed, Raziye, Marziye Hazretleri'dir.

Kendilerini tanıtan (KAYYİME) suresidir. Babaları ile beraber 37 sene vakit geçirmişlerdir.

Sait Rükkâlî Hazretleri, kendilerinin şehit olduklarını ve mezarlarının üstüne bir kubbe yapılarak halk arasında (Seyyid Muştak) diye meşhur olarak ziyaret edildiğini söylemişlerdir.

Bilgi dolu sözlerinden :

Âdem Aleyhisselâmın evvelâ oturduğu sonra kovulduğu Cennetin anlamı sorulduğunda cevabın : (O Cennet; Âdem'in berzahiyetindeki hayatının başlangıcındaki belirtileridir. Çünki Allah, Hazreti Âdem'i kurutulduktan sonra ses verdiği için (Salsâl) adı verilen bir nevi balçık çamurunun toprağından yarattı. Salsâl kelimesinin içindeki harflerden görüldüğü gibi, Âdem aleyhisselâmın mubarek vücutları 241 sene içerisi boş bir deri gibi oluncaya kadar Salsâl halinde kaldı. Hayvanların vereceği zararlardan korunması ve kendilerinin beslenmeleri için üzerinde fazladan olarak hurma dalları zuhur etti. Bu halin üstünden 880 yıl geçtikten sonra bedenî tamamlanıp kendisine ruh verildi.

Bu yıllar, Âdem'in toprakta kaldığı süredir. Bundan sonra fena kokulu kara çamur haline döndü ki o fena kokunun ağır-

lığından hayvanlar kendisine yaklaşamayıp kaçarlardı. İşte şu hal, Hazreti Âdem'in Cennetten çıkmasından sonradır. Eğer Âdem'in vücudu böyle fena kokulu olmamış olsa idi bâzı hayvanlar üzerine hücum ederlerdi. Lâkin, Allah, Hazreti Âdem'in vücudunu bu yolda korumayı diledi.

Bu hal hayvanların nefretinden mi? Yoksa Allah'ın tecelliyat sıfatlarından Âdem aleyhisselâma verdiği özellikten, yahut heybet, akıl gibi başka şeylerden midir? Bunu bizim bilgimiz kavrayamaz.

Hazreti Âdem, bu fena kokulu halde 131 yıl kaldı. Levh ve hayâl âleminden ve imkân anlamının görünüşünden o âlemde yazılmış olan yaratılışa ait olaylar yukarıdaki tecelliden zuhur etmiştir.

Hazreti Âdem'in fena kokulu zamanı, çocukluk zamanıdır. Erginliğe ulaştığı zaman bu ulu Peygamberin eğe kemiğinden Havva anamızın vücudu meydana geldi. Hazreti Meryem'in sırtından Hazreti İsa'nın yaratıldığı gibi. Hazreti Âdem'in eğe kemiği üzerinde Hazreti Havva'nın hamil süresi dokuz saattir. Hazreti Meryem'in Hazreti İsa'yı hamil süresinin de aynı olduğu söylenir. Nitekim, (İNNE MESELE İSA İNDALLAHİ KEMESELİ ÂDEME HALAKAHU MİN TURABİN)[1] âyeti kerimesi bu rivayeti doğrulamaktadır.

Âyetin tercemesi: (Allah'ın indinde İsa, Âdem gibidir. Âdem'i nasıl topraktan yarattı ise İsa'yı da topraktan yaratmıştır.) Muştak Hazretleri sözlerini şöyle bitiriyorlar.

Âdem aleyhisselâmın vücudu olgunlaştıktan sonra Allah O'na, akıl aynası üzerine hayâl göstermek yolu ile eşyayı ilham etti ve adları öğretti.) buyurmuşlardır.

---

1 — Umran suresi Âyet 59

SEYYİD SEFER HAZRETLERİ'NİN
YÜKSEK MENKABELERİ

Anneleri, Hamza Davud oğlu Musa oğlu Şeyh Ramazan oğlu Şeyh Ahmed oğlu Salih oğlu Şeyh Ramazan Veliyüddin kızı (Zahide) Hazretleri'dir.

Seyyid'lik alâmetleri 62 vücut kelimesi olup Hicretin 1168 yılında (M. 1754) Rükkâl kalesinde dünyaya gelmişlerdir.

Vasıfları : Boyları orta, tenleri beyaz, gözleri büyük idi. Konuştukları zaman tatlılık ve yumuşaklıkla söyler ve sözleri çok kolay anlaşılırdı. Hiç kimse Seyyid Hazretleri'nin nurlu yüzlerindeki gülümserlik ve yüksek dillerindeki ifade ve açıklama güzelliğinden başka bir şey görmemişlerdir. Celâl isim ve sıfatlarından (Zahir, Batın) yüksek isimlerine örnek olup ömürleri 78 yıldır. Hicretin 1246 yılında (M. 1824) ruh-

ları sonsuzluk âlemine göçerek mubarek naaşları Rükkâl'de defnedilmiştir.

Evlâtları: Seyyid Ağa, Şeyh Seyyid Said, Mehmed, Hüseyin, Mehmed, Musa Kâzım Hazretleri'nden ibaret olup torunları (Ağlep) te oturan Seyyid Mehmed ve Medine şehrine hicret eden Şeyh Seyyid Said Hazretleri'nden gelmektedir.

Kendilerini tanıtan (MÜDDESSİR) suresi olup babaları ile beraber 21 yıl yaşamışlardır.

Evlâtlarına nasihatları :

(Çocuklarım ! Esasına ve hakikatına bilginiz olmayan şeylerde susma yolunu seçiniz. Özellikle mutasavvıfların sözleriyle ilgili şeylerde. Çünki, onların sözleri zevkî olup niteliği de ancak zevkle bilinir. Muhakkak ki, konuşma yönünden insanların Allah'ı en fazla gücendireni, evliyaların sözleri ile konuşup da o sözleri işlerinde tatbik etmeyen kimsedir. İşte böyle olanlar Allah'ın katından kovulmuştur.

Şüphe yok ki Allah'a yakın kimselerin sözleri, kitap ve sünnet gibidir. Nitekim Peygamberimiz Efendimiz Hazretleri (Aleyküm sünneti ve sünnetü hulefairraşidin ilâ yevmilkıyame) buyurmuşlardır. Mânası, (Kıyamet gününe kadar benim sünnetimi ve Hulefa-i Râşidinin sünnetlerini tutunuz.) Kim ki Allah'a yakın kimselerin sözlerini önde tutarsa, yâni ona uyarsa o sözler o kimseyi Allah'a ve O'nun Peygamberine götürür. Her kim ki o sözleri arkasına atar, bırakırsa o kimseyi Şeytan, kandırma tuzağına düşürür, yaptığı işleri kötü eder ve dileklerini ortadan kaldırır. Şeytan, bu gibi kimseleri kötü yola düşürdükten sonra kendilerine dönüp onlara : (Ey beni kınamak isteyen kimseler! Siz beni kınayacağınıza kendi öz varlıklarınızı kınayınız.) der.

Seyyid Sefer Hazretleri'nin mubarek sözlerinden : İçindekiler yalnız dedikodudan ibaret bulunan kitapları okuyarak o sözlerle konuşan kimseye azap ve helâk cezalarından kendisine

düşenin size de isabet etmemesi için onu huzurunuzdan kovunuz.

Çocuklarım ! Var olan her şey için bir izafî ağırlık vardır. Malın ağırlığı, süs ile ve süs yönünden haz duymakladır. Bilginin ağırlığı ise onu toplayıp onunla söz söylemekledir. Halbuki, böyle olan bilgin'in bilgiden aradığı, ona göre iş yapmak olmayıp ancak kendisine insanların en bilgini denilsin içindir. İşte bu gibi kimseler için Allah indinde bilgilerinin hardal danesi ağırlığı kadar değeri yoktur. Bilginin değeri, aralıksız çalışmak suretiyle ve gereği gibi iş görmekledir. İşin gayesi de doğruluk göstermek, yalandan sakınmak ve insanların ellerindeki şeylere tama' etmemektir.

Çocuklarım ! Nefislerinizden sakınınız. Eğer siz Allah'ı zikredenlerden iseniz, bunun izleri ahlâkınızda görünür. Zira, Allah'ı devamlı surette anmak kalplerinizi doldurur ve iyilik sıfatları ile tasfiye eder. Yok ! Böyle Allah'ı zikredenlerden değil de tabiat gereği ananlardan iseniz, varlıkların hepsi de sürekli anıcı ve Rablarını bilir olduklarından bu yolda siz de diğer mahlûkat gibi olursunuz.

Çocuklarım ! Eğer siz Allah'a yaklaşmak isterseniz doğru yola giriniz. Bu yol sadatın yoludur. Bu yol sebebiyle Muhammed'in nuru, vasıl olanın kalbinden isteklinin kalbine akseder. Vasılın kalbine işlenmiş olan şey, isteklinin kalbine de işlenmiş olur. İşte bu kendine tam olarak aksedişin isteklinin kalbine erişmesine sebep olan yoldur. Bu aksedişe Allah'ın adlarının tecellisi deniliyor. Sıfatlar; talibin öz varlığında tamamlanıncaya kadar Allah'ın adlarının görünmesi, hareketlerin görünmesine, hareketlerin görünmesinden sıfatların görünmesine yüz çevirmeksizin gerileme suretiyle rücu eder. Çünki bu hak katıdır. Talibin girdiği yolun sonu sıfatların içinde olan İlâhî varlığıdır. Kendisinde sıfatlar olan zat değildir. Zira zat, bir birliktir ki bir olmak onu genişletemez. Böyle olunca, kul kuldur. Rab da Rab'tır.

(MERECEL BAHREYNİ YELTEKİYANİ BEYNEHÜMA BERZAHÜN LÂ YEBGİYAN)[1] Allah varlık denizini ve yokluk denizini birbirine karıştırdı ve aralarında en olgun insanı, insan-ı kâmili daim ve baki kıldı ki hiç biri diğerini yenemez. Meydana geliş ile ezelîlik gibi, ki meydana gelmiş olan, ezelî olanla birleşemez.

Dinde çoban itikadını seçiniz. Dinde mubalağa yapmayınız. Ey Peygamber soyundan gelenler ! Allah size rahmet etsin.)

---

1 — Rahman suresi Âyet 19, 20

SEYYİD SAİD RÜKKÂLÎ HAZRETLERİ'NİN YÜKSEK MENKABELERİ

Kendisi, yaşadığı yüzyılda akrabaları arasında çehre bakımından en yakışıklısı ve ahlâk bakımından en güzeli olarak bilinirdi. Günah ve haramdan son derece sakınan, zeki ve bilgili, şer'î sorunlar bilgini ve savaşçı idi. (Kendi eli ile yapıp pişirdiği ekmekten başkasını yemezdi ve her zaman oruçlu idi.)

Oğulları Husameddin Hazretleri buyuruyorlar ki :

(Ben kendilerini bildiğim günden beri Cuma, bayram günleri ile ramazanın şüpheli günlerinden başka günlerde bir şey yediklerini görmedim. Nafileyi farz ile beraber kılmazlar idi.)

Seyyid'lik alâmetleri 35 vücut kelimesi olup anneleri, Seyyide Şerife oğlu Musa Kâzım oğlu Salih oğlu Veliyüddin oğlu Ramazan oğlu Özdemir kızı (Mihrî Hanım) dır.

Hicretin 1203. yılında (M. 1788) Rükkâl'de dünyaya gelmişlerdir. Ömürleri 83 yıldır.

Akraba, dost ve ihvanını Allah'a emanet ederek oğulları Sefer Hazretleri ile birlikte vatanlarını terk ederek göç etmişlerdir. (Kim ki Allah ile yakınlık kurarsa Allah o kimseye insanları unutturur.) buyururlardı.

İstanbul'a vardıklarında, istirahat ve Ebu Eyyubu Ensarî gibi meşhurların türbelerini ziyaret maksadiyle bir müddet burada kaldılar. Fakat sıhhatleri bozuldu. Zira, kendileri dünyayı terk etmiş olanlardandı ve her vakitte vahdet ve inzivada idi.

Hicrî 1277 yılında (M. 1860) Mekke ve Medine'ye giderek hac farzını yerine getirdiler. Yanlarında kendisini sevenlerden Mehmed, Ali, Osman adlarında kimseler bulunuyordu. Hactan sonra hastalanarak üç gün içinde sonsuzluk âlemine göçmüşler ve (Muallâ) ya gömülmüşlerdir.

Seyyid Hazretleri orta boylu, geniş göğüslü, başı ve ağızı büyücek, iri gözlü, çok sakallı, buğday benizli, geniş alınlı, vücutları kıllı, güç ve kuvvet sahibi, doğru kalpli olup her zaman düşünür, sessiz, yalnızlığı sever, güler yüzlü büyük bir zat idi.

Ölümleri Osmanlı padişahlarından Abdülaziz zamanına rastlar. Hicrî 1276 (M. 1871)

Kendilerini tanıtan (MÜDDESSİR) suresi olup babaları ile birlikte 43 yıl yaşamışlardır.

Evlâtları : Sefer, Fatıma, Seyyid, Ali Haydar, Seyyid Murad, Şerife Hazretleri'nden ibaret olup (Sefer) Seyyid Ahmed Hazretleri'nin yüksek lakaplarıdır. Cenab-ı Hak, Peygamber torunlarının devam ve bakası şerefini bu soydan yalnız Seyyid Ahmed Husameddin Hazretleri'ne vermişlerdir. Diğerlerinden hiç bir eser kalmamıştır.

SEYYİD AHMED HUSAMEDDİN HAZRETLERİ'NİN YÜKSEK MENKABELERİ

İsimleri Ahmed, künyeleri (Ebül Haydar) ve lakapları (Sefer Husameddin, Tevfik, Hamdi, Abdülgafur) dur. Seyyidlik mühürlerinin nakşı (Ni'merrefik Ahmed Tevfik) dir.

Anneleri, Abdullah oğlu Abdülalâ oğlu Ferhat oğlu Abdullah kızı (Şerife) dir. Kendilerinde tecelli eden İlâhî isimlerden (GAFUR) şerif ismine mazhar olmuşlardır.

Seyyid Husameddin Hazretleri Hicrî 1264 yılında (M. 1847) kışa rastlayan Rebiülevvel ayının ortalarında (Ban) vilâyetinin (Rükkâl) şehrinde dünyaya gelmişlerdir. Henüz küçük yaşlarında iken bile Allah'ı zikir ile meşgul olur ve başka-

ca söz konuşmazlar, diğer zamanlarında da babalarına hizmet ederlerdi.

Vasıfları : Boyları orta, omuzlarının arası geniş, saadetli başları büyük, renkleri beyaz ise de kırmızı gül gibi, bakanların gözlerini kamaştıran kırmızılığı beyazına galip, gözleri şahane vasfına uygun ve büyücekti.

Evlâtları : Mehmed İsmetullah, Hasan Tahsin, Ali Riza, Mahmud Mücteba, Musa Kâzım olup (Ali Haydar, Zehra, Şerife, Zehra, Celâleddin, Mustafa Ahrar, Cafer Sadık) çocukluk yaşlarında vefat etmişlerdir. Bunlardan başka Hüseyin Hüsnü 22 yaşında olduğu halde Bursa'da Hicrî 1328 (M. 1912) yılında vefat etmiş ve Nuriddin adında bir oğlu kalmıştır. Mehmed Cevad Hicrî 1328 yılında (M. 1912) İstanbul'da on yaşında iken vefat etmiştir. İbrahim Hakkı 19 yaşında iken Hicrî 1330 yılında (M. 1914) Ayaş'ta ahiret âlemine intikal etmiş ve Mehmed Zahid adında bir oğlu kalmıştır. Fatıma Zehra ise 22 yaşında iken Hicrî 1336 yılında (M. 1920) Bursa'da Allah'ın rahmetine kavuşmuş, bir buçuk yaşında bıraktığı Muhsin adındaki oğlu da kendisinden kırk gün sonra Balıkesir'de vefat etmiştir.

Mehmed İsmetullah M. 1952 yılında vefat etmiş; Ahmed Husameddin, Hüseyin Hüsnü, Mehmed Sadullah, Ali Haydar, Ahmed Emin ve Mustafa Naci adlarında oğulları kalmıştır. Fahrünnisa ve Seyyide adlarındaki kızları pek genç yaşlarında ve babalarının sağlığında, Ahmed Husameddin ise 1969 yılında ahirete intikal etmişlerdir.

Hasan Tahsin 1942 tarihinde vefat etmiş; Rıfat, Seyyide, Ahmed adlarında oğulları ve kızı kalmıştır. Bunlardan Rıfat 1968 yılında vefat etmiştir.

Ali Riza 1930 yılında vefat etmiş; Şerife ve Selma adında iki kızı kalmıştır. Mahmut Mücteba 1934 yılında genç yaşında vefat etmiştir.

Musa Kâzım halen hayatta olup Şehribanu, Fatma Aymelek, Şerife Zehra adlarında üç kızı ile Ahmed Husameddin adında bir oğlu vardır.

Seyyid Ahmed Husameddin Hazretleri'nin inayet kapısının kapıcıları Mustafa Muhlis ve Mehmet Şükrü olup kâtipleri Hafız Mustafa, Bilâl Mustafa, Siverekli Hacı Mehmed, Ahmed, Mehmed Şükrü ve Mehmed Emin idi.

İlhamın sığındığı mubarek kalpleri İlâhî feyzin menbaı idi.

Ayırt etmeksizin herkese iyilik ve yumuşaklıkla muamele ederler, fakirleri doyurmayı sever ve ziyaretlerine gelen kimselerle birlikte yemek yerlerdi. Zengin olsun, fakir olsun hepsine aynı mahabbet ve hörmetle söz söyleyerek hatırlarını sorar, gönüllerini alır, iyilikleri ve saadetleri için dua ederlerdi. Konuşmalarını her zaman Kur'ânın âyet ve surelerinin mâna ve hakikatlerini açıklamaya ve anlatmaya ayırırlardı. Lüzum ve ihtiyaç duymadıkça dünya işlerinden bahsetmezlerdi. Kurtuluş, selâmet ve yükseliş yolunun ancak elimizdeki Kur'ân ile olduğunu bildirerek mânasını zamanın ihtiyaçlarına göre genişleterek etraflıca bildirirler ve bu kerim kitabın Allah'ın ne büyük bir mucizesi olduğunu ve İlâhî ilmin çok geniş ve her şeyi kavramış bulunduğunu açık ve özlü bir dil ile izah buyururlardı. Her konuyu etraflıca incelemek suretiyle anlatırlar, itiraz ve tereddüdü mucip hiç bir karanlık nokta bırakmadıkları cihetle dinleyenler kıymetli anlatışlarına tamamiyle emin olarak gönül ferahlığına kavuşurlar ve saatlarca yanlarından ayrılmak istemezlerdi.

Seyyid Hazretleri babaları ile beraber Hicrî 1277 yılında (M. 1860) hac maksadı ile Mekke'ye gitmişlerdir. Bu sırada henüz çocuk yaşlarında bulunuyorlardı. Mekke'de bir müddet kaldıktan sonra babalarının vefatı üzerine Medine'ye gitmişlerdir. Hicrî 1286 (M. 1871)

Mekke'de bulundukları zaman, Seyyid'lerden olup soyu Şeyh Derbendî'ye ulaşan Seyyid Mahmud Efrecevî ve Kırımlı Ab-

dullah Mekkî ve Ömer Rabbanî, Dağıstanlı Kud Kaşını Yahya bey ile buluşmuşlardır.

Yalnızlığı sevdikleri için lüzum olmadıkça hanesinden çıkmazlardı. Çocukluk zamanında şeyhleri babaları idi. Babalarının vefatından sonra Mekke'de bulunan Halil Hamdi paşa ile buluşmuşlar, sonra İstanbul'a gelerek bir müddet kalmışlardır. Gençlik çağlarında bir çok faydalı eserler yazmışlardır.

Babalarının vasiyetine uyarak, Denizli'de Şeyh Hacı Hasan Feyzi efendi ile buluştuktan sonra Uluburlu'da babalarının dostlarından Şeyh Hacı Mustafa efendinin yanına gitmişlerdir. Babalarının emirleri gereğince belli zamanın gelmesine kadar, bilgiye hevesli kimselere ilim öğretmekle meşgul olmuşlardır. Aynı zamanda ilim ve fennin değişik kollarına ait bir çok eserler yazmışlardır. Bu arada Hacı Mustafa efendi baldızı ile evlendirerek Seyyid Hazretleri'ne yakın olma şerefine nail olmuştur.

1300 yılında (M. 1882) mubarek cedleri Hazreti Resulullah'tan aldıkları mânevî bir emir üzerine, o zaman Ankara vilâyetine bağlı bulunan Sivrihisar'a giderek orada hak ve hakikatı öğrenmek isteyenlere Kur'ânın mânasını ve ledün ilmini öğretmeye ve halkı irşada başlamışlardır. Memleketin bütün kemâl ehli ve düşünürleri etrafını alarak kendilerinden zuhur eden feyzden faydalanmışlardır.

Kevnî bilgileri ve dinî hakikatları Kur'ândan alıp çıkartarak bununla insanların maddî, mânevî ilerlemelerine ve olgunlaşmalarına büyük gayret sarfettiği bir sırada etrafa yayılan ilmî şöhreti bâzı garaz sahibi kimselerin nefislerini tahrik etmiş olduğundan, yalnız islâmiyetin yükselmesine kendini veren bu muhterem Seyyid'i başka bir surette hükûmete gamazlayarak kendilerinin Ankara'ya gelip orada yerleşmelerine sebep olmuşlardır.

O zaman Ankara'da vali olan Âbidin paşa işin aslını bilen bir kimse olduğundan kendilerini konaklarında misafir ederek

ağırlamakta kusur etmemiştir. Seyyid Hazretleri iki sene kadar Ankara'da kaldıktan sonra İstanbul'a ve bir müddet sonra da 1305 yılında (M. 1889) Bursa'ya giderek burada yerleşmişlerdir.

Bursa'da Maksem civarında yeni bir dershane, bir mescid ve bir de ev yaptırarak 1313 yılına (M. 1897) kadar ilim yaymakla meşgul olmuşlardır. Memleketin az yetiştirdiği Hacı Kara Yusuf, Dağıstanlı Hacı Mustafa, İçelli Mustafa ve Bağavî Zade Hacı Sadık efendiler gibi bir çok bilgili kimseler sohbetlerine devam ederek zahir ilimlerini manevî feyizle tamamlamışlardır.

Bir takım cahil ve garaz sahibi kimseler bu kerem sahibi Seyyid'i burada da rahat bırakmadıklarından 1313 yılında (M. 1897) Trablusgarp'a giderek orada yaşamayı tercih etmişlerdir.

(Tefsir-i Kebir) ile (Muşahhasat-ı Suver-i Kur'âniye) adlarındaki büyük eserlerini burada yazmışlardır.

1324 yılında (M. 1908) Tarablus valisi Recep Paşa ile beraber İstanbul'a gelip yirmi gün kadar kaldıktan sonra Bursa'ya giderek vakitlerini mescid ve dershanenin tamirine ayırmışlardır. Bir buçuk sene kadar burada kaldıktan sonra İstanbul'a gelerek Topkapı Caddesinde Çapa civarında eski Konya valisi Ârifi paşanın konağını satın alarak 1334 yılına (M. 1918) kadar burada ikamet etmişlerdir. Sivrihisar'da bulundukları zaman yazmış oldukları (Hakayık-üt Tecrit fi Menazil-üt Tevhit) namındaki eser ile (Muşahhasat-ı Suver-i Kur'âniye) den bâzılarını bastırmışlardır.

1331 yılında (M. 1915) Sivrihisar'daki dost ve yakınlarının ricaları üzerine oraya giderek iki sene kalmışlar, dinine samimî surette bağlı olan dostlarla meraklı kimseleri sohbet ve nasihatları ile feyizlendirmişler ve sonra İstanbul'a dönmüşlerdir.

1334 yılında (M. 1918) İzmir'deki dost ve yakınlarının istek ve ricaları üzerine İzmir'e giderek yirmi gün kadar kalmışlar ve İstanbul'a dönüşlerinin üçüncü günü çıkan büyük Fatih yangınında yirmi odadan ibaret olan evleri ve müştemilâtı tamamen yandığı gibi Seyyid Hazretleri'nin kendi el yazıları ile yazılmış eserlerinden yüz ciltten fazlası her tarafı kaplayan yangın ateşinden kurtarılamayarak kül olmuştur. Ancak kızları Seyyide Fatıma Zehra'nın yangından iki gün evvel bir sandık içine koyduğu (Muşahhasat-ı Suver-i Kur'âniye) ile diğer bâzı kitaplar ve risaleler kurtarılmıştır.

Yangından onbeş gün sonra Bursa'daki evlerine gitmişler, bir buçuk sene kadar burada kaldıktan sonra Balıkesir'deki dostlarının rica ve istekleri üzerine oraya giderek iki ay kadar kalmışlar ve her gün ziyaretlerine gelen yüzlerce dost ve yakınlarına (Fatiha) suresinden başlayarak (Fil) suresine kadar olan surelerin mânalarını açıklayarak anlatmışlardır.

Daha sonra Bursa'ya dönmek üzere Bandırma'ya gelmişler, burada da dostlarının gönüllerini almak ve onları sevindirmek için iki ay kalmışlar ve Bursa'ya gitmek üzere iken kararlarını değiştirerek İstanbul'a gelmişlerdir. Şubat 1337 (M. 1921)

İstanbul'da bir müddet kaldıktan sonra Bursa'ya dönmüşler, kısa bir zaman sonra İstanbul'da Cerrahpaşa'da satın aldıkları eve yerleşerek vefatlarına kadar burada kalmışlardır.
Seyyid Ahmed Husameddin Hazretleri Hicrî 1341 yılında (M. 1925) vefat ederek İstanbul'da Edirnekapı'daki aile kabristanına gömülmüşlerdir.

SEYYİD A. HUSAMEDDİN HAZRETLERİ'NİN BAZI MANZUM ESERLERİ İLE BİR MAKALESİ

Seyyid Ahmed Husameddin Hazretleri yukarıda zikrettiğimiz ilmî eserlerinden başka edebî sanat sahasında da şah eserler yaratmış bulunmaktadırlar. Bu şah eserlerden bir na't-ı şerif-ten bir parçayı, bir münacatı ve Ehlibeyt sülâlesini manzum halde bildiren bir eserini mubarek hayatlarına ayırdığımız bu sahifelerin sonuna yazmakta büyük faide gördüm. Bu eserleri meyanında elimizde Farsca yazılmış çok kıymetli bir mesnevi de mevcuttur.

Ulu Seyyid'in kendi el yazıları ile yazılmış bir makaleyi bura-da mubarek ellerinin süslediği değeri baha biçilmez bir hatıra olarak Türkçe okunuşunu da ilâve etmek suretiyle okuyucula-rıma takdim ediyorum.

NA'T-I ŞERİF

Enam olmuş Risalette ukûs-u vechine mir'at,
Enamından ism-i pâkin pür ıyandır ya Resulullah.
Melekten iki haslette kemalâtın ziyadedir,
Bu sırra kab-ı kavseyn tercemandır ya Resulullah.
Kelâm-ı Hak vücud-u Zatına mülhak hisab olsa,
Nüzul-ü vahye mahsus cism-i candır ya Resulullah.
Ahad isminde zaid olsa bir mim-i nübüvvet kim,
Ahad mim-i mahabbette nihandır ya Resulullah.

MÜNACAT

Sailim kapuna geldim eyle ihsan Yâ Resul
Tut elim kurtar beni halim perişan Yâ Resul.

Halimi arz eyledim bu âlem oldu şermsar
Bir devasız dert imiş bu aşk-ı canan Yâ Resul.

Sine mecruh, dide giryan, ah-ı efgan eylerim
Aşkının bîmarıyım kıl derde derman Yâ Resul.

Kimde kim aşkın zuhur etse bulur âlemde kâm
Mahz-ı nur-u hikmet, hem nur-u iman Yâ Resul.

Zahmdar etti dil-i mecruhumu emmare-i nefs
Sen tabib-i hâzık-ı lokman'a geldim Yâ Resul.

Her taraftan atılan oklara bu sînem hedef
Ey meded-res kıl kerem, sultana geldim Yâ Resul.

Nebl-i ağyâra edüp bu sînemi âmacgâh
Ey meded-res kıl kerem, irfâna geldim Yâ Resul.

Sözlerim kal-u belâ esrârıdır aşk ehline
Ey melâz-ı melceim âmâna geldim Yâ Resul.

Bir taraftan derd-ü fırkat, bir taraftan aşk-ı yâr
Tâ seher hem ruz-û şeb, giryâna geldim Yâ Resul.

Ta seher hem rûz-û şeb, giryâna geldim Yâ Resul.
İsterim olsun bu canım sana kurban Yâ Resul.

Ey saadet kevkebi kesme başımdan sayeni
Bir garibim mübtelâ, bi sırrı sâman Yâ Resul.

Şemsem bu vücudum verir ecsada zelâli
Nutkum bu şuhudum verir ekbada hayali.

Efrad-ı şuhudumla bu hep haver-i güftar
Subhum ki berazihte tutan ruz-u leyali.

Dava-yı fücur eyler isem der bana kâzip
Subhum bu güneş tal'atı gösterdi kemâli.

Bakma güneşe âlemi gör oldu münevver
Gayette gariptir bu güneş var mı misali.

Pervaneye bak şem'a yanar görmez o şemsi
İsnad eder ol Vatvata bu şemse muhali.

Divaneliğin mevsimi mi ey dil-i naçar
Pür cuş-u huruşunla geçirdin hemesali

Derya gibi emvace takıl eyleme nefret
Kesrette müşahid olasın ta o cemali.

EHLİBEYT SÜLÂLESİ

Bihamdillah mera başed müyesser ni'meti bihter
Ki ruz-ü şeb büved zikrem hüvelhayyu hüvel ekber
Meyan-ı halk-u Halık şüd vesile Zat-ı Peygamber
Şefi-i âsiyan-ı ümmet-i merhume ta mahşer.
Nebi, Haydar, Hüseyin, Ekber, Muhammed Bâkır-u Cafer,
Seyyid Musa-i Kâzım bül Hasan Kani', Ali Cafer,
Muhammed Sabir-ü Kâtim, Ebu Tayyib ve Nureddin,
Ali vü Bünneca başed, Musaddık ve Kureyş ezher.
Ebül Mecd-u, Ebu Tahir, Ebül Abbas-ı vel Ahrar,
Ebu Haşim'ü Ahmed Mustafa şüd nesl-i Peygamber
Ki İsmail-ü İbrahim ve Musa Zahid-ü Cafer,
Ki Davud-u Ebu Hamza, Cemaleddin, Hasan hubter.
Ebül Masum-u Muştak-u Mücahit fi sebillillâh
Muhammed Sa'd-i Rükkâlî Husameddin Ebül Haydar.
Tevessül mi künem ya Rab bihakkı sure-i Kevser
Kitabullah-ı evlâd-ı Betulest cümle ra rehber.
Bi fermayi terahhum muntazır şüd in duâ hanân
Benalidend-i ya tevvab-ü ya gaffar-ü mustağfer.
Şeved daim karin-i işan-ı âlişan
Muhibban-i sefa âver müridan-ı vefa perver.

(RABBENÂ ÂTİNA MİN LEDÜNKE RAHMETEN VE HEYYİ'LENÂ MİN EMRİNÂ REŞEDA.) Subhâne rabbike rabbil izzeti amma yasifune ve selâmün alel mürselîn. Velhamdü lillâhi rabbil âlemîn.

صفات اعیانده تنزل ایدن ارواح علویه ملکوت سماوینده ای مسافه

مکث دادعالم جبروتیده ایله تزیه ایدن ارجاب هوالنزم وجود ذراتیله

تجسیم ایدن . اندجودیه و ربوبیه ذوقنی دادلر علم ازلده تعلیم اعلا

ریدیکمز بو عالمده . بو عالمده جناب باری نفخ و تقدیس حضرتی خطابه انیده

«الست بربکم» اشته بو حین داخده دن عالم وجود ملکوتیه تنزل اولد

معرفه اولدیر کیمس اثبات کیمیسنی بعضه جمال و جلال مسلکلرین تنویر ایتدیر

تجلی افعال ملکوت واصل اولنجیه‌دک . بو دهشت کندیری بودنیا بود انیده

. کرانهو موتکی اد عالمده عالم امکانه نزول ایتدیر واوراده رنجمه

حیاته ادراک وشونده وحشینی بولدیر اسباب آلاتکونه ایله عالم

بشریته واشاعه ورود ایتدیر بو نزول بودرور تا عارف مسقفیه

هجر تربه‌سنه کندیدن . بو ربه قدر کندی افتارمز مرغ وریدیکنده

معصوم ایدیاسه زمانلرده صاحبه ازلده انسعه دمغ توزیع

اشیایه ایدیورز کمالات الهیه‌یی و صفات ربانیه‌سنی بالقوه اشیاده ادیورز
بزه عقل و ادراک ایله محکم و مطلق قلبده تکلیفاتمزده معرفت الهیه
اسما و صفاتنه تقاضاسی ایله بیزم بر مقدار ایله تعرفنه قدرت وردی
بونسبه بو تقدیر نسبیه متحقق تقدیرلی مقامده تعرفی بزم عقلمزه
واسما الهیه‌یه مقابل بزم اراده جزئیه‌مز تأثیریه حوالدارلنشه
بر اشاره اسما الیه جناب حقک صفاتنی مشاهده و بو صفاتیه ذاتنی وصل
وجناب حقک وحدانیتنی مرآت مخلوقاتنده مشاهده ایدرز لا اشهد ان لا اله الا الله
کلمه بخیله جناب حق اثبات ایدیله اشاره خلقت خاتم الانبیاء کلمه محمدیه
بر لولاک لولاک لما خلقت الافلاک مرآتنده مشاهده ایدرکه واشهد ان
محمدا رسول الله دیدیله اصل مقصودده اسماده و اشاره‌ده جناب حق
مشاهده ایدیب و نفسی مشاهده ایتمکدر.

خادم القرآن
سعید النورسی [illegible]

Hazerâtıâ yandan tenezzül eden ervah-ı ulviye, melekût-u semavatta ilâ maşaallah mekis ve o âlem-i ceberûtiyye ile tezeyyün ederler. Cenab-ı Hak onlara vücud-u zerrat ile tecelli eder. Onlar ubudiyyet ve rububiyyet zevkini tadarlar. İlm-i ezel ve kalem-i a'lâ dediğimiz bu âlemdir. Bu âlemde, Cenab-ı bari tealâ ve tekaddes Hazretleri hitab etti. «Elestü bi rabbiküm» işte bu sayha-i vahideden âlem-i vücud-u melekûtiyye mütezelzil ve münferik oldular, kimisi isbat, kimisi nefiy... Yâni Cemâl ve Celâl mesleklerini tenvir ettiler. Tecelli-i ef'al-i melekûta vasıl oluncaya kadar bu dehşet kendilerini bûd nabûd etti, keennehu mevt gibi, o âlemden âlem-i imkâna nüzul etti ve orada bir nevi hayatla idrâk ve şuun hey'etini buldular. Eshab-ı alât-ı kevn ile âlem-i beşeriyyete ve eşbaha vürud ettiler. Bu nüzul, bu vürud ta mader-i müşfikin huçr-i terbiyesine getirdi. Buraya kadar kendi ihtiyarımız elimize verilmediğinden masum idik, ne zaman ki biz de Cenab-ı Hak ezelde istidadımıza tevdi etmiş olduğu kemalât-ı İlâhiyyesini ve sıfat-ı rabbaniyesine baliğ etti, o buluğ bizi akıl ve idrâk ile mahkûm ve mükellef kıldı, teklifatımız da marifetullahtır. Esmâ ve sıfâtın takazâsı ile yedimizde bu makduratın tasarrufuna kudret verdi. Bize nisbetle bu takdir taayyün ve müteakkıl, takdirin miftahı ve tasarrufu bizim aklımız ve esma-ı İlâhiyenin miftahı bizim irade-i cüz'iyemiz te'sirine havale olunmuştur. Biz eşyada esma ile Cenab-ı Hak'kın sıfâtını müşahede ve bu sıfâtıyle zatına vusul ve Cenab-ı Hak'kın vahdaniyetini mir'at-ı mahlûkattan müşahede ederek (Eşhedü en lâ ilâhe illallah) kelime-i müncisiyle Cenab-ı Hak'kı isbat ettik. Eşyada illet-i gaiye olan külliye-i Muhammediyeyi (Levlâke levlâke lemâ halaktül eflâke) mir'âtından müşahede ettik de (Ve eşhedü enne Muhammeden Resulullah) dedik. Asıl maksud da esmadan ve eşyadan Cenab-ı Hak'kı müşahede edüp ve nefsini müşahede etmektir.

SÖZLÜK

METİN İÇİNDE KALAN OSMANLICA KELİMELERİN AÇIKLAMALARI

Âbid: İbadet eden, tapınan, ibadet etmeyi âdet etmiş kimse. Takvâ ehli, zahid.

Attar: Güzel kokulu şeyler satan adam.

Beka: Bulunduğu halde kalma. Kalım. (Fena) nın zıddı. Bâkilik. Fâni olmayan. Devam, sebat, karar, zevâl bulmama.

Dâr-ı beka, âlem-i beka: Âhiret âlemi, mânevî âlek.

Berzah: (Berzahiyet) İki şey arasındaki mâni, engel, fâsıla. Öldükten sonra kıyamete kadar geçecek olan zaman. Dünya ile âhiret arasındaki geçit ki, ruhların kıyamete intizaren bekledikleri farz olunan mânevî mahal.

Cemi': Toplamak, toplatmak, biriktirmek, biriktirilmek, hâvi, hep, bütün.

Cemi' ve fark:
Cemi': Yaratılmış olanı görmeyip onda yalnız yaratanı görmeye, yâni bütün eşyada Hak'kın vücudunu müşahede etmeye denir.

Fark: Yaratılmış olanda örtülü olan Hak'kın varlığını görmeyip yalnız vücudun hariç görünüşünü şekil ve suretini nazar-ı dikkate almaya denir.

Cem'i olmayan kimsede marifet ve farkı olmayan kimsede de kulluk yoktur. İrfan ehli olan kimsenin bunların ikisini de kendisinde toplaması lâzımdır.

Dafi': Cenab-ı Hak'kın bir ismidir. (Ya dafi'! : Ey Allah'ım) Defedici, eden. Geçiren, savuşturan, iten, savan.

Dûçar: Tutulmuş, uğramış, yakalanmış. Çatıcı, çatan, çatmış. Ulaşmış, mübtelâ, giriftar.

Ekser: Daha, en pek çok.

Ekseriya: Çok vakit, çok defa.

Ekseriyet: Çokluk, en büyük kısım.

Encam: Başlangıç mukabili. Nihayet, son, âkibet.

Eshab: Sahib, mâlik, hâmi, sohbet eden.
Eshab-ı Resullullah: Peygamberimizin yüksek huzur ve sohbetlerinde bulunan ve mubarek yüzlerini gören kimseler.
Eshab-ı güzin: Sahabe-i kiram.

Esmâ: (isim) in çoğulu. Adlar, namlar.
Esma-i hüsnâ: İlâhî isimler. Cenab-ı Hak'kın isimleri.

Eşbah: (Şebih) in çoğulu. Şahıslar, cisimler, tenler, uzaktan görünen şeyler, hayaller. Ervah ve eşbah.

Eşraf: (Şerif) in çoğulu. Şerefli, mubarek, mukaddes, muazzez, onurlu.

Fakih: Fıkıh ilminde bilgi sahibi olan. Çoğulu: Fukahâ. Zeki, anlayışlı.

Fıkıh: Gereği gibi bilmek.

Fasih: Açık, sarih, vâzih, âşikâr, hatasız ve açık söz. Hatasız konuşan kimse.

Gevher: Elmas, cevher, kıymetli taşlar. Bir şeyin aslı ve künhü. Pâk-gevher: Aslı temiz soylu.

Gümrah: Bol, gür, çok, mebzul, yolunu kaybetmiş. Doğru yoldan sapmış.

Hasep: Baba ve dededen gelen şeref, asalet. Soy temizliği. Değer. Münasebet kurma.

Hasım: Düşman, fikrine muhalif, muhalif taraf, karşı taraf. Fikir ve düşüncesine uymayan.

Heybet: Ululuk, azamet. Hörmetle karışık korku hissi veren hal. İhtişam. Heybetli; heybet sahibi olan.

Hidayet: Doğru yol. Hak yolu. Hidayete erişmek: Gönlünde Hak yoluna gitme arzusu dokmak.

Hulefa: (Halife) nin çoğulu. Bir kimseden sonray erine geçenler. Halifeler.
Hulefâ-i raşidîn: Peygamberimizden sonra mü'minlerin emiri olan kimselerden Ebubekir, Ömer, Osman, Ali.

Hulul: (Hulul ve ittihad) Girme gelip çatma. İnme, tenasüh bâtıl itikadınca bir ruhun veya bir latif cismin bir bedene girmesi, inmesi.

Hüsran: Veya (Husr) Hasar, ziyan zarar. Dalâlet. Yolu kaybetme, doğru yoldan sapma. Yokluk, mahrumiyet acısı. Beklenilenin elde edilememesi yüzünden duyulan acı.

İctihat: Çalışma, gayret. Din âlimlerinin âyetlere, hadis ve kıyasa tatbik ederek şer'i meseleleri tayine olan çalışmaları ve vaz ettikleri şer'i düstur. Bir kimsenin, bir şeyden mâna ve hüküm çıkararak o iş hakkındaki fikri, görüşü.

İctima: Toplanma, birleşme, bir araya gelme, toplantı, birikme.

İhata: Bir şeyin etrafını çevirmek. Etrafı çevrilmek. Geniş bilgi. Bir şeye tam olarak vâkıf olma. Sarma, kuşatma.

İhlâs: Hâlis, pâk, temiz kalb, doğruluk, riyasızlık, dostluk, samimiyet. Garazsız mahabbet. Riyasız ibadet. Riyadan berî olan dost.

İhtilât: Karışma, görüşme, münasebet. İhtilâttan menedilmiş. Başkaları ile görüşmesi yasaklanmış.

İksat: Hakkaniyet ve doğruluk göstermek, adaletle iş görmek.

İlim: Bilgi, malûmat, vukuf. Belli bâzı şeyler hakkında insanın doğru, müsbet bilgisi bulunmak. Okuyarak öğrenilen bilgi.
İlm-i hal: Dini inanış ve kaideleri öğreten kitap.

İlzam: Bir bahis veya münazarada kuvvetli deliller göstererek hasmını susturmak.

İmdat: Yardım. Yardım için yetişmek. Yardım etmek.

İnziva: Bir köşeye çekilme, çekilmiş yaşama. Dünyadan el çekmek.

İsmet: Masumluk, namus, iffet, selâmet, nezahet. Ayıp ve günah olan şeylerden çekinmek.

İtikat: Gönül bağlama, inanma, kalben tasdik, kanaat. Bir şeye bağlanmak. Kalben doğruluğunu tasdik ile inanmak. Hükmetmek.

İman: Kat'i surette dinin ahkâm ve icaplarına inanma.

İttiham: Bir töhmet veya kabahatin isnadı altında bulunma. Suçlu olma.

Kemalât: (Kemâl) in çoğulu. Hemcinsi arasında en yüksek ve en mükemmel bir dereceye erişen kimsenin veya şeyin hali ve hassası. Erginlik, fazilet, meziyet, selâmet, tamlık, mükemmeliyet.

Kerem: Tabiat ve huy güzelliği. İzzeti nefis. Asalet, necabet, cömertlik, lutuf, merhamet, ihsan, inayet, âli cenaplık, soyluluk, el açıklığı.

Keyfiyet: Bir şeyin nasıl olması ciheti. Madde, iş, husus, nitelik. Bir vakanın cereyan sureti.

Mağfiret: Af, merhamet, şefkat, müsamaha. Cenab-ı Hak'kın kullarının günahlarını af etmesi.

Mazahir: (Mazhar) ın çoğulu. Bir şeyin göründüğü yer, çıktığı yer. Tecelli mahalli.

Mazhar olmak: Nail olmak.

Mazhariyet: Nailiyet.

Melce': Sığınacak yer. İltica olunacak mahal.

Menkabe: Meziyet, fazilet, seciyye, haslet. *İftihar edilecek vasıf.* Birinin kemâl ve meziyyetine delâlet edecek hayat ve maneviyatının hal ve keyfiyeti. Çoğu tanınmış veya tarihe geçmiş kimselerin ahvaline ait fıkralar, hikâyeler.

Merfu': Yükseltilmiş, yukarı kaldırılmış.

Mevasıf: Mevsuf; vasfolunan şey. *Belirtiler.*

Mevce: Dalga. Hava ve su dalgası. Çoğulu: Mevecât. (Mevc) ile aynı mânaya gelir. Çoğulu: Emvac.

Mirac: Mirac-ı Nesi: Peygamberimizin göğe çıkması.

Mirac gecesi: Peygamberimizin göğe çıktığı gece. Çıkılan yer. Araplar, merdiven mânasiyle kullanırlar.

Mir'at: Ayna.
Çoğulu: Meraya.

Miskin: Fakir, hakir, zayıf, âciz, beceriksiz. Fazla ihtiyaçtan harekete mecali kalmayan zavallı.

Muaşeret: Birlikte yaşayıp hoş geçinme. *Birbiri ile geçinmek.*

Adab-ı muaşeret : Halk ile edilecek muamele. Muaşeret ilmi : Sosyoloji.

Muhtar: İhtiyar edici, eden. İhtiyar ve intihap olunmuş. Seçilmiş. Kendi iradesi elinde olan. İsteği gibi hareket eden.

Musahabet : Birbiriyle sohbet etmek. Konuşma, görüşme, ülfet, muaşeret.

Musaheret : Evlenme ile meydana gelen akrabalık.

Mutedil : Ne pek çok, ne de pek az olan. Orta halde bulunan. Yavaş, sert olmayan, mülâyim. Pek ilerisine gitmeyen, ifrata varmayan.

Mücavir : Komşu. Mekke'de Kâbe ve Medine'de Peygamberimizin (Ravza-i mutahhara) sında ibadetle meşgul olmak için bu yerlerde kalan.

Mükâşefe : Meydana çıkartma. Birine bir şey açıklama ve izah etme. Velilerin kalbinde ilâhî esrarın âşikâr ve zahir olması.

Mükerrem : İkram eden, hörmet eden, cömert, muhterem, aziz, sayın, saygı değer, ululandırılan. Hörmet ve tâzime erişmiş.

Mümtaz : Diğerlerinden ayrılmış. Akranına üstün. İmtiyazlı, güzide, müstahak, seçkin.

Münhasır : Sıkılan, darda olan, çevrilmiş, kuşatılmış. Yalnız bir şeye mahsus.

Müntehi : Son bulan, biten. Artık ötesine geçemeyen, son dereceyi bulan.

Müşahhasat : Müşahhas : Şahıs hal ve suretine girmiş, tecessüm ve temessül etmiş. Şahsı tâyin olunmuş, kim olduğu tanınmış. Tefrik ve temyiz olunmuş. Mümtaz. Nevi ve cinsi anlaşılmış, teşhis ve tâyin olunmuş. Somut bilgi.

Mütefekkir : Derin düşünen, teemmül ve mülahaza eden. Düşünen, düşünce sahibi.

Müttaki : İttika eden, çekinen, günahtan sakınan, takva ehli. Allah'dan korkan. Âbit, zâhid.

Nâzil : Yukarıdan aşağı inen, nüzul eden. Bir yere konan, bir yerde konaklayan.

Nefî : (nefy) Uzaklaştırma, koğma, sürgüne gönderme, tard ve teb'id etme.

Nefis : İnsan, zat, şahıs, ferd, kendi. Ruh, hayat cevheri.

İnsanlarda şehvete, yiyip içmeye olan meyil : Nefsine hakim olmak. Nefs-i emmare : İnsanı zevk ve hissî lezzete sevk eden nefs ve şehvet.

Nefs-i levvame : Fenalıktan sonra duyulan vicdan azabı.

Nefs-i mutmaine : *İyiliği kötülük*ten ayırarak insana vazifesini bildiren kuvvet.

Nezafet : Temizlik, pâklık.

Pâk : Arık, temiz, lekesiz, kusursuz, hiylesiz, mubarek, mukaddes, iffet, saf, halis.

Rafazilik : Rafız; terk eden, atan, salıveren, koyuveren.

Râfızî : Râfıza fırkasına mensup.

Ebubekir ile Ömer ve Osman'ın halifeliğini kabul etmeyen, onlara dil uzatan.

Rahmet : Acıma, esirgeme, merhamet, koruma, yarlıgama. Cenab-ı Hak'kın günahları af etmesi.

Ratıp : Çok yaş, ıslak, nemli, rutubetli.
(VELÂ RATBIN VELÂ YABİSİN İLLÂ Fİ KİTÂBİN MÜBİN) Yaşı kuruyu - ki apaçık kitabdadır ancak o bilir. (En'am suresi âyet 59) Kur'ân-ı Kerim gelmiş ve gelecek bütün ilimleri toplar.

Râvî : Rivayet eden, haber veren, söyleyen, hikâye eden, anlatan.

Rücu : Avdet, sözünden dönme, sözünü geri alma.

Sabi : Küçük erkek çocuk. 3 yaşını tamamlamayan erkek çocuk.

Sahih : Doğru, gerçek, asıl, hakiki, tam, sağlam, kusursuz, ayıpsız. Hastalığı olmayan.

Salih : Yarar, yakışır, iyi. Salahiyeti haiz. Adil, afif. Takva ehli, muttakî. Dinin emrettiği şeylere uygun harekette bulunan.

Salât : Duâ, namaz. Çoğulu : Salavât. Hz. Muhammed'e : ALEYHİSSELÂTI VESSELÂM, SALAVATULLÂHİ ALEYH, SALLALLAHÜ ALEYHİ VE SELLEM) dualarından birini okuma.

Senâ : Medih, tazim ile yad ve vasıf. Övme, övüş.

Senet : Üzerine istinad edilen şey. Mesned, destek. Delil, burhan.

Siyer : Siretler, ahlâk ve evsaf. Peygamberimizin ef'al ve ahlâkı ile hal tercemesinden bahseden kitap.

Şehadet : Veya (Şahadet) Şahitlik etme, tanıklık. Gördüğünü ve yakinen bildiğini ifade ve beyan etme. Delâlet etme. İkrar ve itiraf. Gözle görülen şeyler. Bir şeyin doğruluğuna inanma. Alâmet, işaret. Şehitlik, şehit olma. Hak dini uğrunda canını feda edip şehit olma.

Şerh : Açma, ayırma, açıklama, genişletme, yayma, arz etme, izah, beyan, tevsi, tafsil, te'vil tefsir. Bir kitabın ibaresini kelime kelime açıp izah ederek yazılan kitap. Açık anlatma.

Şer'î : Şeriata ait, şeriatla ilgili. Şeriata uygun. (Şer') İlâhî kanun. Şeriat: Allah'ın vazettiği âdet ve âyin. Âyet, hadis ve icmâ-ı ümmet esaslarına dayanan din kaideleri. Doğru yol, Allah'ın emri.

Taharet : Temizlik, nezafet, temizlenme.

Tahzir : Sakındırma, men etme, önleme, önlenilme.

Takdis : Pâk ve temiz tutma, temizleme. Muazzez ve mukaddes tutma. Hamd ve senâ etme. Pek ziyade hörmet etme. Ululama, büyük saygı gösterme.

Takrir : Ağızla beyan ve ifade etme, anlatma. Yerleştirme, sağlamlaştırma.

Takva : Günahtan sakınma. Kendini gözetme. Allah'dan korkma. Allah korkusu ile dinin yasak ettiği şeylerden kaçınma.

Tamim : Herkese ait kılma. Genel bir hale koma. Umumileştirme.

Ta'n : Söğme, giybet, iftira etme, zan etme. Yerme, ayıplama.

Teberrüken : Uğur sayarak.

Teberrük : Mubarek ad etme, uğur sayma.

Tecrid : Soyma, soyulma, ayırma. Soyup çıplak bırakma. Hak'ka kalbini bağlama. Her şeyden el ayak çekip Allah'a yönelme.

Tefrik : Ayırma, seçme, ayrı tutma. İyi ve fenayı ayırma.

Tefsir : Yorum, izah, şerh ve beyan. Kur'ânı açıklayan kitap. Bir şeye güzel, münasip mâna verme.
İlm-i tefsir : Kur'ânı izah etmenin yollarını, usullerini bildiren ilim.

Teheccüd : Gece uyumayıp namaz kılma; gece kılınan namaz.

Tekeffül : Birine kefil olma. Kefalet etme.

Tekvin : (kevn) den. Var etme, vücuda getirme. İhdas ve icat eylemek. Hilkat. (Ef'al-i İlâhiye) dendir. Çoğulu : Tekvinat.

Telmih : Bahsi geçmeyen bir şahıs veya şeyi düşündüren söz ve ibare. Sözle ima. Söz arasında bir vak'aya bir nükteye işaret eylemek edebî sanatı. İmalı konuşma.

Temeyyüz : Sairlerinden ayrılarak iyi bir mevki tutma. Akranı arasından ayrılıp seçilmek. Kendini göstermek, sivrilmek.

Tennur : Nurlanmak, aydınlık olmak. Fırın, tandır.

Tesbih : Cenab-ı Hak'kı tenzih ve takdis etmek.

Teshir : Büyük ve çekici bir kuvvetle celp etme. Büyü yapma, büyüleme, aldatma, aldatılma.

Teşahhus : Şahıs haline gelmek, mücessem surette görünmek. Şekil ve cisim peyda etmek. Tayin etmek, tanımak. Birinin şahsını hatıra getirilme.

Tevhid : (Vahdet) den. Bir kılmak. Birliğe indirme. Bir ve emsalsiz kılma. Yalnız ve yegâne nazariyle bakma. Bir Allah'a inanma.

Ümmet : Ehali, taife, cemaat, güruh. Bir Peygambere inanıp bağlanan cemaat. Bir dille konuşan insanların hepsi.

Vahdet : Birlik, yalnızlık, halvet, uzlet, infirad. Allah'a yakınlık, Allah'a ulaşma.

Varidat : Gelir, irad. para, emlâk ve sair şeylerden gelen faiz veya gelir. Hatıra gelen, içe doğan şeyler.

Vâsıl : Ulaşan, vusul bulan, erişen, yetişen, bir şeyi diğerine birleştiren, kavuşan.

Velâyet : Vekillik, dostluk, sadakat. Evliyaullahtan olan zatın hali, velilik mânası anlaşılır. Velâyet mertebesine vasıl olmak. Şah-ı Velâyet : Hz. Ali.

Zan : Fikir, farz ve tahmin, tasavvur, ihtimal, sanma, şüphe, tereddüt, sezme.

Zındık : Mülhid, dinsiz, mürâî. Ahireti inkâr eden. Münkir.